

රජපරයෙන් මිදීම

ආති පුප්ප මානිකඩවල සුදුසිසන හිමි

රජයෙන් මිදීම

අති පුජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ
ධර්ම දේශනාවකි.

පෙරවදන

ගලෙන් බිඳුණ වැව, මුරියාකඩවල, ලබුනෝරැව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ වැඩ වසන අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද රූපයෙන් මිදීමට උපකාරී වන්නාවූ දේශනාවකි.

තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණ ගාථා මගින් කියුවත් සුභ දේශනා මගින් කොපමණ ඇසුවත් උන්වහන්සේ සසර පුරා සැරිසරන අප කෙරෙහි මහත් අනුකම්පාවෙන් අපව සසරින් එතෙර කිරීමට සමත් වීමට කලාණ මිත්‍රයාණන් වහන්සේ බුදුන් වහන්සේම බව එක ලෙසම පසක් වූයේ, සුභ ධර්මයත්, විනයත්, අභිධර්මයේ ඇති ගාමිනීරත්වයත් මැනවින් අවබෝධ කර බුද්ධෝත්පාද කාලයේ වටිනාකමත්, මනුස්සභවයේ වටිනාකමත්, සසරේ ඇති භයංකාරකමත්, ඉන් මිදීමට ඇති එකම මගත්. ඉතාම සරල උදාහරණයක්, වර්තමානයේ අප ජීවත්වන පරිසරයේ හා පරිහරණය කරන ද්‍රව්‍ය, ගත කොළ වැඩෙන ආකාරයත් උදාහරණයට ගනිමින් අව්‍යාජ සිහනවෙන් යුතුව අප කෙරේ අනුකම්පාවෙන් දයාවෙන් කරුණාවෙන් යුතුව අති පූජ්‍ය සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ අපට ධර්මය අවබෝධ කිරීමට ගන්න උත්සහ මහන්සිය දැකීමෙනි.

උන්වහන්සේගේ දේශනා සියගණනක් ඇසීමෙන් පසු ඇලීමෙන් ගැටීමෙන් තොරව පියවි සිහියෙන් සිටීමට යම් පමණ හෝ අවබෝධය ලැබුවේද එම අවබෝධය අන් අයටත් ලබා ගැනීමට උපකාරී පිණිස උන්වහන්සේ දේශනා කළ චතුරාර්ය සත්‍යය දේශනාව, දුකින් මිදීමට දුක දැක දැන ගනිමු නමින් මුදුණය කර නොමිලේ බෙදා දුන් පොත බලා මෙම පොත මුදුණය කිරීමට ආධාර කළා වූ සියලුම පින්වතුන්ටත්, මා විසින් ලබුනෝරැව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයට ගොස් මෙම පොත පිළිගැන්වීමෙන් පසු අති පූජ්‍ය සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේගේ අවසරය හා උපදෙස් මත සෝදුපත් බැලූ චන්ද්‍රානි ධර්මප්‍රිය මහත්මියටත්, ස්වාමීන් වහන්සේගේ ධර්ම දේශනා අන්තර්ජාලයට ඇතුලත් කරන (Sobana net) පද්මසිරි මහතා සහ අනෙකුත් පින්වතුන්ටත්, මෙම දේශනාව පරිගණකයේ ලේඛන ගත කිරීමට උපකාර කළ මාදා රුවන්ති මා දියණියටත්, බීර්ඳ, දුව, පුතා සහ මා මෂණියන්ටත්, මෙම පොත කියවන්නාවූ සියලුම පින්වතුන්ටත් උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවා!

අප හට උතුම් නිවන් මග යෑමට මග පෙන්වන්නාවූ අති සුඡය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ හා ඒ උතුම් ආර්ය මාර්ගයේ වඩිනා වූ සියලුම පින්වතුන් හට මේ හවයේම නිර්වාන අවබෝධය පසක් කිරීමට ලැබේවායි අප සියලු දෙනාම එක සිතින් පතමු.

කේ. අශෝක පියසේන,
නො; 65, අනාරාම පටුමග,
තිඹිරිගස්සාය පාර, කොළඹ 05.
071 532 8233

පිටකවරයේ ඡායාරූපය - දඹදිව බුද්ධගයාවේ තිබෙන ගෞතම බුදු පිළිම
වහන්සේ

කේ අශෝක පියසේන

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2014 ජනවාරි

පිටපත් - 2500

ඒ භාග්‍යවත් වූ අර්භත් වූ සම්මා සම්බුදු වූ තථාගතයන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා!

අපි ගැඹුරු දහම් කරුණු කතා කරනවා, නමුත් ඒ කියන කාරණාව ඒ මොහොතට තේරුණාට අපේ ජීවිතෙන් ඒක අපිට තාම දකින්න යොදාගන්න බැරි වෙලා, අපහසුයි. ඒකට හේතුව හැටියට මම කිව්වේ අපි ජීවත් වෙන වටපිටාව, අපි ඉන්න තැන ඉඳලා යන්න, ඒ වටපිටාවේ තියෙන කාරණා පිළිබඳ තියෙන දැනුම අපිට හැකිකම. විශේෂයෙන්ම මං ඕය මතක් කළේ දැන් ගැඹුරු දර්ශනයක් අපි ඇහුවට කතාකළාට ඊටපස්සේ අපි ගාව තියෙන්නට ඕන දැනුම් කොටසක් තියෙනවා. ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, පටිච්ච සමුප්පාද වගේ ධර්මයන් පිළිබඳ දැනුමක් තිබුණොත් තමයි අපිට මේ කතාකරන දර්ශනය දකින්න පුළුවන්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්තරා අවස්ථාවකදී ආනන්ද හාමුදුරුවන්ට දේශනා කරනවා, “ආනන්ද යම්කිසි දුකක් තියෙනවනම් මේ ලෝකේ ඒ හැම දුකක්ම ඇතිවෙන්නේ බාලයාට. යම්කිසි විපතක් ඇතිවෙනවනම් ඒ හැම විපතක්ම තියෙන්නේ බාලයාට. යම්කිසි උපද්‍රවයක් ඇතිවෙනවනම් ඒ හැම උපද්‍රවයක්ම ඇතිවෙන්නේ බාලයාට. ඒ නිසා මෙහිදී විමසා බලා කටයුතු කරන පණ්ඩිතයෙක් වෙන්නට ඕන. පණ්ඩිතයන්ට ඇතිවෙන විපතකුත් හෑ, උපද්‍රවයකුත් හෑ, දුකකුත් හෑ”. එතකොට ආනන්ද හාමුදුරුවෝ අහනවා, “ස්වාමීනි කෙසේ විමසා බලා පණ්ඩිතයෙක් වෙන්නද?” “ආනන්ද ස්කන්ධ වශයෙන්, ධාතු වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, පටිච්ච සමුප්පාද වශයෙන් විමසා බලා පණ්ඩිතයෙක් වෙන්න” කියනවා.

මේ බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළ සම්මා දිට්ඨිය හැත්තම් දර්ශනය, චතුරාර්ය සත්‍යය. දර්ශනය කියලා කිව්වේ වෙන මුකුත් නෙමෙයි චතුරාර්ය සත්‍යයමයි. අපි ඕය එක එක පරියායන් වලට ක්‍රම වලට මතක් කළාට ඒ දර්ශනය ඉගෙනගත්තම ඒ ඉගෙනගත්ත දේ ඒ දර්ශනය අපිට දකින්නට පුළුවන් වෙන්නේ අපි තුළින් දැන අවබෝධ කරගෙන වාසය කරන්න පුළුවන්

වෙන්වේ මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන කියන ධර්මතා ටික තේරුම් කරගන්නම. ඒ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන ගැන අපි වෙන වෙනම දැනගන්නට ඕන. විශේෂයෙන්ම ස්කන්ධ කිව්වහම පඤ්චද්වයාදානස්කන්ධය, එතකොට ආයතන කිව්වම ද්වෙළොස් ආයතන, ධාතු කිව්වහම ධාතු අටළොස්ක. අටළොස් කියන්නේ දහ අටක් තියෙනවා. ඒවායේ නම් වලින් කියන අර්ථය, ඒ ඒ කාරණා වලින් කියන ධර්මතා අපේ ජීවිතේ තුළින් දකින්න ඕන.

කාමභූමියේ ඉන්න කෙනාට දැඩි සංයෝජනයක් තියෙන්නේ රූපය ගැන. මේ රූපය ගැන ඉස්සෙල්ලා හොඳට අවබෝධයක් ඇති කරගන්න ඕන. රූපය ගැන අවබෝධයක් ඇති කරගන්නකොට නාම ධර්ම ප්‍රකට වෙන්නේ ඉබේමයි. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ රූපය තේරුම් කරගන්න පහසුයි. නාම ධර්ම අපහසුයි කියලා. මට හිතෙන්නේ ඒකේ අතින් පැත්ත. රූපය තේරුම් කරගන්න අපහසුයි, නාම ධර්ම තේරුම් කරගන්න පහසුයි කියලා. මොකද රූපය අවබෝධ කරගත්තොත් අනාගාමී වෙනවා. රූපය පිරිසිඳ දැකපු දවසට, කබලිංකාර ආභාරය පිරිසිඳ දැනගත්තොත් නආගාමී. නආගාමී කියන්නේ මේ ලෝකයට නැවත එන්නේ නෑ. ඒ හින්දා අනාගාමී කියනවා. ආගාමී කියන්නේ නැවත එනවා මේ ලෝකයට. නආගාමී, අනාගාමී කියන්නේ නැවත එන්නේ නෑ මව් කුසකට, **නහි ජාතු ගබ්භසෙය්‍යං පුනරේති**. එතකොට ඒ රූපය ගැන ඉගෙනගන්න බොහෝයි. ගොඩක් දේවල් තියෙනවා.

අපි සතුරෙක් එක්ක යුද්ධයකට යනකොට අපි ගාව තියෙන ආයුධ බලවත් නම්, නොයෙක් නොයෙක් ආකාරයට පහරදෙන්න පුළුවන් ඒවා තියෙනවනම්, ඒ යුද්ධය දිනන්න පහසුයි. ඒ වගේ දැන් මේ මාර යුද්ධයට තියෙන ආයුධ තමයි අපිට මේ දහම ගැන තියෙන දැනුම. **සන්නාහ කම්මාර රණේ විස්සං**. මාර යුද්ධයට සන්නාහකයක් වගේ මේ දහම. යුධවදින කොට අදින ඇඳුමක් වගේ. ඒ වගේම අපි නොදන්න නොදැක්ක පුද්ගලයෙක්ව හොයන්නට යනවා නම් ඒ අපි හොයන්නට යන පුද්ගලයාගේ විස්තර ටික ඉස්සෙල්ලා අපි දැනගෙන තියෙන්නට ඕන. එයාගේ ලක්ෂණ ටික දැනගෙන තියෙන්නට ඕන. ඒ පුද්ගලයා ගැන දන්න විස්තර ටික, දැනුම වැඩි තරමට ඒ පුද්ගලයා හෝ ස්ථානය අපිට හොයා ගන්න පහසුයි. හේද?

රූපය ගැන අපි ටිකක් කතාකරමු. රූපය ගැන කතාකරන්න ගියාම අපිට නාම ධර්ම ඉබේම හසුවෙනවා. අහිධර්ම පිටකයේ ධම්මසංගනිපුකරණයේ සතර පරමාර්ථ ධර්ම කියලා කොටසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා. චිත්ත, වෛතසික, රූප, හිබ්බාහ කියලා කොටස් හතරක්. පරමත්ථ කියලා කියන්නේ බෙදලා බෙදලා යමක් නොබෙදිය හැකි තැනකට යනවා නම්, ආපහු බෙදන්න බැරි තැනකට යනවනම්, අන්ත ඒකට කියනවා අර්ථයක් කියලා, පරමාර්ථයක්, යථාර්ථයක්

කියලා. මේ සංඛත, අසංඛත කියන ධර්මතා ඔක්කොම එකට කුළුගන්වලා, කැටිකරලා මේ සතර පරමාර්ථ ධර්මයන් දේශනා කරලා තියෙනවා. අභිධර්මයේදී ඒ සතර පරමාර්ථ ධර්මයන් ගැන නුවණ තමයි අපිට ඇති කරලා දෙන්නේ. විශේෂයෙන්ම චිත්ත සහ රූප කියන කොටස් දෙක හොඳට පෙන්නලා තියෙනවා ධම්මසංගහිප්පකරණයේ. ධම්මසංගහිප්පකරණය ඉගෙන ගත්ත පමණකින් කියනවා චුල්ල සෝතාපන්න යි කියලා. ඒ කියන්නේ සෝවාන් චුණා වගෙයි කියනවා. චීචිරට වටිනවා. ඉතින් අභිධර්මය අමාරුයි කියලා කියන්නේ ගොඩක් දෙනෙක් ඒකේ තියෙන ප්‍රභේදගත ගතිය නිසා. නමුත් කෙටියෙන් ගත්තහම අභිධර්මය තමයි ලේසි.

අපි රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියලා සුත්‍ර ක්‍රමයට මේ පඤ්චඋපාදානස්කන්ධය ගැන ඉගෙන ගන්නවා. ඉගෙන ගත්තට රූපය කියන්නේ මොකක්ද කියලා අපි ජීවිතෙන් හඳුනන්නේ නෑ. දන්නේ නෑ. අභිධර්මයෙන් කරන්නේ ඒ රූපය මොකක්ද කියන එක ලිහිල් කරන්න පුළුවන් තරම් ලිහිල් කරලා, පැහැදිලි කරන්න පුළුවන් තරම් පැහැදිලි කරලා, විසුරු වන්න පුළුවන් තරම් විසුරුවලා පෙන්නන එක. මේ අභිධර්ම පිටකයේ ධම්මසංගහිප්පකරණයේ පෙන්නන රූප ටික හැර වෙන රූප නෑ. ඒ ටික ඉගෙන ගත්තහම, දැනගත්තහම එයා රූපය ගැන තියෙන ඔක්කොම ටික දන්නවා. එතකොට එයාට පුළුවන් ඒ ඒ අවස්ථාවට ඒ ඒ තැන් වලට රූප හම්බවෙනකොට ඒ ගැන නුවණ ගෙනිහිල්ලා ඒ රූපය අවබෝධ කරගෙන රූපය අනුව යන කෙලෙසුන් ගෙන් මිදෙන්න. මේ ධම්ම සංගහිප්පකරණයේ තියෙන කොටස් වලින් අපි මුලින්ම රූප කාණ්ඩය ටිකක් ඉගෙන ගනිමු. යමක් පහසු අර්ථය හඟවා තනි වචනෙකින් කියන එකද? ඒක හොඳට ලිහලා ලිහලා දිග ඇරලා පෙන්නන එකද අමාරු? තේරුම් කරගන්න පහසු කෝකද? ලිහලා ලිහලා පෙන්නන එක හේද? තීක්ෂණ ප්‍රඥාවක් තියෙන, නුවණක් තියෙන සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේට නම් "සාරිපුත්ත, රූපයට තියෙන තණ්හාව අතහළ යුතුයි" කිව්වනම් ඇති. දන්නවා එතකොට මේ ඔක්කොම ඉබේම ඒ නුවණට එනවා. ඒක හැමෝටම හරියන්නේ නෑ. එතකොට නුවණ අඩු කෙනාට මොකද වෙන්නේ? ඒක ලිහලා පෙන්නන්නට වෙනවා.

රූපය තව ටිකක් ලිහලා ලිහලා පෙන්නන්න වෙනවා. මේකේදී අභිධර්මය උගන්නන කෙනාටයි ප්‍රඥාව හොඳට තියෙන්න වෙන්නේ. අපි හිතන්නේ අභිධර්මය ඉගෙන ගන්න නම් ගොඩාක් ප්‍රඥාව තියෙන්න ඕන හැමෝටම බෑ කියලා. උගන්නන කෙනාට හොඳට හැකියාවක් තිබුණොත් ඉගෙන ගන්න කෙනාට ඒ නුවණ ගන්න එක අපහසු නෑ. ඉගෙන ගන්න කෙනාට මුළු අභිධර්මයේම නුවණ ඕන නෑ. එහෙමනම් ඉගෙන ගන්න දෙයක් නෑ. ලිහලා ලිහලා පෙන්නුවහම එයාට බොහෝම පහසුවෙන් තේරුම්

ගන්න පුළුවන්. ඊටපස්සේ මට හිතෙන්නේ සූත්‍රයකින් පෙන්නන කාරණාවටත් වඩා අර්ථය සරලයි, අහිධර්මයට වනකොට. මේකේ අර්ථය ලිහලා ගන්න පුළුවන් වෙනවා අපේ ජීවිතයට. ඒ කියන්නේ අපේ ජීවිතයෙන් දකින්න පුළුවන් අපිට. අහිධර්ම මට්ටමින් ඉගෙන ගත්තහොත් ජීවිතෙන් හම්බවෙනකොට දන්නවා අපි. සූත්‍ර ක්‍රමයට හිත තැබුවට දන්නේ නෑ ඒක.

මේ ධර්මය විස්තර කරන ක්‍රම කීපයක් තියෙනවා **උද්දේස නිද්දේස පටිනිද්දේස** කියලා. **උද්දේස** කියලා කියන්නේ යමක මූලික හැඳින්වීම. ඒ කියන්නේ මාතෘකාව. **නිද්දේසය** කියලා කියන්නේ ඒ මූලිකරගත්ත ධර්ම පාඨය මඳක් විස්තර කරන එක. **පටිනිද්දේසය** කියලා කියන්නේ හොඳටම විස්තර කරන එක. පැහැදිලි කරන එක. ධර්ම සංගහිප්‍රකරණයේ, රූපය ගැන **පටිනිද්දේසය** හොඳට විස්තර කරලා තියෙනවා. මෙන්න මේ ටික ඉගෙන ගත්තම තියෙන වාසිය තමයි ඉබේම සක්කාය දිට්ඨිය අතහැරෙනවා. ඒකයි චුල්ල සෝතාපන්න කියලා කියන්නේ. සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් කටයුතු කරන අපිට කොච්චර දර්ශනාත්මක යමක් කතාකළත් මේ සත්ව පුද්ගල හැඳීම අත හැරෙන්නේ නෑනේ. නමුත් සතර පරමාර්ථ ධර්මයන්ගෙන් ඒක දෙකට බෙදනවා, සංඛත පරමාර්ථ සහ අසංඛත පරමාර්ථ කියලා. සංඛත පරමාර්ථ ධර්මයන් තේරුම් ගත්තහම, චිත්ත වෛතසික රූප කියන ධර්මතා ටික පුද්ගලයෙක් එක්ක කතාකරනවා, අපි කතාකරනවා, පුද්ගලයෙක් වැඩ කරනවා කියලා ලෝකය ව්‍යවහාර කරන තැනක පවතින්නේ මෙන්න මේ ටික හේද කියලා, නුවණින් අපිට ඤාණිකව අරගෙන යන්න පුළුවන් හැකියාවක් ලැබෙනවා. ඒ පුද්ගලභාවය අතහැරලා ඇත්ත ඇති හැටියේ පවතින ධර්මතාවය ගැන අපේ නුවණ ගෙතියන්න පුළුවන්. එතකොට අපිට පුද්ගලභාවය අතහැරුණු ධර්මතාවයක් තමා හැමවෙලේම හම්බවෙන්නේ. ඒ සඳහා අපි ධර්මසංගහිප්‍රකරණය ටිකක් ඉගෙන ගනිමු.

රූපය ගැන විස්තර කරනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේම ඉස්සෙල්ලා ප්‍රශ්නයක් අහනවා **තත්ථ කතමං සබ්බං රූපං** එහි සියළු රූපය කියලා කියන්නේ මොකේටද? සියළුම රූප කියලා කියන්නේ මොනවටද කියලා ප්‍රශ්නයක් අහනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. අහලා බුදුරජාණන් වහන්සේම ඒකට උත්තර දෙනවා. **චත්තාරෝච මහා භූතා චතුණනංච මහා භූතානං උපාදාය රූපං ඉදුං චූච්චිති සබ්බං රූපං**. සතර මහා ධාතුවත් සතර මහා ධාතුව නිසා පවත්නා උපාදාය රූපත් කියන මෙන්න මේ ටිකයි සියළුම රූප කියලා කියන්නේ. මෙතනදී මේ සතර මහා ධාතු සහ උපාදාය රූප කියන ටික අපි පොඩ්ඩක් ඉගෙන ගන්න ඕන. සතරමහා ධාතු නැත්තම් සතර මහා භූත කියලා අපි කියනවා. **පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ** කියන හතරට.

පධවී කියලා කියන්නේ ලක්ෂණයක්. තද, රළු, කර්කශ, ගොරෝසු ලක්ෂණයක්. දැන් මේ පුටුවක ඉඳගෙන ඉන්නවා කියලා අපිට කරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ පධවී කියන තද ගතිය කියන එකේ දුරා ගැනීමේ ලක්ෂණය නිසයි. පධවී කියන කොට ඇහැට පෙනෙන මට්ටමක් හිතාගන්න විසා. ලක්ෂණයකින්, ඒ ගතියෙන්, දැනෙන ස්වභාවයෙන් අපි තේරුම් කරගන්නට ඕන. අනිත් ආයතනත් ඉගෙන ගත්තහනම අපිට මේක වැටහෙයි.

ආපෝ කියලා කියන්නේ ගලන, වැගිරෙන, බැඳෙන, ඇලෙන ස්වභාවයට. ආපෝ ධාතුව නොවුණානම් කිසිම වෙලාවක මේ වස්තු මේ විදියට අපිට හදන්න බෑ. හරියට අළු ටිකක් හුළුගඟට දැමීමනම පාවෙනවා වගේ මේ ඔක්කොම දැවිලි වගේ පාවෙයි. මේ ආපෝ ගතිය තියෙන හින්දයි මේ එකට එකට බැඳිලා තියෙන්නේ මේ කලාප, මේ ආධ්‍යාත්මික ශරීරය හෝ බාහිරයේ වේවා.

තේපෝ. තේපෝ කියන්නේ දවන, තවන, දිරවන, පැසවන ස්වභාවයක්. ඒ ස්වභාවය තියෙන නිසයි ඕනෑවට වඩා වැගිරෙන්නේ නැති ස්වභාවයට පත් වෙන්නේ. දියකරන්න ඕන දෙයක් දියවෙන්නේ තේපෝ නිසයි.

වායෝ ධාතුවේ ස්වභාවය තමයි හමන, පිම්බෙන, හැකිලෙන, සොලවන ස්වභාවය. ඒ නිසයි අපිට අත පය වහා මෙහා කරන්න පුළුවන්, වස්තූන් වහාට මෙහාට කරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. ඕක තමයි සතර මහා ධාතුව.

උපාදාය රූප කියලා ටිකක් තියෙනවා. දැන් මූලික මාතෘකාව විතරයි විස්තර කරන්නේ. මේකේ නැත්තම් තියෙනවා ගොඩක් ප්‍රභේද. ඒ කියන්නේ ඒකක සංග්‍රහය, දුතිය සංග්‍රහය, තෘතිය සංග්‍රහය කියලා රූපය ගැන ප්‍රභේද දහ ආකාරයකින් උගන්නනවා. මම මූලින් මේ සතර මහා ධාතුවත් උපාදාය රූපත් කියන ටික උගන්නන්නම්. තව තියෙනවා එකොළොස් ආකාරයකින් ඉගෙන ගන්නත් අපිට. අතීත, අනාගත, වර්තමාන, ආධ්‍යාත්මික, බාහිර, දුර, ළඟ කියලා. දැන් ඔය මහා භූත රූප හතරයි, උපාදාය රූප කියලා තව විසිතුනක් තියෙනවා. විසි හතරක් තියෙනවා ඒකෙන් හදෙය වස්තු රූපය ගන්නේ නෑ. මෙතනින් පෙන්නන්නේ නෑ. ධර්මසංගතිප්‍රකරණයේ විසි තුනක් තියෙනවා. ඒ උපාදාය රූපයන්ට තමයි අයිති, මොකක්ද? **කතමං තං රූපං උපාදා** උපාදාය රූපය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? මොනවද? ඉස්සෙල්ලා තියෙනවා වස්තු රූප කියලා. ඇහැ, කන, නාසය, දිව, ශරීරය මේවා උපාදාය රූප. ඊගාවට මොනවද තියෙන්නේ? රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස. ස්පර්ශය අයිති නෑ. ඒවට කියනවා ගෝචර රූප කියලා. හොඳට මතක

නියාගන්න ඕන මේ උපාදාය රූප ටික කරන්නේ. දැන් අපි දෙකට බෙදුවා මහා භූත රූප, උපාදාය රූප කියලා. ඉස්සෙල්ලා අපි මහා භූත රූපය ඉගෙන ගන්නේ. ඒ මහා භූත රූපය තමයි පොට්ඨබ්බයට වැටෙන්නේ. තේරුණාද? මේ උපාදාය රූප ටිකයි දැන් මේ කරන්නේ. උපාදාය රූපවලට අයිති නැතැ පොට්ඨබ්බ ධාතුව. කයට ගැටෙන පොට්ඨබ්බ ධාතුව උපාදාය රූපයට අයිති නෑ. ඔන්න ඔය බෙදීම නැති හින්දයි, ඕක ගැන දන්නේ නැති හින්දයි අපිට මේ දර්ශනය ජීවිතෙන් දකින්න බැරි. ඔතන තිබුණාමම ඉබේම කෙලෙස් අතහැරෙනවා. හොඳට ඒ දෙක මතක තියාගන්න ඕන.

උපාදාය රූප කියන ටික ඉගෙන ගන්න ඕන. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, ඒකට බාහිර දේවල් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස. තව තියෙනවා ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය, කාය විඤ්ඤප්ති, වචි විඤ්ඤප්ති, ආකාස ධාතුව, රූපස්ස ලහුතා, රූපස්ස මුදුතා, රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා, උපවය, සන්තති, ජරතා, අනිච්චතා, කබලිංකාරහාර. මෙන්න මේ ටිකේ ලක්ෂණ ටික තේරුම් කරගන්නට ඕන. එතන ඉඳුලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ රූප ටික පැහැදිලි කරන එක තමයි මේ කරන්නේ. දැන් ජීවිතෙන් අපිට හඳුනාගන්නයි තියෙන්නේ රූප කියන එක මොකක්ද කියලා. සබ්බං රූපං ඔක්කොම රූප හැටියට ගන්නමම රූප කියන්නේ මොනවටද? සතර මහා ධාතුව, සතර මහා ධාතුව නිසා පවත්නා උපාදාය රූපත්. උපාදාය කියලා කියන්නේ ඇසුරු කරගෙන ඉන්නවා, අල්ලගෙන ඉන්නවා, අතනොහැර ඉන්නවා, නොමුදා ඉන්නවා. කාවද? සතර මහා ධාතුව නොමුදා, සතර මහා ධාතුව අතහරින්නේ නැතුව, සතර මහා ධාතුව අල්ලගෙන, සතර මහා ධාතුව නිසා පෙනෙන රූප. හොඳට මතක තබාගන්න ඕන, උපාදාය රූපය කවදාවත් සතර මහා ධාතුව නෙමෙයි.

මේ උපාදාය රූප පඨවි, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතුව එහෙම නෙමෙයි. සතර මහා ධාතුව උපාදාය රූප නෙමෙයි. සතර මහා ධාතුව සතර මහා ධාතුවයි. උපාදාය රූපය උපාදාය මයි, සතර මහා ධාතුව නෙමෙයි. එතෙකුදු වුවත් උපාදාය රූපයකට පෙනී හිටින්න බැහැ සතර මහා ධාතුව නැතුව. ඒ නිසයි උපාදාය කියලා කියන්නේ සතර මහා ධාතුව නිසා පෙනෙනවා, නිසා විද්‍යමානයි. සතර මහා ධාතුවට පුළුවන් තනිව පෙනී හිටින්න උපාදාය රූපය නැතුව. නුවණකට හෝ හසුවෙනවා. නමුත් උපාදාය රූපයකට බැහැ කවදාවත් සතර මහා ධාතුව නැතුව පෙනී හිටින්න. මෙන්න මේ සතර මහා ධාතුවත් උපාදාය රූපත් කියන මේ ධර්මතා දෙක තමයි අපි තෝරගන්නට ඕන.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊටපස්සේ පෙන්නනවා උපාදාය රූප කියන්නේ මොකක්ද කියලා අර විසි තුන විස්තර කරලා පෙන්නලා. ඒකේ මුලින් මාතෘකා කළා වක්ඛායතනය, සෝතායතනය, රූපායතන කියලා උපාදාය රූප ටික

පෙන්නන්න. ඊටපස්සේ අහනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ **කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං** දැන් ඔන්න ඒ ටික පැහැදිලි කරලා දෙනවා. ඒ චක්ඛායතනය උපාදාය වූ මහා භූත නොවූ උපාදාය වුත් චක්ඛායතනය කියන රූපය මොකක්ද කියලා අහනවා. **යං චක්ඛුං චතුන්නං මහාභූතානං උපාදාය පසාදෝ අත්තභාව පරියාපන්නො අභිදස්සනො සප්පටිඝො යෙන චක්ඛුනා අභිදස්සනෙන සප්පටිඝෙන රූපං සභිදස්සනං සප්පටිඝං පස්සී වා පස්සති වා පස්සිස්සතිවා පස්සේවා චක්ඛුංපේතං චක්ඛායතනංපේතං චක්ඛු ධාතු පේසා චක්ඛු ඉන්ද්‍රිය පේතං ලෝකෝ පෙසෝ ද්වාරෝපේසෝ සමුද්දෝ පේසෝ පන්ධිරම් පෙතං කෙත්තම් ඒතං චන්ද්‍රම් ඒතං තෙත්ථම් ඒතං නයනම් ඒතං ඕරුමහිරම් ඒවං තේරම් පේතං සුඤ්ඤෝගාමෝ පෙසො ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.**

ඒ චක්ඛායතනය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? ඇහැ කියලා කියන්නේ මොකක්ද? බුදුනාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා යම් ඇහැක් සතර මහා ධාතූන් නිසා පවතී නම්, ප්‍රසාදය වූ, ආත්මභාව පරියාපන්න වූ, තමා කෙරෙහි පවතින අභිදස්සන. එතකොට මේ ඇහැ හොඳට තේරුම් කරගන්නට ඕන, ඇහැ කියන එක දකින්න බැරි එකක්. තේරුණාද? සතර මහා ධාතූන් නිසා විද්‍යමාන අත්තභාව පරියාපන්න ඒ ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි වූ, පුද්ගලයා තුළ වූ, තමා තුළ වූ, තමා කෙරෙහි වූ දකින්න බැරි පෙනෙන්නේ නැති ඇහැක් තියෙනවනම් **සභිදස්සන සප්පටිඝ** වූ රූපයේ ගැටෙයි නම්, දකින්න පුළුවන් පෙනෙන, දකින්න පුළුවන් ගැටෙන, රූපය හා ගැටෙන මේ ඇහැ විස්තර කරන්න යන්නේ. රූපය දකින්න පුළුවන්, පෙනෙන, දකින රූපයක ගැටෙන ඇහැක් තියෙනවනම් ඒ ඇහැ මොකක්ද? මහා භූතයන් නිසා උපන්න උපාදාය වූ තමා කෙරෙහි වූ දකින්න බැරි ඇහැක් තියෙනවනම් මෙන්න මේ ඇහැ තුන් ආකාරයකින් පෙන්නනවා. දකින්න පුළුවන් පෙනෙන රූපය පෙනුනේ හෝ පෙනෙයි හෝ පෙනෙන්නේ නම් හෝ යම් රූපයක් අතීතයේ පෙනුනානම්, දැන් පේනවා නම්, අනාගතයට පෙනෙන්නේ නම් ඒ පේන තමා කෙරෙහි වූ දකින්න බැරි නමුත් ගැටෙන උපාදාය වූ ඇහැකි කියලා.

මෙන්න මේ ඇහේ ලක්ෂණ ටික කිව්වා අපිට. මේ ටිකෙන් හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕන ඇහැ කියන එක. ඒ ඇහැට කියන පරියාය නම් ටිකක් කියනවා බුදුරජාණන්වහන්සේ. **චක්ඛුංපෙතං, චක්ඛු** කියලා කියන්නේ මේ ඇහැටමයි. **චක්ඛායතනය** කියන්නේ ඇහැටමයි. **චක්ඛුධාතු** කියන්නේ ඇහැටමයි. **චක්ඛු ඉන්ද්‍රිය** කියන්නේ ඇහැටමයි. **ලෝකො පේසෝ** ලෝකය කියලා කියන්නේ ඇහැටමයි. **ද්වාරොපේසෝ** ද්වාරය කියලා කියන්නේ ඇහැටමයි. **සමුද්දය** කියලා කියන්නේ ඇහැටමයි. ඊටපස්සේ **පණ්ඩරම්** කියලා කියන්නේ ඇහැටමයි. **කෙත්තං**, කෙත කියලා කියන්නේ ඇහැටමයි. **චස්තුව** කියලා කියන්නේ ඇහැටමයි. **තෙත්තං**

කියලා කියන්නෙත් ඇහැටමයි. නෙත කියලා කියන්නෙත් ඇහැටමයි. **නයන** කියලා කියන්නෙත් ඇහැටමයි. **ඔර්මතීරෙ**, මෙතෙර කියලා කියන්නේ, චිතෙර කියන්නේ නිවන. මෙතෙර කියලා කියන්නෙත් ඇහැටමයි. **සුඤ්ඤෝගාමො ජේසා**, සුඤ්ඤෝගාමය කියලා කියන්නෙත් ඇහැට.

චිතකොට මෙතනදී තේරුම් කරගන්නට ඕන කරුණක් තියෙනවා මේ ඇහැ කියන එක ගැන හොඳට දැනගන්න ඕන. ඇහැ අනිදස්සනයි. කවදාවත් දකින්න බෑ අපිට. දැකලා හෑ අපි. ඇහැ කියන එක කවදාවත් දැකලා හෑ. බුදුහාමුදුරුවෝ අහනවා ස්වාමීන් වහන්සේලාගෙන් “මහණෙනි නුඹලා කවදාවත් දැකලා හැත්තම් යමක්, දැකලා හැති යමක් අරඹයා නුඹලට කෙළෙස් ඇතිවෙන්න පුළුවන්ද” කියලා. කවදාවත් අපි නොදැක්ක දේකට අපිට රාග ද්වේශ මෝහ ඇතිවෙනවද? ඇතිවෙන්නේ හෑ. දැකලා තියෙන දේකට හේද ඇති වෙන්නේ? චිහෙනම් මේ ඇහේ අනිදස්සන ස්වභාවය මොකක්ද? දකින්න බැරි ස්වභාවය, ඇහැ හරියටම පිරිසිඳ දැක්කම ඇහැ අපිට දකින්න බෑ කියන අවබෝධය තියෙන තැනට යනකම් යන්න ඕන. චිතකොට ඇහැට තියෙන කෙලෙස් ඉබේම අපෙත් අතහැරෙනවා. ඇහැ දකින්න බෑ කියලා, අනිදස්සනං කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නුවේ ඇහේ නියම ස්වභාවය. ඇහැ අවබෝධ කළා, ඇහැ පිරිසිඳ දැක්කා කියලා කියන්නේ මෙන්න මේ පෙන්නපු ලක්ෂණ ටික තියෙන තැනට අපේ මනස ගත්ත දවසට ඇහැ පිරිසිඳ දැක්කා. චදාට ඇහැ අරඹයා කළයුත්තක් අපිට හැහැ. ඇහෙන් අපි මිඳෙනවා. ඇහැ අරඹයා රාග, ද්වේශ, මෝහ සිටින්නේ හෑ.

චිතකොට ඇයි අපිට ඇහැ දකින්න බැහැ කියලා කියන්නේ? ඔන්න දැන් ප්‍රශ්න එනවා. ඇහැ දකින්න බැහැ කියන උත්තරේ හැත්තේ අපිට, අනිත් රූප ටික පිරිසිඳ නොදන්න නිසා. තේරුණාද? දැන් අපි කියනවනම් තව උපාදාය රූප විසිඟයක් කිව්වනේ අපි. ඒ ටික පිරිසිඳ දැක්කනම් ඇහැ දකින්න බෑ කියන උත්තරේ එනවා. ඇහැ පිරිසිඳ දැක්කොත් අනිත් ඒවා පිරිසිඳ දැක්ක හැකි. අනිත් ඒවා පිරිසිඳ දැක්කොත් ඇහැ පිරිසිඳ දැක්ක හැකි. මේ රූප ටික එකට බැඳිලා තියෙන්නේ. දැන් අපි කියමු ඇහැ පිරිසිඳ දකින්න බැහැ කියලා කියන්නේ මම, ජේන රූපය අඳුරන්නේ හැති හින්දා හරියට. හැත්තම් හිතට ජේන රූප හඳුනන්නේ හැති හින්දා. චිතකොට හරියටම මේ කෙලෙසුන්ගෙන් මිඳෙන තැනට අපේ මනස එන්නේ ඉබේමයි, අපිට මේ ස්වභාවය ඉගෙන ගෙන යන්නට පුළුවන්නම් දිගටම. ඇහැ දකින්න බෑ කියන එක දැනට මම උත්තරේ කෙටියෙන් කියා ගෙන යන්නම්.

අපිට පුළුවන් ද අපේ ඇස් දෙකෙන් අපේ ඇස් දෙක බලන්න? ජේනවද අපිට අපේ ඇහැ? චිහෙනම් අතීතයේදී අපිට අපේ ඇහැ පෙනිලා තියෙනවද? හෑ. හෙට දවසෙදී පෙනෙයිද? හෑ. දැන් ජේන්නේ හැත්තම්

අතින්ගේදී පෙනිලත් නෑ, අනාගතයට පේන්නෙන් නෑ. **අතිදස්සන සප්පට්ඨ** ඇහෙන්න **සතිදස්සන සප්පට්ඨ** රූපයක් දැක්කේ හෝ දැක් හෝ දැකින්නේ නම් කියලා කිව්වේ මොකද? මේ ඇහැරට කරන්න පුළුවන් රූප දැකින එක විතරයි. තේරුණාද? ආයේ තව ඇස් දැකින්න බෑ ඇහැරට. මේ ඇහැරට සාපේක්ෂව බාහිර තියෙන ඔක්කොම රූප මිසක, මේ තව ඇහැරක් දැකිනවා නෙමෙයි. අපි මේ ඉදිරියේ තියෙන රූපට කෝප්පේ කියලා නම් කළා වගේ මේ දැකින රූපට ඇහැර කියලා අපි නම් කරලා තියෙනවා. මෙතන ටිකක් දැක්ෂ වෙන්න ඕන. අපිට අපේ ඇහැර කවදාවත් දැකින්න බැහැ. දැකලා නැහැ. ඒකයි මං කිව්වේ අපි රූප ටික හඳුනගෙන යනකොටයි මේ ටික හම්බවෙන්නේ.

ඕකට මම අර උපමාවක් කියනවා. දැන් අවුරුදු දහයක, දොළහක පුංචි ළමයෙක් ගත්තොත් මේ පුංචි ළමයාගේ ශරීරය ඇතුලෙන් හදවත, වකුගඩු, අක්මා තියෙනවනේ. තිබුණා කියලා මේ මට හදවත තියෙනවා, වකුගඩු තියෙනවා, අක්මා තියෙනවා, ඒවායේ පාට මේකයි, හැඩ මේකයි කියලා ඒ ළමයා දන්නවද? නෑ. ඒවායේ පාට, හැඟීමක් වත් වචනයක්වත්, ඒවා අරඹයා රාගයක් හෝ ද්වේශයක් හෝ මෝහයක් හෝ කිසිම ක්ලේශයක්වත්, වයාගේ ලෝකේ වහෙම එකක්, නෑ නේද? නෑ. නමුත් වයා ඒ දේ හොදන්නවා වුණාට ඒ ටික ජීවිතය වෙලා, ජීවිතේ පැවැත්මට උපකාර වෙලා හැද්ද? තියෙනවා. ඒ පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත ටිකේ ලක්ෂණය තමයි වයාට අළුතෙන් ප්‍රතිසන්ධි ගන්න නිමිති නැති තැනක පිහිටලා ජීවිතේ පැවැත්මට කෘත්‍යය කරනවා. එතකොට ඒ වකුගඩුව ඉවර වුණොත් ඉවරම තමයි. තියෙන වකුගඩුව ඉවර වෙනවා. අළුතෙන් වකුගඩුවකුත් නෑ. හිට්ටා. දැන් ඒ ළමයා ලොකු වෙනකොට මේ ඇහෙන්න විධියේ පටියක් දිහා බලලා හරි, මිනියක් කපන එකක් දිහා බලලා හරි මේ තමයි වකුගඩුව කියන්නේ, මේ තමයි හදවත කියන්නේ, හදවත නෙළුම් මලක් වගේ, වකුගඩුව අඹ ගෙඩියක් වගේ, මේ වකුගඩුවේ හරස්කඩ කියලා ඔන්න දැනුමක් ඇති කරගන්නවා. වයා හිතාගන්නේ මේ වගේම වකුගඩුවක් තමයි මට තියෙන්නේ මං ගාව තියෙන එකමයි දැන් දන්නේ මම කියලා හිතන්නේ. දැන් වයාට මේ දැනුම කලින් තිබුණත් නැතත් මේ වකුගඩුව තිබුණනේ. ඒ දැනුමේ කිසිම සම්බන්ධයක් නෑනේ. දැනුම ම ආගන්තුක එකක් නේද?

ඔන්න ඔය දැන් දන්න ටිකට තමයි කර්ම කියන්නේ. තියෙන වකුගඩුව දියවෙනකොට හදවත දියවෙනකොට තව වකුගඩුවක් හදවතක් හදාගන්න තියෙන දැනුම නිමිති ටික තමයි ඔය දැන් මතසේ තියෙන්නේ. තේරුණාද? දැන් ලොකු වෙනකොට මේ හදවත වකුගඩුව කියලා අපිට දැනුමක් තියෙනවනේ. අපිට හිතෙන්නේ මේ තියෙන වකුගඩුව ගැනමයි කියලානේ. නමුත් ඔය දැනුම නැතිකාලේදී ඔය වකුගඩුව අපිට තිබුණේ නැද්ද? තිබුණා. එදා ඔය වකුගඩුවේ ක්‍රියාකාරීත්වයට හෝ ජීවිතයේ පැවැත්මට ප්‍රශ්නයක්

වුණාද ඒ දැනුම අපිට නෑ කියලා. ප්‍රශ්නයක් වුණේ නෑ. එහෙනම් මේ දැනුම ආගන්තුකව පැමිණි එකක් මිසක ඒ ඉන්ද්‍රියට අයිති වු දෙයක් නෙමෙයිනේ. ඒකයි බුදුනාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ **තඤ්ච ඛේ ආගන්තුකෙහි උපක්ඛලෙසෙහි උපක්ඛලිට්ඨං**. මේ ආගන්තුක **උපක්ඛලේස** වලිනුයි අපේ මනස කිලුටු වෙලා තියෙන්නේ.

මෙහෙම ආගන්තුක දැනුමක් ඇති කරගන්නතම තියෙන අවාසිය තමයි මරණාසන්න මොහොතේදී අපිට වකුගඩුවක් පෙනුණානම් ඒ ඇති ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්න. තියෙන එක අතහැරෙනවා අළුතෙන් එකක් හදාගන්න තමයි ඔය දැනුම. අපිට ජීවත්ව ඉද්දීම අර පොඩි ළමයාට තමන් ගාව තියෙන වකුගඩුව ගැන හිමිති නෑ කියනවා වගේ, අපේ වකුගඩුව අපිට සිහි කරන්නත් බෑ, දකින්නත් බෑ නේද කියන තැනකට අවබෝධ වුණානම්, ඒ කියන්නේ අතින් රූප හඳුනාගන්නනම්, මනසේ තියන චිත්තජ රූප, ඇහැට පේන වර්ණ රූප හඳුනාගන්නනම් මේ සිහි කරන්නේ මෙහෙම රූපයක් මිස, වකුගඩුව සිහි කෙරුවා නෙමෙයි කියන එක දන්නවා. එහෙම වුණා නම් මේක සිහි කරන්න බෑ. අන්න ඒ වගේ අර්ථයක් තමයි මේ ඇහැට කියන්නේ.

ඇහැ: ගැන හිමිති තිබුණත් නැතත්, පොඩි ළමයා මේ ඇහැ කියලා දන්නවා වුණත් නැතත් චියාටත් පෙනුණානේ. මේ ඇහැ කියලා චියාට හිමිත්තක් තිබුණොත් නෑ දන්නෙන් නෑ. දැන් අපිට පුළුවන්නේ සිහි කරන්න ඇහැ. ඇහැක් ගැන හිතන්න පුළුවන්නේ. ඔය ටිකට තමයි කර්ම කියන්නේ. ඔය ටිකට තමයි කෙලෙස් කියන්නේ. ඒ ටික මේ ඇහැට කිසිම සම්බන්ධයක් නැහැ. ඒවා අපිට පැහැදිලි වෙයි මේක ටිකක් කරගෙන යනකොට. ඇහැ කියන එක කෙටියෙන් දැනගන්න. අනිදස්සනයි. දකින්න බෑ. උපාදායයි.

මේ ඇහැ ගැන එක එක ආකාරයකට අවධාරණය කරනවා. මොකද? මේ ගැනමයි දැනගන්නට ඕන. ඒ කියන්නේ අනිදස්සන ඇහැ සප්පටිස රූපය ගැටුනේ හෝ ගැටෙයි නම් හෝ ඒ ඇහැයි. අනිදස්සන ඇහැ සනිදස්සන රූපයක ගැටුනේ හෝ ගැටෙයි නම් හෝ ඒ ඇහැයි කියලා මේ ඇහැ රූපයේ ගැටෙනවනම් දකින්න පුළුවන් රූපය ඇහැ ගැටෙයිනම් කියලා මේ දෙපැත්තම පෙන්න පෙන්න ඇහැම තහවුරු කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. මේ පිටු දෙකෙන්ම කරන්නේ ඒක. මං මේ කෙටියෙන් කිව්වේ. මොකද මේ ටික තේරුම් කරගැනීම හරහා යි මුළු දහමම තියෙන්නේ. මේ ටික අපි නොදකින හිසයි මේ **අනිමිත්ත වේනෝ** විමුක්තියක් අපිට උපදවා ගන්න බැර. අනිමිත්ත වෙන්න බැර වෙලා තියෙන්නේ හිමිති හැමවෙලාවෙම හිටින හිසයි.

කහ: කහ කියන්නේ මොකක්ද කියලා අහනවා. කහ කියන එකත් සතර මහා ධාතුව හිසා උපන්න ප්‍රසාදය වු, තමා කෙරෙහි වු, අනිදස්සන වු,

දකින්න බැරි කනක් තියෙනවානම් යම් ශබ්දයක් එක්ක ගැටුනානම්, ගැටෙයිනම්, ගැටෙන්නේනම් ඒකටයි කන කියලා කියන්නේ. එතකොට කනත් පෙන්නනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ මහා භූත නිසා උපන්න නමුත් දකින්න බැරි අභිදස්සන. කන කියන එක කාටවත් දකින්න පුළුවන් එකක් නෙමෙයි. මොකද ඒකට හේතුව මේ ධර්මයන් හඳුනාගන්නට වෙන්නේ ඒ ඒ ධර්මයන්ට ප්‍රතිපක්‍ෂ ධර්මයන් හමුවෙන අවස්ථාවට මිස, ඊට මෙහා නිමිති වශයෙන් ගන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒකයි ඇහැරට කනට, ආයතන ධාතු කියලා කියන්නේ. එතකොට කනේ ස්වභාවයත් දකින්න බෑ.

කවදාමහරි දවසක අපි මේ කාම භූමියෙන් ගොඩ යන්නේ මේ පෙන්නන ලක්‍ෂණ තියෙන තැනට අපේ මනස ආපු දවසටයි කියන එක හොඳට මතක තියාගන්න. අපිට යම් දවසක තේරුණොත් කන කියන එක දකින්න බෑ, කන කියන එක මහා භූත නෙමෙයි උපාදායයි කියන කාරණාව අපිට තේරුණ දවසක් වුණොත්, එදාට අපිට කන අරඹයා තියෙන රාග, ද්වේශ, මෝහ හිටින්නේ නෑ. කන අපි කවදාවත් දැකලත් නෑ. දැන් දකිනවත් නෙමෙයි. අනාගතයට ජේන්නෙත් නෑ කියලා දැක්කොත් ඒක අභිදස්සනයි කිව්වා. එහෙම වුණොත් අපිට ඒ අවබෝධය එතකොට තේරෙනවා මෙව්වර කල් කන කියලා එහෙනම් අපි මේක හේද කරලා තියෙන්නේ කියලා වැරද්ද අහුවෙලා එතකොට තියෙන්නේ. එතකොටයි අපි ඕය උගුලෙන් මිදෙන්නේ. එතකොට ඔන්න කන කියන එකත් තේරුම් කරගන්න මහා භූත නෙමෙයි උපාදායයි. පුද්ගලයා කෙරෙහි වූ, දකින්න බැරි, නමුත් ගැටෙන, ශබ්දයන් සමඟ ගැටෙන, තමා කෙරෙහි වූ කනක් තියෙනවානම් අන්න ඒකටයි කන කියන්නේ.

නාසය: දැනුත් නැති අනාගතයටත් දකින්නත් බැරි ටිකටයි නාසය කියලා කියන්නේ.

දිව: දිවත් ප්‍රසාද රූපයක්, මහා භූත නෙමෙයි, දකින්න බෑ. දැකලා නෑ. අභිදස්සනයි. සප්පටිඝයි. ඒ කියන්නේ ගැටෙනවා, නමුත් දැකලා නෑ. එතකොට රසය සමඟ අතීතයේදීත් රස සමඟ ගැටුණේ හෝ දැන් ගැටෙයි නම් අනාගතයටත් ගැටෙන්නේ නම් ඒකයි දිව කියන එක පෙන්නනවා. එතකොට දිව කියන එකෙන් හොඳට අර්ථය දැනගන්න ඕන. දැකලා නැහැ. දකිනවත් නෙමෙයි. දකින්නත් බෑ කියන එක.

කය: මේ කයත් සතර මහා ධාතූන් නිසා උපන්න, උපාදාය වූ, අභිදස්සන, දකින්න බැරි, දැකලා නැති, අනාගතයටත් පෙනෙන්නේ නැති දෙයක් තමයි මොකක්ද? කය. තමන්ට තමන්ගේ කය පෙනුණේ නැත්නම් කාම ලෝකේ ජීවත් වෙන්න පුළුවන් වෙයිද? බෑ. ඒ තැනට අපේ මනස ගත්තොත්, කය අපිට ජේන්නේ නෑ, ජේන්න බෑ කියන තැනට ගත්තොත් මේ කය

නොපෙනෙන විදියට අරගෙන යන්නක් පුළුවන් අපිට. අපේ මනස ගත්තනම විතෙන්නට, කය අපිට පෙනෙන මට්ටමේ ඉන්න තාක් අතින් කට්ටියටත් පේනවා. මේ කය නොපෙනෙන විදියට අරගෙන යන්න පුළුවන් අපිට මේ කය නොපෙනෙනවා කියන තනට ගේන්න පුළුවන්මි. ඒකයි ඒකේ ධර්මතාවය. එතකොට මේ කය කියන එකත් බුදුනාමුදුරුවෝ කය කියලා පනවලා තියෙන්නේ මහා භූත රූපෙකට නෙමෙයි. උපාදාය රූපයක්. මහා භූතයන් නිසා පෙනෙන, උපාදාය වූ ප්‍රසාදයක් තියෙනවනම්, අත්තනාව පරියාපන්න ඒ ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි දැකලා නැති, මෙන්න මේ රූපයටයි කය කියලා කියන්නේ. ඔන්න දැන් ඇහැර, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මේ ආයතන පහ ම දකින්න බැරි තනට, දැකලත් නැහැ, දකින්නත් බැහැ, දකින්නෙන් නැහැ කියන තනට අපේ මනස ගන්න ඕන. එදාට තමන්ට තමන් කියලා සිහි කරගන්න යමක් ඉතුරු නෑ. ඉතුරු වෙන්නේ නැහැ මේ දර්ශනයට ආවම. මේ ටිකට අර්ථය ලැබෙනවා, මේ ටික මේ විදියටම අපිට අවබෝධ වෙනවා, මේ ටිකෙන් ගෝචර කරගන්න ටික පුළුවන් වෙනකොට. ඒ කියන්නේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන ටික තේරෙනකොට මේ ටික ඉබේම අවබෝධ වෙනවා. දැන් මේ ටික ගැන අපිට ප්‍රශ්නේ තාම තියෙන්නේ අතින් ටික දන්නේ නැති හින්දා. මේවායේ ප්‍රධාන ලක්ෂණ ටික මතක් කළේ.

මේවා එකින් එක විස්තර කරනවා ජීවිතේ තියෙන්නේ මෙන්න මෙතෙමයි කියලා. ඔන්න දැන් ඔය පහට කිව්වා, ප්‍රසාද රූප පහ කියලා. මේ උපාදාය රූපයන්ගේ ප්‍රසාද රූප පහ කිව්වා. ඊටපස්සේ තියෙනවා ගෝචර රූප පහක්. එතකොට ඒකෙන්, ගෝචර රූපයන්ගෙන් උපාදාය රූප ගැනයි දැන් මේ කියන්නේ. මේ හරහා තමයි අපිට කෙලෙස් වැඩිපුරම ඇතිවෙන්නේ. මෙන්න මේ රූපය දන්නේ නැති හින්දා. **කතමං තං රූපං රූපායතනං රූපායතනය** කියලා කියන රූපය මොකක්ද? ඔන්න, **යං රූපං චතුර්තං මහා භූතානං උපාදාය** යම් රූපයක් සතර මහා භූතයන් නිසා පවත්නා වූ, **වණ්ණාභිබ්බා** වර්ණයක් තියෙනවනම්, **සතිදස්සන සප්පට්ඨ** දකින්න පුළුවන්, ඔන්න හොඳට මතක තියාගන්න ඕන, දකිනවා යන ප්‍රඥප්තියට යන දකින්න පුළුවන්, දැකලා දැනගන්න පුළුවන්, එකම එක තැනයි තියෙන්නේ, රූපය විතරයි. රූපායතනය විතරයි. දකිනවා යන, දකින්න පුළුවන් යන, දැක්කා යන කරුණකින් පනවනවාමි, පැහෙට්ටානම්, ඒ පැහෙට්ටේ පනවන්නේ රූපයකට විතරයි. රූපයට එක එක නම් දාන්න පුළුවන්. නමුත් කොහොම දැමීමත් රූපයක්මයි.

බිත්තියක අපි යම් රූපයක් චල්ලලා තිබ්බොත්, ඒ රූපය අපේ ජීවිතය වෙනවද? බිත්තියේ චල්ලලා තියෙනවනම් යම් රූපයක් මේ ඇහෙන්න අපිට ඒක බලන්න පුළුවන්නේ. නේද? පුළුවන්ද? බැරිද? පුළුවන්. අපි

මෙහෙම බලනකොට ඒ රූපය මගේ පිවිනේ කොටසක් කියන ගනයට යනවද? නෑ. යන්නේ නෑනේ.

ඔන්න රූප කියලා කියන්නේ මොකක්ද? සනිදස්සන වූ සප්පටිස වූ වර්ණ සටහනක්. තිල් පාටට, කහ පාටට, ලේ පාටට, සුදු පාටට, කළු පාටට, තැඹිලි පාටට, කොළ පාටට, එතකොට අඹ කොළ, අඹ දළු පාටට, එහෙම නැත්තම් දිගයි කියලා, කෙටියි කියලා පේනවනම්, පොඩියි කියලා, මනනයි කියලා පේනවනම්, වටයි කියලා පේනවනම්, හතරැස් බවක් පෙනෙනවනම්, චතුරස් ආකාරයක්, සොළොස් ආකාරයක්, දහඅට ආකාරයක් පේනවනම්, නිමිතයක් හැටියට පේනවනම්, තලයක් හැටියට පේනවනම්, ඡායාවක් හැටියට පේනවනම්, එතකොට අවිච පාට කියලා පේනවනම්, ආලෝකයක් පේනවනම්, අන්ධකාරයක් පේනවනම්, දුමක් පෙනෙනවනම්, වන්දුමඬලක් පේනවනම්, මේ සඳ මඬලේ පැහැය කියලා පේනවනම්, හිරු මඬලේ පැහැය කියලා පේනවනම්, තාරකා වර්ණය කියලා පේනවනම්, ආදාස මණ්ඩලස්ස වණ්ණනිනා කැඩපතක් කියලා පේනවනම්, එතකොට මේ ඊදි කියලා පේනවනම්, රත්තරන් පාට කියලා පේනවනම්, මැණික් වගේ පේනවනම්, තව යම් කිසි තියනවනම් **අත්ථී රූපං චතුන්නං මහා භූතං**. සතර මහා ධාතූන් නිසා පෙනෙන පැහැ සටහනක්, වර්ණ සටහනක් තියෙනවනම් මෙන්න මේකට කියනවා රූපය කියලා, රූපායතනය කියලා. එතකොට හොඳට මතක තබාගන්න ඕන, මේ රූපය කියලා කියන්නේ යම් වස්තුවක වර්ණ සටහනක් හෝ හැඩ සටහනක් හෝ පැහැ සටහනක් හෝ පෙනෙනවනම් මෙන්න මේ පෙනෙන වර්ණ සටහන, හැඩ සටහන, පැහැ සටහන, දිගයි, හතරැස්, රවුම්, හුලස් කියලා, වටස් කියලා ඒ මොන විදියකට හරි පෙනෙන බවක් තියෙනවනම් මේ ටිකට තමයි කියන්නේ රූපායතනය කියලා.

එතකොට ශබ්දායතනය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? ඒත් සතර මහා ධාතූන් නිසා පෙනෙන, මේවායේ ලක්ෂණ ටික හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕන. සතර මහා ධාතූන් නිසා පෙනෙන උපාදාය වූ, අනිදස්සන වූ සප්පටිස වූ, දැකින්න බැර, ශබ්ද තියෙනවනම්, මොනවද ඒ දැකින්න බැර ශබ්ද? අපි අහලා තියෙන දැකින්න බැර ශබ්ද මොනවද? ඡේරි ශබ්ද, ඒ කියන්නේ බෙර ශබ්දයක් තියෙනවනම්, මිනි බෙර, සක් හඬ, පනා බෙර, ගීත හඬ, වැයුම් හඬ, අත්පොලොසන් දෙන හඬ, සත්වයන්ගේ හඬ, සුළං හඬ, පියාඹන හඬ, මිනිස් හඬ, නොමිනිස් හඬ කියලා අපි කතාකරන හඬවල් තියෙනවා නම් ශබ්ද මේ හැම ශබ්දයකම යථාර්ථය මොකක්ද? මහා භූත නෙමෙයි. උපාදායයි. කවදාවත් මේ ශබ්ද දැකින්න බෑ. ඔය ශබ්දයේ ලක්ෂණ හරියට දැනගත්තොත් කවදාවත් ම අහපු ශබ්දය හොයාගෙන අපිට යන්න බෑ. ඇයි ශබ්දය කියන එක අපි දැකලා නැත්තම් අපිට ඒ ශබ්දය තියෙන තැනට ආපහු යන්න පුළුවන්ද? යන්න බැර වෙනවා. මේ කෙලෙස් සම්පූර්ණ අතින්

පැත්තට යන විදියට තමයි නොසිටින විදියට තමයි තියෙන්නේ මේකේ අර්ථය තේරුම් කරගත්තහම. මේ අර්ථ ටික තේරෙන්නේ නැති හින්දයි අපිට මේ කෙලෙස් වශයෙන් හැසිරෙන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ. ඔන්න හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕන ඔබ්බ දැරූ රූපය කියන එකත් උපාදායයි. මහා භූත නෙමෙයි. නමුත් දැක්වෙන්න බෑ.

ගන්ධ රූපය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? මහා භූතයන් නිසා පවතින උපාදාය වූ ගන්ධයක් තියෙනවනම් දැක්වෙන බැර, ගන්ධය කියන එකත් පෙනෙන්නේ නෑ. මොනවද ඒ ගඳ? අපි කියනවනම් මේ මල්වල ගඳයි, මුල්වල ගඳයි, පොතුවල ගඳයි, ගෙඩිවල ගඳ, කුණු ගඳ, සුවඳ කියලා යම් තාක් අපි ගන්ධයන් ගැන කතා කරනවානම් මේ හැම ගන්ධයක්ම නාසයේ ගැටෙනවා. මහා භූත නෙමෙයි. උපාදායයි. නමුත් කවදාවත් දැකලා නෑ. දැක්වෙන බෑ. දැක්වෙන්නේ නෑ. ඔන්න ඔය කියන ලක්ෂණ ටික තියෙන තැනට අපේ මනස එන්න ඕන. මේ පොතේ පෙන්නන තැනට අපේ මනස ගන්න ඕන. ඒ තැනට මනස එනකන් අපි රූපය ඉගෙන ගන්න ඕන. එදාට අපි රූපයේ මිඳෙනවා. නාම ධර්ම ප්‍රකට වෙන්නේ ඉබේමයි. දැන් අපි මේ හිතට පේන්නෙ නාම ධර්මමයි කියලා කතාකළාට රූපයයි කියලා අද පිටිනේ යෙදිලා තියෙන හින්දා රූපයයි කියන එක පිරිසිඳු නොදැක්ක හින්දා අපිට නාම ධර්ම කියන එක ප්‍රකට කරගන්න බෑ.

රසායනනය. රසායනනය කියලා කියන්නේ සතර මහා ධාතූන් නිසා පවත්නා මහා භූත නොවූ උපාදාය වූ යම් රසයක් තියෙනවනම්, මොකක්ද ඒ රස? මුල් රසය, කඳ රසය, පොතු රසය, පත් රසය, මල් රසය, ගෙඩි රසය, ඇඹුල්ලිය, මිහිරිය, තිත්තය, කුළිය, ලුණුය, දිවුල් රහය, කහට රහය, මිහිරි රහය, නොමිහිරි රහය කියලා අපි යම් රසක් ගැන හඳුන්වනවනම් මේ රස කියන එක මහා භූත නෙමෙයි. උපාදායයි. ඒවා දැකලත් නෑ. දැක්වෙන්නේ නෙමෙයි. දැක්වෙන්න බෑ කියන තැනකින් තියෙනවා.

ඔන්න ගෝචර රූප හතරක් අපි කලා. පොට්ඨබ්බය කියන්නේ නෑ. ඇයි ඒ? දැන් මේ අපි කරන්නේ උපාදාය රූප ටිකනේ. උපාදාය රූපයක් නොවන නිසා පොට්ඨබ්බ රූපය උගන්නන්නේ නෑ. එතකොට ඊගාවට තියෙනවා උපාදාය රූපවල ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, පීචිත ඉන්ද්‍රිය කියලා.

මේ රූප විසි අටේදී දැන් මේ ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, පීචිත ඉන්ද්‍රිය කියලා මේ පෙන්නන අනිත් රූප ටික ඔක්කොම සුදුම රූප. සියුම් රූප. දැන් අපි මහා භූත රූප සහ උපාදාය රූප කියලා පෙන්නපු ටික මීදුරක රූප. රළු රූප. ගොරෝසු රූප. තේරුණාද? අපි රූප කීයක් කලාද?

උපාදාය රෂප නමයක් කලා. ආධ්‍යාත්මික රෂප පහක් ගැන ඉගෙන ගත්තා කෙටියෙන්.

රෂප විසි අටම ගත්තම අපිට එකක්වත් මතක හිටින්නේ නෑ. ඕදාර්ක රෂප ගැන හොඳට දැනුම එතකොට සුදුම රෂප ඉබේම පුළුවන් වෙනවා. එතන ඔරොත්තු දෙනවා. දැන් අපිට සුදුම රෂප ටික ඔරොත්තු දෙන්නේ නෑ. එතකොට හිතන්නකෝ නාම ධර්ම මොන විදියටවත් ඔරොත්තු දෙයිද කියන එක. දැන් ඕදාර්ක රෂප ගාවට ඒවායේ කෙළෙස් අඩු වෙනකොට සුදුම රෂපවල ලක්ෂණය ප්‍රකට වෙන්නට ඕන. ඒකෙන් කෙලෙස් අඩු වෙනකොට තමයි නාම ධර්ම කියන එක අපිට ප්‍රකට වෙන්නෙ.

එතකොට දැන් ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය, ආකාස ධාතු, කාය විඤ්ඤාජ්ඣි, වච්චි විඤ්ඤාජ්ඣි, රෂපස්ස ලහුතා, රෂපස්ස මුදුතා, රෂපස්ස කම්මඤ්ඤාතා, උපචය, සන්තති, ජරතා, අනිච්චතා, කබලිංකාර ආහාර කියලා තව සියුම් රෂප දාහතරක් තියෙනවා. මේ සියුම් රෂප දාහතර හොඳට ඉගෙන ගන්නකොටයි නාම ධර්ම වලට පය තියන්න පුළුවන් මට්ටමට එන්නේ අපි. එතෙන්ට යන්න මොන විදියටවත් බෑ ඕදාර්ක රෂප පිරිසිඳු නොදැක. ඕදාර්ක ටිකේ රැවටෙන මනස බේරෙනකොට තමයි උපාදාය රෂප තේරෙන්නේ. අපි ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය වගේ රෂප ගත්තනම මේ සුදුම රෂප කියලා කියන්නේ මේවට කියනවා දුර රෂප කියලා. දුර රෂප, ළඟ රෂප කියලා දුර රෂප කියලා කියනවා. අවබෝධයට ඉතාම දුෂ්කර රෂප නිසා මේවට දුර රෂප කියලා කියනවා. ඒ ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය වගේ රෂප ගත්තනම දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය කියලා හිතාගෙන ඉන්නේ මේ රෂපයක් දිහා බලලනේ. නෑ. ඒවා කර්මජ රෂප. දැන් කෙටියෙන් ගත්තොත් මිනිහෙක් මැරුණා කියන්නකෝ, මළමිනියක මේ ඉන්ද්‍රිය රෂප නෑ. ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය ඒ රෂප නෑ. ඒවා හැකි වෙලා. ඒවා ගිහිල්ලා. ඉතින් ඒ වගේ බොහොම නුවණින් මනෝවිඤ්ඤාණයෙන් විඤ්ඤාය වෙන රෂපයි සියුම් රෂප.

අර මහා භූත රෂප ටිකත් එක්ක කතා කරපු උපාදාය රෂප නමයක් තියෙනවා. මෙන්න මේ රෂප දහය ඕදාර්ක යි. මේ ඕදාර්ක රෂප ටික පොඩ්ඩක් මතක් කරලා දෙන්නම්. ඉස්සෙල්ලාම සබ්බං රෂපං සියළු රෂපය කියනකොට සතර මහා ධාතුවත් සතර මහා ධාතුව නිසා පවත්නා රෂපත් කියලා දෙකට බෙදුවා. සතර මහා ධාතුව හැර සියුම් රෂප විසිතුනක් තියෙනවා. උපාදාය රෂප, ඒකෙන් උපාදාය රෂප වල බෙදෙනවා රළු රෂප සහ ගොරෝසු රෂප කියලා. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, රෂප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස කියපු මෙන්න මේ රෂප නමය උපාදායයි, ඒ කියන්නේ මහා භූත නෙමෙයි. උපාදායයි, ඕදාර්කයි, රළුයි. ඔය ටිකේ තමයි ඉස්සෙල්ලා පැටලිලි බේරගන්න ඕන. ඊටපස්සේ ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය කියලා අර තියෙන

රූප දාහතර උපාදායයි. සුබ්බමයි. දෙවනුවට ඒ ටික බේරගන්න පුළුවන් හෙමිත්.

ඊටපස්සේ මහා භූතයන්ගේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මේ හතරෙන් තියෙනවා ඕදාරික, සුබ්බම කියලා දෙකකට බෙදෙනවා. පඨවි, තේජෝ, වායෝ කියන තුන ඕදාරික යි. ආපෝ සුබ්බමයි. අපිට තිතෙන්හෝ වායෝ ධාතුව තමයි සියුම් කියලානේ. නෑ. වායෝ ධාතුවත් ඕදාරික යි. නමුත් සුබ්බම, ඒකේ සුබ්බම රූපය හැටියට හම්බවෙන්නේ, සතර මහා ධාතුවේ සුබ්බම රූපය හැටියට හම්බවෙන්නේ මොකක්ද? ආපෝ. මොකද ආපෝ ධාතුව ඇඟේ වදින්නෙවත් නෑ. ච්චිවරට සියුම්. වතුරක් අපි අල්ලනවා කිව්වත් ඒකේ තියෙන පඨවිය හෝ තේජෝව හෝ වායෝව හෝ කියන ගුණ තුනෙන් එකක් තමයි අපිට ඇඟේ වදින්නේ. මොකද ආපෝව කරන්නේ ඒ තුන එකට අල්ලලා තබන ගතිය විතරයි. ඕදාරික රූප දහයක් ගැනයි දැන් ඉගෙන ගන්න යන්නේ අපි. සතර මහා ධාතුවේ ඕදාරික රූප දහයක් ගැනයි. එක් මහා භූත රූපයක් හා උපාදාය රූප නමයක් තියෙනවා එතන ඉගෙන ගන්න යන ටිකට. ඔය ටික ගත්තහම තමයි අපි ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන තැන තියෙන රූප දහය තමයි ඔය ඔතනින් එකම එකරූපයක් මහා භූතයි අනිත් රූප නමයම උපාදායයි.

ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන ටික. දැන් මේ මහස අතාරින්න. අතහැරලා දැන් රූප කියලා ප්‍රධාන වශයෙන් අපිට හම්බවෙන, රැවටෙන තැන් ටික ඕකනේ. ඒකයි මම ඔය ටික ගත්තේ. ඔය රූප දහයෙන් කියක් මහා භූත ද? කියක් උපාදායද? නමයක් උපාදායයි. මොකක්ද උපාදාය නමය? ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස. මේවා මොනවද? උපාදායයි. මේ උපාදාය ඕදාරික රූප මේ ඉගෙන ගන්නේ කියලා හොඳට මතක තියාගන්න ඕන. උපාදාය රූප ඔක්කොම හෙමෙයි. උපාදාය තව සුබ්බම කොටසක් තියෙනවා අපිට ඉගෙනගන්න. ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය කියලා අපි කියපු ටික ඉගෙනගන්න ඕන අපි තව. උපාදායයි. ඒවා සුබ්බමයි. නමුත් ජීවිතේ අපිට හම්බවෙන්නේ දැන් මේ ටිකෙන්හෝ ප්‍රශ්නේ. උපාදායයි ඕදාරික ටික අපි මේ ඉගෙන ගන්නේ. අර ටික ඉගෙනගන්න තියෙනවා. මේ ටිකෙන් ධර, කෙලෙස් අඩු වෙනකොට අරවා අපිට අපහසුවක් නෑ. අද ඔළුවට ඒක දාගත්තහම බෝතලයක් තියලා බැරලේ එකකින් වක්කරනවා වගේ වෙන්නේ. එතකොට මුකුත් අල්ලන්නේ නෑ. එතකොට උපාදාය රූප නමයයි. මහා භූත රූප කියක් තියෙනවද? එකයි. මොනවද මහා භූත රූප? එක මොකක්ද? අපේ ජීවිතෙන් හම්බවෙන්න ඕන මොකක්ද? පොට්ඨබ්බ ධාතුව. ඔන්න හොඳට මතක තියාගන්න ඕන පොට්ඨබ්බ ධාතුව. ඒකෙදි අපි සුබ්බම රූප කරනකොට ඒ දේ යෙදෙමු. මහා භූත රූපයේ ඕදාරික, සුබ්බම විදියට බෙදන්න පුළුවන්කම

තියෙනවා කියන එක දැනට මතක තියාගන්න. ඒකේ සුබ්බම හැටියට හමිබවෙන්නේ ආපෝ ධාතුවයි කියන එකත් මතක තියාගන්න.

අපි මේ රූප දහය ඉගෙනගන්නයි යන්නේ. එතකොට රූප දහයෙන් අපි ඉස්සෙල්ලා පටන් ගනිමු, ගෝවර රූපයන්ගේ ඉඳලා. ගෝවර රූප කියලා කිව්වේ මොකේටද? රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන ඒවට කියනවා ගෝවර රූප කියලා. ඒ කියන්නේ ගොදුරු වෙන, හසුවෙන, ඇහැට ගෝවර වෙන, ඇහැට ගොදුරුවෙන අර්ථයෙන් රූපයට ගෝවර රූපයි කියනවා. කනට ගෝවර වෙන ගොදුරුවෙන අර්ථයෙන් ශබ්දයට ගෝවර රූපයි කියනවා. නාසයට ගන්ධය ගොදුරු වෙන අර්ථයෙන්, ගෝවර වෙන අර්ථයෙන්, අරමුණු වෙන අර්ථයෙන්, ගෝවරයි කියලා කියනවා. දිවට රස, කයට පොට්ඨබ්බය, හසුවෙන අර්ථයෙන් ගොදුරක් හැටියට මෙයාට ජීවත් වෙන්න, යැපෙන්න, ගොදුරක්, ආහාරයක්. ඇහැට ආහාරය රූපය. කනට ආහාරය ශබ්දය. නාසයට ආහාරය ගන්ධය. දිවට ආහාරය රසය. කයට ආහාරය පොට්ඨබ්බය. ආහාර වන අර්ථයෙන්, ගොදුරු වෙන අර්ථයෙන්, ගෝවර අර්ථයෙන් ගෝවරයි කියලා කියනවා. විෂය රූපත් කියනවා. ඒ කියන්නේ ඇහැට විෂය වෙන්නේ රූපය. කනට විෂය වෙන්නේ ශබ්දය. නාසයට විෂය වෙන්නේ ගන්ධය. ඇහැට ශබ්දය විෂය වෙන්නේ නෑ. ගැලපෙන්නේ නෑ. අදාළ නෑ කියන අර්ථයෙන් තමයි විෂය වෙන්නේ නෑ කියෙන්නේ.

මේ රූප දහයේ එකම එක රූපයයි සනිදුර්ශන. එකම එක රූපයයි දකින්න පුළුවන්. රූපායතනය කියන රූපය විතරයි දකින්න පුළුවන්. ජේන්නේ රූප විතරමයි. අනිත් එකදු රූපයක්වත් එකදු කියනකොට හොඳට මතක තියාගන්න දැන් මේ ඕදාර්ක රූප දහය හරහා විතරයි මං මේ කතා කරන්නේ. අනිත් රූප නමයම අනිදුර්ශනයයි. දකින්න බෑ. කවදාවත්ම දැකලත් නෑ. දකිනවත් නෙමේ. දකින්නත් බෑ. එතකොට එකම රූපයයි දකින්න පුළුවන් ඒ රූපය තමයි, සනිදුර්ශන රූප කියලා කියන්නේ. සනිදුර්ශන කියලා කියන්නේ දකින්න පුළුවන්, දකින්න පුළුවන් එකම සනිදුර්ශන රූපය තමයි ඇහැට විෂය වෙන ඇහැට ගොදුරු වෙන ගෝවර රූප අර්ථයෙන්, විෂය රූප අර්ථයෙන්, කියනවා රූපායතනය කියන රූපය.

ඒ රූපායතනය හඳුනාගන්න තියෙන ලක්ෂණය තමයි, කොයි වෙලාවක හරි අපිට යමක යම් වර්ණ සටහනක් පෙනෙනවනම් නිල් පාට, කහ පාට, රතු පාට, මදුරිය පාට, ලේ වන් පාට, රිදී පාට, රත්තරන් පාට, හිරු චිලියේ පාට, තාරකා පාට, අඳුරය, ආලෝකය, කැඩපතක පාට මොන විදියකට හරි පෙනෙනවනම්, තේරෙනවනම්, දැනෙනවනම්, එතකොට රවුම්

කියලා, වටැස් කියලා, හතරැස් කියලා, හුලස් කියලා, හතරාකාර කියලා, සොළොසාකාරස් කියලා, දහඅට ආකාර කියලා අපිට හැඩ පෙනෙනවනම්, පෙට්ටියක් වගෙයි කියලා, අටපට්ටම් කියලා ඔය කියන්නේ අපි, ඔය පෙනෙන හැඩ පෙනෙනවනම් මේ ඔක්කෝම හැඩ පෙනෙන්න පුළුවන් කොහොටද? ඒ හැඩ පෙනෙන්නේ රූපෙකයි. වර්ණ රූපෙකයි. අපිට පිටින් පේන ඇහැ කියලා පෙනෙන තැනක කළු පාටට පෙනෙනවනම් ඒ ද වර්ණ රූපයක්. දිගට පෙනෙන එක ඒ ද රූපායතනයටයි අයිති. ඔය රූපායතනය හොඳට දන්නේ නැති හින්දා නේ මේ ඇහැ කියලා අපිට හිතෙන්නේ මෙහෙම ටිකක් දිගට පේන ගතිය එන්නෙන් එහෙනම් ඇහැට. සුදු පාට කියලා පෙනුනා නම් පෙනිලා තියෙන්නෙන් ඇහැට පේන රූපෙකට. රූපයක ලක්ෂණය. කළු පාට කියලා පෙනුනා නම් පෙනුනෙන් රූපෙක ලක්ෂණය. මේ පෙනුන ඇහැ කියන එක අපි බෙදලා බෙදලා ගත්තනම වර්ණ සටහන් රාශියක් පෙනිලා තියෙනවා මිසක. තේරුණාද? දැන් බිත්තිය කියලා අපිට පේනකොට, මේ පේනවා කියන්නේ වර්ණ සටහනක්. රූපයක්. කිසිම වෙලාවක හැඩතලයකින්, වර්ණ සටහනකින් තොර වීයට එහා කිසිදු දෙයක් දැනගන්න බැ ඇහැට. හොඳට ඒක මතක තියාගන්න. මේ අවබෝධයටයි කෙළෙස් දුරු වෙන්නේ. මේ පේන දේ මෙව්වර මටසිලිටුයි, මෙව්වර රළයි, මෙව්වර බරයි, ඒවා මුකුත් තේරෙන්නෙ නෑ. පේන දේ මෙව්වර සුවදක් එනවා, මේ පේන දේ ගඳයි, පේන දේ සුවඳයි නැත්තම් මේ පේන දේ මේ රහ එන්නේ කියලා කිසි හේදයක් ගන්න බෑ. කිසි හේදයකට අයිති නෑ. හොඳට මතක තියාගන්න. ඔය එකට ආයතන ගැට ගහ ගත්තනමයි මේ තණ්හා අවුල ඉබේම තියෙන්නේ.

අර මං ඕකට උපමාවක් කියන්නේ මෙහෙම, කුඤ්ඤ කැලි හයක් අරගෙන මෙහෙම වටේට හිටවලා දැන් මේ එක කුඤ්ඤ කැල්ලක එක රැහැන ගානේ ලණුව ගානේ බඳිනවා. මේ එක කුඤ්ඤ කැල්ලක තියෙන ලණුව බඳිනවා අහිත් කුඤ්ඤ කැල්ලේ. අහිත් කුඤ්ඤ කැල්ලේ තියෙන ලණුව බඳිනවා අහිත් එකේ. අහිත් එකේ තියෙන ලණුව අහිත් එකේ. ඔහොම ඔහොම බැන්දුනම මැද දැලක් හැදිලා තියෙන්නේ ඉබේම නේද? තේරුණාද මං කියන එක? මෙහෙම වටේට රවුමට කුඤ්ඤ කැලි හයක් හිටෙව්වොත්, හිටේලා එක එක කුඤ්ඤ කැල්ලක ලණු කැල්ල ගානේ බැඳලා මේ කුඤ්ඤ කැල්ලේ ලණුව බඳිනවා තව කුඤ්ඤ කැල්ලක. ඒකේ ලණුව මෙහා එකේ. ඔහොම ඔහොම බඳිනකොට මැද දැලක් බැඳිලා ඇති ඉබේම. නේද?

ඒක තමයි මේ අපිට වෙලා තියෙන්නේ. ඇහෙන් දකින එක කනටත්, කනෙන් ගන්න එක නාසයටත්, නාසයෙන් ගන්න එක දිවටත්, දිවෙන් ගන්න එක මනසටත්, මනසෙන් ගන්න එක ඇහැටත් ඔහොම ඔහොම බැන්දුනම මැද බැඳිලා තියෙනවා දැලක්. තෘෂ්ණාව නැමැති ජාලය බැඳිලා තියෙන්නේ

ඉබේමයි. දැන් මේ කුඤ්ඤ කැලි හයේ තියෙන ලණු ටික ඒ ඒ කණුවෙම පටලලා දානවා. මේ කුඤ්ඤ කැල්ලේ තියෙන ලණුව ඒකෙම පටලනවා. මේකේ තියෙන ලණුව ඒකෙම පටලනවා. ඒකේ තියෙන ලණුව ඒකෙම පැටලුවොත්, මේ දැල ලිහෙන්නේ ඉබේමයි. ඒ වගේ ඇහෙන්න දකින දේ අවබෝධය ඇහැටම විතරයි. **දිව්ශේ දිව්ශ මත්ථං.** ඒ දකින දේ අතින් එකකට ගැටගහන්නේ නෑ. පෙනෙන දේ මෙන්න මේ රසය එනවනේ කියලා මේ රසයට ගැටගහන්නේ නෑ පේන දේ. තේරෙනවද? මේ ලණු කැල්ල බඳුන්ගේ නෑ ඒකේ. එහෙම බැන්දොත් හොඳට මතක තියාගන්න මේ මැද දැල බැඳෙනවාමයි. පෙනෙන දේ පෙනීම විතරමයි.

දිව්ශේ දිව්ශ මත්ථං. ඒකෙන් ආයේ ලණු, ඇඹුල් හොයන්න බෑ පෙනෙන දේ දිහා බලලා. අපි හොඳි උයනකොට ආයේ දිවට ගාලා බලන්න ඕන නෑනේ ලණු, ඇඹුල් පේනවනම්. අපි කැමැත්තෙන් සමහර විට දානේ හදනකොට කරන්නේ නෑ ලණු, ඇඹුල් බලන්න දිවට තියන්නත් අකමැතියි. නමුත් අර ශුද්ධාවෙන් හදලා දෙන්න ඕන හිත්දා අපි දිවේ ගාලා බලනවනේ. ඉතින් ඇහැට පේනවනම් දකින දේ ලණු, ඇඹුල් අපිට ඉතින් දිවේ ගාලා බලන්න ඕනද? ඕන නෑ. ඉතින් ඒකෙන් පේනවා හේද රස ඇහැට පේනවද? පෙන්නේ නෑ.

එතකොට මේ පේන දේට පුළුවන්නම් බර හිබර බව තේරෙන්න තරාදිය ඕනද? තරාදිය එහෙම ඕන වෙනවද? මෙහෙම බලලා කියන්න බැරිද මෙච්චරක් බරයි කියලා? පේන දේට බර අයිතියි නම් පුළුවන් වෙන්න ඕන. එහෙම නම් තරාදි ඕන නෑනේ? නමුත් බර කියන්න පුළුවන් ද පේන දේට? බෑ. ඒ හිත්දා හොඳට තේරුම් ගන්න. මේ ටිකෙන් තමයි සසර ගෙවාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ මේ අවබෝධය තිබුණොත්. එතකොට ඔන්න වර්ණ රූපය කියන එකට වෙන කිසිම ආයතනයකට දකින දේ ඇඳුන්ගේ නැතුව ඉන්න නම්, බුදුනාමුදුරුවෝ **දිව්ශේ දිව්ශ මත්ථං** කියපු එකේ අර්ථය තේරෙන්න නම්, අපි මේ රූප හොඳට දැනගෙන තියෙන්න ඕන. එහෙම නැතිනම් අපි **දිව්ශේ දිව්ශ මත්ථං** කියයි, දර්ශනයක් කතාකරයි, නමුත් කවදාවත් ඒක කරන්නේ නෑ ඒවිනේ. ඇයි බුදුනාමුදුරුවෝ දකින දේ දැකීමක් විතරයි කියලා කිව්වේ? දකින දේ කියලා කිව්වේ, සහිදර්ශන රූපයටයි.

සහිදර්ශන රූපය සහිදර්ශන රූපයම විතරයි මිසක අතින් රූප වලට අයිති නෑ කියන එකයි කිව්වේ. අතින් ආයතන වලට අයිති නෑ කියන එකයි කිව්වේ. එතකොට ඔන්න විෂය රූපය, ගෝචර රූපය, සහිදර්ශන රූපය, එකම රූපායතනය. ඒ රූපායතනය හොඳට මතක තබාගන්න, යම් පැහැ සටහනක් හෝ වර්ණ සටහනක් හෝ පෙනෙනවනම් ඒක තමයි රූපය. හැබැයි මේ රූපය අත්තනාව පරියාපන්න නෙමෙයි. හොඳට මතක තියාගන්න ඕන. තමා කෙරෙහි වූ, තමා තුළ වූ, පුද්ගලයා කෙරෙහි වූ,

පුද්ගලයාට අයත් වූ ධර්මතාවයක් වහෙම නෙමෙයි, රූපය කියන එක. පුද්ගලයා යන කරුණට, පුද්ගලයා යන තැනට ගිය රූපයක් වහෙම නෙමෙයි රූපය. පැහැදිලියිද? ඒ කියන්නේ ඇතැට පේන රූපයට තමයි රූපය කිව්වේ. ඔන්න ඔය රූපය මොකක්ද? උපාදායයි. සතිදස්සනයි. මහා භූත නෙමෙයි.

හොඳට මතක තබාගන්න ඕන තව කරුණක් ඉදිරියට යනකොටයි තේරෙන්නේ තාම තේරෙන්නේ නෑ. හමුත් දැනුමේ තියාගන්න. මේ උපාදාය හැම රූපපෙකටම මහා භූතයන්ගේ උපකාරය ඇතුළු හිත සම්බන්ධයි. උපාදාය හැම රූපපෙකටම මහා භූතයි, හිතයි කියන දෙකේ උපකාරය ඇතුළුවමයි වහෙම රූපයක් අපිට ප්‍රකට වෙන්නේ. ඒක අදාළ නෑ. ඒක පැත්තකින් තියන්න. දැනට මේ රූපපෙ කියන තැනින් බලාගන්න.

ශබ්දය එතකොට මේ ශබ්දයේ ස්වභාවය තමයි මොකක්ද? මහා භූත නෙමෙයි. උපාදායයි. අභිදස්සනද? සතිදස්සනද? අභිදස්සනයි. අභිදස්සනයි කියන්නේ? දකින්න බෑ. දකින්න බැර නම් දැකලා තියෙනවද? ශබ්ද දැකලත් නෑ. දකින්නත් බෑ. වහෙනම් අපිට අභගත්ත ශබ්දයක් හොයාගෙන යන්න බැරිද දැන්? ශබ්දයක් ඇහුන තැනකට යන්න බැරිද? පුළුවන් නේද? පුළුවන්. ඒ පුළුවන්කම ඇති තාක් ප්‍රතිසන්ධියට යන්නත් පුළුවන්. ඒ කියන්නේ නියම අර්ථයට ආවනම ඇහුණු ශබ්දයට හොයාගෙන යන්න බැරිනම්, ඒ තමයි **සුතේ සුත මත්ථං** ඇහීම ඇහීමක් විතරයි. ආයේ හොයාගෙන යන්න බෑ. දැන්මම යන්න තියෙනකම නතර කරලා තිබුණොත් තමයි මරණින් පස්සෙන් යෑම නතර වුණා කියන එක කියන්නේ. දැන් හොයාගෙන යන්න පුළුවන්නම් ඒ කියන්නේ තාම යන්න පුළුවන් ගතිය තියෙනවා කියන එක කියන්නේ.

මෙතන ඉඳන්ම බැලුව හැකි, ජීවත්ව ඉදිදිම වියාට කියන්න පුළුවන් මම ඉපදීම හැකි කලා. ඉපදීම ඉවරයි. ආයේ උපදින්නේ නෑ කියලා. ඇයි ඒ? තමන්ට දැන් තේරෙනවා. මෝඩකම නෑ. ඒක හොයාගෙන යන්න බෑ දැන් කියන එක දන්නවා. එතකොට දන්නවා මෙයාට ආහාර නෑ, එහාට යන්න. එතකොට, දැන් ඔන්න ශබ්දය කියන එක ගත්තහම මොනවද බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නන ශබ්ද? හස්ති ශබ්ද, ඒ කියන්නේ ඇත්තු කෑගහනවා, අලි කෑගහනවා, අශ්වයෝ කෑගහනවා, හරක් කෑගහනවා, මිනි බෙර, පහා බෙර, සක් ගෙඩි හඬ, රථ ශබ්ද, මනුස්සයන්ගේ ශබ්ද, අමනුස්සයන්ගේ ශබ්ද, හුලං හඬ, ජලය ගලන හඬ කියලා කතා කරන හඬවල් තියෙනවනම් අපේ, දැන් මේ කතා කරනකොට පෙන්නනකොට අපි දැනගත්ත විදියටම තහවුරු කරගන්න වසා ජලයේ හඬ, මනුස්ස හඬ කියනකොට ඒ හිමිතිම ගන්න වසා.

අපි එහෙම කතාකරපු, අපි කියපු ඒ තැන් වල තියෙන ශබ්දය තියෙනවනම් ඒ ශබ්දය දකින්න බැහැ කියන තැනට එන්න ඕන අපි. තේරෙනවද? මේ ආයතන පිරිසිඳ දකින්න ඕන වේගෙන්, දක්ෂ වෙන්න ඕන. ඕකට කියනවා ආයතන කුසල වෙන්න ඕන. ආයතනයන්ගේ දක්ෂ වෙන්න ඕන. විමසා බලා කටයුතු කරලා දක්ෂ වෙන්න ඕන. එතකොට ශබ්දය කියන එක කවදාවත්ම දැකලා නැති දකින්න බැරි එකක් වෙන්න ඕන. අපිට අද හිතෙන්නේ යම් ශබ්දයක් ඇහෙනකොට, ඒ ශබ්දයේ ඇහෙන දේවල් දකින්න පුළුවන් කියන මට්ටමක් නේ. ඒ කියන්නේ මේ කණුවේ තියෙන රැහැන අතින් කණුවට බැඳලා ඔය තියෙන්නේ. ඒකයි මේ දැල වියන ක්‍රමයට හින්දයි ඔය ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ ඇහෙනකොට ඇහෙන්නිමිත්තක් ගන්නවා අපි ඇහැයි කනයි දෙක බැඳලා ඔය තියෙන්නේ. ඇහැට පේන එකට, කියනවා මේක හක් ගෙඩිය කියලා. කනට ඇහෙන ශබ්දය ඇහුනහම මේ දෙක ගැට ගහගෙන පේන එකට මේ හක් ගෙඩියේ ශබ්දය කියලා ඔය බැඳගෙන තියෙන්නේ. ඒකයි මේ අපිට දැන් ශබ්දය දකින්න පුළුවන් වෙලා තියෙන්නේ අද. ඒකයි ශබ්දය ආපු එක හොයාගෙන යන්න පුළුවන්. මේ ශබ්දය නැවත ගන්න, හොයාගන්න තියෙන හිමිත්ත තමයි ඇහැ. දැකපු එක නැවත හොයාගන්න තියෙන හිමිත්ත තමයි කන.

ඉතාමත්ම දුබල, නැගිටින්නවත් බැරි මනුස්සයෙකුට නැගිටින්න බෑ, වයාට සැරයටියක් හරි අල්ලගන්න මොකක් හරි තිබුණොත් වයා නැගිටිනවා. එහෙම නැත්නම් හරිම දුබල මනුස්සයා එහෙමම මැරලා යනවා අල්ලගන්න එකක් නැතුව. එක ආයතනයකට තව එක ආයතනයක් සම්බන්ධ වුණොත් හැරමිටියක් දුන්නා වගේ. අල්ලගන්න අත්වැලක් දුන්නා වගේ. අල්ලගෙන නැගිටිනවා. හොයාගෙන යනවා. තව හැරමිටියක්, අත්වැලක් දුන්නේ නැත්නම් වයා එහෙමම නැගිටින්න බැරැව ඉඳලා මැරලා යනවා වගේ ආයේ ප්‍රතිසන්ධියට කරුණු හිටින්නේ නෑ තව ආයතනයක් ගැටගැහුවේ නැත්නම්. දැන් ඔන්න ශබ්දය ඇහුනා කියන්නකෝ, අහනකොට මේ ශබ්දය ආපහු ගන්න මෙයාට දුන්න අත්වැල තමයි, ඇහැට පේන හිමිත්ත ගැටගහපු එක. මේක තමයි හක් ගෙඩිය. දැන් ඇහැට පෙනුන සුදු පාට, අර හිමිත්ත, ඒක ඇහැටෙන් පේන්නේ. අපි දැක්කනේ වර්ණ සටහන පේන්නේ කොහොටද? ඇහැට. ඒක රූපායතනය. තේරෙනවා නේද? පාට පේනවානම් සුදු පාටට ඒක රූපායතනය. එව්වරයි සහිදර්ශන. ඔන්න ඒක රූපය. ශබ්දය කියලා යමක් තියෙනවනම් ඒක දකින්න බෑ. අහිදර්ශනයයි. ඇහෙන මොහොතේ විතරයි. දැන් ඔය දෙක එකට ගැටගැහුවාම මෙහෙත් සෝත විඤ්ඤාණය හරහා, කන හරහා ශබ්දය අහගන්නවා.

ඇහැ හරහා වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් වර්ණ සටහන ගන්නවා. දෙක එකට සංකලනය කරලා මනෝවිඤ්ඤාණයෙන් හදනවා එකක්, මේ ශබ්දය

හක් ගෙඩියෙයි කියලා. ඔන්න කර්ම කියන්නේ ඒක. දැන් ඔන්න ඕන වෙලාවක මේ ශබ්දය හොයාගෙන යන්න බැරද? ශබ්දය ආපු තැන හොයාගෙන යනවා කියලා යන්න තියෙන්නේ, මේ ශබ්දය කියන තැන ආපහු උපදවා ගන්න එතෙක්ට යන්න නැතිවින්න තියෙන එකම අත්වැල වුණා අර ඇහැ, දැකපු එක. තේරෙනවා නේද? ඊටපස්සේ ඇහැටත් එහෙමයි. යම් රූපයක් දැක්කොත්, ශබ්දයක් ඇහුනොත් අහවල් ශබ්දය ඇහෙන තැනයි මෙහෙම රූප පේන්නේ කියලා ගැටගහ ගත්තොත් මේ ශබ්දය අහගෙන රූප බලන්න පුළුවන්. ඇහැ උපදවා ගන්න පුළුවන්.

එක එක්කෙනාට සම්බන්ධ කරගත්තොත් තමයි නැතිවලා යන්නේ මේ. ඒ හිත්දයි බුදුනාමුදුරුවෝ අර බාහියදුරුවරිය හික්කුන් වහන්සේට දේශනා කලේ දිට්ඨෙ දිට්ඨ මත්ථං, සුතේ සුත මත්ථං මුතේ මුතමත්ථං, විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්ථං හවිස්සති. ඇතිම ඇතිමක් විතරයි. දැකීම දැකීමක් විතරයි. දැනීම දැනීමක් විතරයි. දැනගැනීම දැනගැනීමක් විතරයි. බාහිය ඔබට යම් වෙලාවක ඇතිම ඇතිමක් විතරක් වුණොත්, දැකීම දැකීමක් විතරක්, දැනීම දැනීමක්, දැනගැනීම දැනගැනීමක් විතරක් වුණොත් බාහිය එකල්හි ඔබ එම අරමුණේ ඇලිලා නෑ තණ්හා මාන දිට්ඨි වශයෙන්. ඔබ එහි නැතිනම් එකල්හි බාහිය ඔබ මෙලොව නෙමෙයි. ඔබ මෙලොව නෙමෙයි නම් බාහිය ඔබ පරලොවත් නෙමෙයි. බාහිය එහෙනම් ඔබ මෙලොව පරලොව දෙදෙක අතරත් නෙමෙයි.

මේ එකකින් වත් පනවන්න බෑ. බාහිය දුකේ අවසානය මෙන් මේකයි කියලා පෙන්නවා. එතකොට අද අපිට පුළුවන් වුණොත් දිට්ඨෙ දිට්ඨ මත්ථං කියන තැන දැකගන්න විදාට අපි ඒකේ නෑ. අපි එහි ඇලිලා නෑ. ඇලිලා කියන්නේ ආපහු ගන්න තියෙන දේ තමයි තව ආයතනයක් මේකට බැඳිලා තියෙනවනම් අපි ඒකේ ඉන්නවා. ආපහු හොයාගෙන යන්න පුළුවන්නම් හොඳට දැනගන්න ඒ පුළුවන් කෙනාටයි. පුද්ගලයාටයි. චියා තමයි දන්නේ ඒ දේ ගැන. තියෙන තැන දන්නවා. කෙනෙක් ඉන්නවා. තියෙන තැනත් තියෙනවනම් පුද්ගලයා හොයාගන්න හොඳම දේ තමයි දැකපු අහපු දේවල් තියෙන තැන් දන්නවා හොඳට. ඒ දන්න කෙනා තමයි මෙහෙ ඉන්නේ. පුද්ගලභාවය තියෙනවට පුද්ගලභාවය පවතිනවට එකම කාරණාව දැනගන්න දැකපු අහපු දේවල් අහවල් අහවල් තැන් වල තියෙනවා කියන දැනුම ඇති අපිට. ඒකෙන් දැනගන්න පුද්ගලයා ඉන්නවා කියලා. පුද්ගලයා ඉන්න බවට තියෙන සාක්ෂිය තමයි මේවා තියෙනවා කියන එක.

මේවා තියෙනවා කියන එකට තියෙන සාක්ෂිය තමයි පුද්ගලයා ඉන්නවා කියන එක. අපිට දැකපු අහපු දේවල්වල එකම හිමිත්තක්වත් නැති වුණොත් සිහි කරගන්න, ඒ කියන්නේ මේ පුද්ගලයා නෑ. පුද්ගලභාවය නෑ. කෙළෙස් නෑ. පුද්ගලයා නැතිනම් පුද්ගලභාවය නැත්තම් කෙළෙස් නැතිනම්

ආශ්‍රව ක්ෂයයි නම් ඒකෙන් දැකගන්න පුළුවන් මොකක්ද? මෙහි දැකපු අහස දේවල් නෑ. චච්චරයි කරන්න තියෙන්නේ. නිවන් දැකිනවා කියලා මේ මරණෙන් පස්සේ කරන එකක් නෙමෙයි. ඉතින් ඒ ටික වෙන්නනම් මේ කාරණා ටික තේරුම් කරගන්න ඕන. චිතකොට ඔන්න ශබ්දය කියන එක දැනගන්න ඕන, කවදාවත් දැකලා නෑ, දැකින්න බෑ, දැකින්නෙත් නෑ කියන තැනට අපේ අවබෝධය යන්න ඕන, අපි සසරෙන් එතෙර වෙන්නනම්. මේකේ පෙන්නන විදියටම ශබ්දය කියන එක අනිදර්ශනයයි. මහා භූත නෙමෙයි, උපාදාය රූපයි, අනිදර්ශනය කියලා පෙන්නන තැනට හොඳට බලන්න ඕන, මට මේ මිම්ම පේනවද? තමන්ව බල බල කෙලෙස් ගෙවන්න තියෙන්නේ. වෙන මුකුත් නෙමෙයි. මෙහෙම බල බල මෙතන හඳුනගන්න තියෙන්නේ. ශබ්දයක් ඇහෙනකොට මට තාම තියෙන්නේ මේ ඇහෙන ශබ්දය පේනවා කියලා. ඒ කියන්නේ මට මේ රූපය ගැන තියෙන අවබෝධය අඩු හින්දා නේද? මේ ආයතන දෙක හඳුනගන්න තියෙන්නේ ඒ වෙලාවට.

මේ උපාදාය රූපයි. මහා භූත නෙමෙයි. දැකින්න බෑ. එහෙනම් දැන් ගන්ධය කියනකොට මොනවද? මේ හරය ගඳය, කඳ ගඳය, පොතුවල ගඳය, කොළ ගඳය, මල් ගඳය, ගෙඩි ගඳය, සුගඳය, දුගඳය, කියලා යම් ගන්ධයක් ගැන අපි කතා කරනවනම් ඒ හැම ගන්ධයක්ම දැකින්න බැර වෙන්න ඕන. අන්න ඒ ගන්ධය කියන එක දැකින්න බැහැ කියන තැන ඉඳලා ගන්ධය දැන ගත්තොත් ඒ ගඳ දැනීමෙන් ඒ ගඳ දැනීම ඉවරයි, ආයෙත් ගන්ධයක් හොයාගෙන යන්න තියෙන නිමිති නෑ. නමුත් ඒ ගඳ දැන ගන්නකොට අතිත් ආයතන ගැටගහ ගත්තොත් අපි ඒකට, අන්න අර දුබල මිනිහට හැරුම්ටියක් දුන්නා වගේ. අල්ලගන්න අත්වැලක් දුන්නා වගේ. කෙලින්ම ඒ දේ උපකාරයෙන් අල්ලගෙන නැගිටිනවා දැන්. චිතකොට ගන්ධය කියන එක පිරිසිඳ දැකින්න **මුතේ මුතමත්ටං** දැකින්න බෑ කියන කාරණාවට. චිතකොට අපිට කිසිම වෙලාවක පේන දේක ගඳ සුවඳ තියෙන්න බෑ. පේන දේක ගඳ සුවඳ දැනෙන්න පුළුවන්ද? බෑ. එහෙනම් ගඳ සුවඳ පේන දේක දැනෙනවනම්, ගඳ සුවඳ දැනෙන දේ පෙනෙනවනම්, ඇස් නොපෙනෙන කෙනාටත් ඒ ගඳ සුවඳ වල පැහැ සටහන් පේන්න ඕන නේ? ඒ දෙක සම්බන්ධ නම්. දැන් ඇස් නොපෙනෙන අයට ගඳ සුවඳ දැනෙන්නේ නැද්ද? දැනෙනවා. දැනෙන එක පේනවද? නෑ. ඇයි ඒ? දෙක එකට සම්බන්ධ නැති නිසයි එහෙම. චිතකොට නියම ඇත්ත එහෙනම් ඒ මට්ටමට ම අපේ මනස පත්කරන්න ඕන. මේ බුදුදහම කියන්නේ සත්‍ය අවබෝධයක්. හැමදාම කියන්නේ වෙන අමුතු දෙයක් කරන්න තියෙන එකක් නෙමෙයි. ඇත්තටම ඇත්ත තියෙන තැනට ජීවිතේ අරගෙන යන්න තියෙන්නේ. චිතකොට කෙලෙස් කියන එක රැඳෙන්නේ නැත්තේ ඉබේමයි. නිමිති හිටින්නේ නෑ කියන එක වෙන්නේ ඉබේමයි. චිතකොට ඔන්න යම් ගන්ධයක් තියෙනවනම් ඒ ගන්ධය දැකින්න බෑ. අනිදර්ශනය කියන එක තේරෙන්න ඕන. ඒ ගඳ සුවඳ

දැනෙන එකේ සියුම් බවක්, ගොරෝසු බවක්, රළු බවක් එහෙම දැනෙන්නත් බෑ. ඕවා කිසිම සම්බන්ධයක් නෑ. එතකොට ඒක මතක තියාගන්න.

රස කියන එකත් දැකින්න බෑ. මහා භූත හෙමෙයි. උපාදායයි. ඒ රස කියන රූපය හරියට තේරුම් කරගත්තහම ඒ රස දැනීමෙන් දැනීම ඉවර වෙනවා. ආපනු හොයන්න බැරි තැනට වෙනකම් යනවා. අපි කියලුකෝ අපිට මොනවහරි රසක් ඕන වුණාද අද ඒ රසය ගන්න පුළුවන් අපිට. තණ්හාවට ආහාර තියෙනවා, ඉඩ තියෙනවා කියලා කියන්නේ එහෙමයි. කෑම එකේ ලුණු මදිනම් ඔය පින්වතුන්ට ලුණු ටිකක් දාගන්න බැරිද? පුළුවන්. ලුණු රසට කැමැත්තක් ඇතිවුණාම, තණ්හාවක් ඇති වුණාම ආපනු ඒ තණ්හාවෙන් ඒ ආයතනය ඒ ස්පර්ශය උපද්දන්න පුළුවන්, ඒ හිමිති තිබ්බොත්. එහෙම හිමිති නැති වුණොත්, කෑම කනකොට ලුණු අඩු බව තේරෙනවා. ඒ රසය නැහැ. නමුත් ඒ රසය උපදවා ගන්න අපිට බැරි වුණොත්, හොයාගෙන යන්න හිමිති නැති වුණොත්, අන්න ඒ මට්ටමට පත් වුණාහමයි කර්මසෂයයි කියලා කියන්නේ.

අපිට ගිහිල්ලා ආපනු ලුණු ටිකක් අරගෙන එන්න බැරි වෙන්න ඕන. ඇයි ඒ? වෙන මුකුත් නෑ. ආයතන වෙන් කරන්න තියෙන්නේ. අපි දැකපු ලුණු රස, තියෙන තාක් අපිට ආපනු ලුණු දාගන්න පුළුවන්. නමුත් ලුණු රසය කියන එක හරියට අපි දැනගෙන තිබුණොත්, රස රූපය හඳුනාගෙන තිබුණොත් කවදාවත් අපි කෑමකට ආපනු ලුණු දාගන්න යන්නේ නෑ එහෙම බෑ. එහෙම නෑ. ඒ කියන්නේ දැන් ලුණු රස කියන එකට, අපි කියලු රස කියන එක පෙන්නනවා මොකක්ද? ලුණු රස, තිත්ත රස, ඇඹුල් රස, කහට රස, මුල් රස, පොතු රස, කොළ රස, ගෙඩි රස කියලා පෙන්නනවා. දැන් රසයේ ස්වභාවය තමයි අනිදර්ශනයයි. රස කියන එක දැකින්න බෑ. ඔන්න දැන් අපි මේ රූපය ඉගෙන ගන්න එකේ තියෙන වාසිය විදිනෙදා ජීවිතයට ගෙනියන්න ඕන. දැන් ඇහැට පේන හැම තැනකම, ඔන්න සුදු පාට කැට කැට තියෙනකොට මෙව්වර කාලයක් ලුණු රසයි කියලා පෙනුන එක ඇහෙන් දැකිනකොට දැකිනවා මේක වර්ණ සටහන, මේක වර්ණ රූපය කියලා දැක්කා. තේරුණාද?

දැන් ඇහෙන් බලලා මේකේ රස කියන්න පුළුවන් ද? ඔය විදියටම ඔය සටහන එන විදියට සුකිරි වලින් හදලා දාලා තිබුණොත් ඒත් අපි කියයි ලුණු රස කියලා, ඇහෙන් බලලා. අපි සටහනටයේ මේ නම් කරන්න හිතාගෙන ඉන්නේ. බැරිද කෘතිමව හරි වෙන රසක් දාලා ඔය කැට කැට හිටින්න හදන්න බැරිද? පුළුවන්. හොඳයි දාලා බෝතල් දෙකක තිබ්බොත් දැන් කෝකටද අපි ලුණු රස කියන්නේ ඇහෙන් බලලා. දැන් ඇහෙන් බලලා කියනවනම් ලුණු රස පෙනෙන එකට අයිති නම් හරියට කියන්න ඕන මේ බෝතලේ ලුණු, මේ බෝතලේ සුකිරි තියෙන්නේ කියලා. දැන් ඇහෙන් බලලා

කියන්න බෑ කියන්නේ ඒ රසට ඇහැර සම්බන්ධ නෑ නේද? එහෙනම් කිසිම සම්බන්ධයක් නැති එකකට ඇඳගන්න සුදුසුයිද මේක? සුදුසු නෑ. එහෙනම් ඒක වෙනම විෂයක්. ඒකයි විෂය රූප කියලා කියන්නේ වෙනමම සිද්ධියක්. වෙනමම අධිකාරියක්. වෙනමම ක්ෂේත්‍රයක්. එයාගේ කොටස මේකට අදාළ නෑ. කිසිම සම්බන්ධයක් නෑ. එයාගේ උපදෙස් ගත්තේ නැත්තම් මෙයා, ආයේ මෙයාට නැතිටින්න බෑ.

ඔන්න දැන් රස දැනෙන වෙලාවටත් මේ විදියටම මෙයා මේකට සම්බන්ධ කරනොගෙන ඉන්න දැන වෙන්න ඕන. ඒක තමයි ඇත්ත. එතකොට ඔන්න දැන් රස දැනෙනවා. දැනෙන රසත් අපි නම් කරනවා මේ දිවට දැනෙනකොට දැනෙන මේ රසයට ලුණු රසය කියලා කියනවා කියලත් දන්නවා. ඇහෙන්න බලනකොට මේ රූපය, මේ හිමිත්ත කියලත් දන්නවා. එහෙම වුණොත් රසට හිමිති නෑ. දැන් ඇහැරට පේන රූපය වෙන්න කරගත්තොත් අපිට ලුණු රස ගැන හිමිති තියෙයිද? ලුණු රස කියලා කියන්නේ මෙන්න මේ නැබෙයි කියලා හිමිත්තක් තියෙනවද එහෙම වුණොත්? කෑම පිඟානට ලුණු මදි. දැන් කොහෙන්ද ලුණු ගේන්නේ? නැගිටලා යන්න හදනකොටම තේරුණොත්, ඒ කියන්නේ විපල්ලාස නෑ කියන්නේ සිහි කරගන්නකොටම තේරෙනවා, මේ සිහි කරගත්තේ රූපෙන් කියලා. ඒ කියන්නේ හිත හොඳට සමාධි වුණොත්, හොඳට තේරෙනවා මේ එකක් සිහි කරලා කොහොමද තව එකක් ගන්න යන්නේ කියන මෝඩකම නෑ. ඒ කියන්නේ අපි කියමුකෝ දුන්නේ කැක්කුමට පිටේ බෙහෙත් බැඳලා හරියනවද? හරියන්නේ නෑ. ලුණු ටිකක් ඕන මට රූපය සිහි කරලා හරියන්නේ නෑනේ.

එතකොට හොඳට නුවණ එනකොට පිඟානේ කෑම වලට ලුණු මදි වෙනකොට, සුදු පාට කැට කැට සටහන සිහි වෙනකොට, මේ සිහි කරගන්නේ රූපයයි කියලා දකිනකොට මේකට හොයන්න තැනක් නෑ, යන්න තැනක් නැතිවෙනවා. ප්‍රතිචාර නෑ. දන්නවා මේ ඔළුව කැක්කුමට, දත් කැක්කුමට ඇඟේ, කකුලේ බෙහෙත් බැඳලා හරියන්නේ නෑ කියනවා වගේ තැනකින්, ලුණු මදි වෙච්ච එකට රූපය සිහි කරලා හරියන්නේ නෑ කියන තැනකට එනවා ඔය පින්වතුන්. ඒක ආයේ මෙහෙම වචනට නෙමේ ලොකු බලයක්. ඒ කියන්නේ අනසට පොළොව වගේ වැරැද්දක් නේද අපි කරන්නේ කියන තැනකට එනවා.

ඒ කියන්නේ කෙලින්ම අර සිද්ධියම, දුන්නේ කැක්කුමට මහපට ඇඟිල්ලේ, කකුලේ ඇඟිල්ලක බෙහෙත් බඳිනවා වගේම සිද්ධියක්. ඒ වගේම ප්‍රතිචාරද්ධි එකක්. මේ රූප තේරුම් කරගත්තහම වෙන්නේ ඒක. ඔන්න ඔය මට්ටමට ආවනමයි මුක් මුතමත්ථං දැනීම දැනීමක් විතරයි. දැන් රස දැනෙනවා. ඒක ආපහු උපද්දවා ගන්න බෑ. ඒක හොයාගන්න බෑ. ඒ රස දැනුණු දේවල් දැකලා එහෙම නෑ. දකින්න බෑ කියන තැනට එන්නේ. ඒකට

කියනවා **මුතේ මුතමත්ටං** කියලා. එහෙම වුණොත් මෙලොව පරලොව දෙකෙන් එකකවත් නෙමෙයි. දුකේ අවසානය. ඔය රූප ටිකෙන් අපි මිදුණොත්. ඔය රූප ටික හඳුනගන්න. ඔය තමයි උපාදාය රූප, ගෝචර රූප ටික. ඊටපස්සේ පොට්ඨබ්බ ධාතුව. කියනකොට ඒකත් අනිදුර්භයයි හැබැයි. පොට්ඨබ්බ ධාතුවත් දකින්න බෑ.

පොට්ඨබ්බ ධාතුව කියලා කියන්නේ හොඳට දැනගන්න කයට තේරෙන්නේ. අපිට සීතල බවක් දැනෙනවනම් උෂ්ණයක්, රස්නයක් දැනෙනවනම්, සැප වේදනාවක් දැනෙනවනම්, දුක් වේදනාවක් දැනෙනවනම්, බොහොම මෘදුයි කියලා දැනෙනවනම්, රළුයි කියලා දැනෙනවනම්, කර්කෂයි කියලා දැනෙනවනම් මේ දැනිලා තියෙන්නේ, මෙච්චරක් බරයි කියලා කියන්න පුළුවන්නම්, හිඳරයි කියලා කියන්න පුළුවන්නම් තියෙනවානම්, මේ දැනෙන දැනුම පොට්ඨබ්බයි. ඒකට කෙලින්ම සම්බන්ධයි මහා භූත. උපාදාය නෙමෙයි, ඒ ගැටෙන්නේ කෙලින්ම පදවිය. ඒකයි අනුවෙන්න තියෙන්නේ. මොකද ඒක එහෙම තියෙන දෙයක් නිසා. පදවියයි මේ ගැටෙන්නේ. පදවියයි අනුවෙන්නේ.

එතකොට ඔන්න ඔය පොට්ඨබ්බ ධාතුව හරහායි අර **රූපස්ස මුදුතා, රූපස්ස ලහුතා, කම්මකද්දකුතා, උපචය, සන්තති** ඔන්න ඔය කාරණා ටික අපිට හම්බවෙන්නේ. දැනට හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕන, යමක් ගැටුණොත් ගැටෙන දේ සියුම් බවක් හෝ ගොරෝසු බවක් හෝ රළු බවක් හෝ මට්ටු බවක් හෝ එහෙම නැතිනම් සීත බවක් උෂ්ණ බවක් හෝ දැනෙනවනම් මේ දැනීම ඔක්කොම තියෙන්නේ කොහොටද? පොට්ඨබ්බ ධාතුව ඒ පොට්ඨබ්බ ධාතුව අනිදුර්භයයි. දකින්න බැහැ. හැබැයි මහා භූතයි. උපාදාය නෙමේ, එතකොට මේ පොට්ඨබ්බ ධාතුවෙන් කිසිම වෙලාවක රූපයට සම්බන්ධයක් නොතිබ්බොත්, රූපය පොට්ඨබ්බයට සම්බන්ධයක් නොතිබ්බොත් කයට ගැටෙන දේ ආපහු ගන්න බැර වෙනවා. එතකොට **මුතේ මුතමත්ටං** දකින දේ, දකින දේ විතරක් වුණොත් කයට ගැටගැහුවේ නැත්නම්, ඒ කියන්නේ දැන් රළු බවක්, සියුම් බවක්, මෘදු බවක් කියන මේ කිසිම දේකට පෙනෙන දේකට අයිතියක් නැති වුණොත් ආයේ පෙනෙන දේ හොයන්න පුළුවන්නමක් අපිට නෑ. කයට ගැටෙන දේක තියෙන සිහිදු බවක්, මෘදු බවක් තියෙනවනම් ඒක සිහි කරලා ඒක ගන්න පුළුවන්නම අපිට යෙදෙන්නේ ඇහෙන දැකපු රූපය සිහි කරගන්න පුළුවන්නම තියෙනකම් විතරයි. ඇහෙන දැකින රූපය සිහි කරනකොට අපිට යන්න පුළුවන් ආපහු ඒ පොට්ඨබ්බ ධාතුවට.

මෙන්න මේ රූප ටික හොඳට හඳුනගන්න. මෙන්න මේ ගෝචර රූප පහෙන් හතරක් උපාදායයි, එකක් මහා භූතයි. තනියම ඉන්නකොට හොඳට මේ රූපවල තියෙන ගති, ලක්ෂණ හිතෙන් හොඳට හිතන්න, පිරිමදින්න. මේ

ආයතන වෙන් කරගැනීමමයි මේ දුකෙන් මිදෙන්න තියෙන එකම මග. එතකොට ඔය ටික පිරිසිඳු දුකිනකොට, ඉබේම කිසිම වෙනසකින් තොරව, ප්‍රසාද රූප පහ අහිදුර්ශනය කියන එක අපිට සාක්ෂාත් වෙලා ඇති. මේ ආධ්‍යාත්මික රූපවල අමුතුවෙන් කරන්න දෙයක් අපිට නැහැ.

මේ ටික පිරිසිඳු දුකිනකොට ආධ්‍යාත්මික ධර්මයන්ගෙන් අපි මිදෙනවා. ඇයි ඒ? අපි ආධ්‍යාත්මික ධාරිතා බෙදාගෙන ඉන්නේ, මෙලොව පරලොව බෙදාගෙන ඉන්නේ ඔක්කොම මේ ටිකෙන් විතරයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තණ්හාවට කෙටියෙන් ගත්තහම යථාර්ථ වශයෙන් තියෙන්නේ මොකක්ද? රූප තණ්හා, ශබ්ද තණ්හා, ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, පොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධර්ම තණ්හා. ඔව්වරයි තණ්හාවේ තියෙන්නේ. අපි හිතාගෙන හිටියට ඇහැරේ තියෙනවා රූපත් තියෙනවා කියලා මේ ඔක්කොම කෙළෙස් වලට බෙදිලා තියෙන්නේ, නමුත් අන්තිමට ඇහැරේ අපිට මේ ධාරිතා ආයතන හරහාමයි හම්බවෙලා තියෙන්නේ. කනත් ධාරිතා ආයතන හරහාමයි අපිට හම්බවෙලා තියෙන්නේ. නාසයත් එහෙමයි. දැනට මේ ගොඩක් ඕන නෑ, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ කියන මෙන්න මේ රූප පහ හැඩතල වශයෙන්, ලක්ෂණ වශයෙන්, ගති වශයෙන්, නිමිති වශයෙන් හොඳට පුරුදු වෙන්න. හුරුවෙන්න. එපමණකින් අපිව මිදෙනවා. ඔය ගොඩක් ඕන නැහැ. ඔන්න ඔය පහ තියෙන්නේ, ඔය පහ තනි තනිවම තබන්න තියෙන්නේ.

මේක හඳුනාගත්ත තරමට ඔවුනොවුන්ට සම්බන්ධ කරන්නේ නැතුව තබාගන්න පහසුයි. එහෙම වුණොත් මේ දැල ලෙහෙනවා කියන එක ඉබේමයි වෙන්නේ. කිසි වෙනසකින් තොරව වෙනවා. දැන් බලන්න එහෙම නැතිවුණොත් හැම මොහොතකම අපිට තියෙන්නේ විපල්ලාසයක්. මේ ජේන දේ උපකාරයෙන්මයි, ජේන දේ ගැන තියෙන හුවණ නැති හින්දයි අල්ලන්නේ. ඒ කියන්නේ කාය සම්චස්සය ඉපැද්දුවේ ඇහෙන දුකින දේ තුළ තියෙන අවිද්‍යාව මුල්වෙලයි මේ ස්පර්ශය දැක්කේ. අල්ලන්න ගියාට ජේන දේ ඇල්ලුනේ නෑ. ජේන දේයි අල්ලන්න යන්නේ. ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන් කියන මට්ටම තමයි කාමභූමිය කියන්නේ. කාමලෝකේ කියන්නේ. ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන් කියන මට්ටම තිබුණොත් විතරයි මේ කාමලෝකේ කියන එකේ ජීවත් වෙන්න පුළුවන්. ඒ මානසික මට්ටමටයි කාම ලෝකේ කියන්නේ. කාම ලෝකේ ජීවත් වෙන්න අපහසුයි, ජේන දේ අල්ලන්න බෑ කියන තැනට ඥාන දර්ශනය ගත්තහම.

එතකොට එයා ගිහි ගෙදරක වාසය කරනවනම්, ඒ කියන්නේ අනාගාමී තත්වට පත්වුණාම එයා ගිහියෙක් වුණත් රන් මසු මිල මුදල් වලින් අයිත් වෙච්ච බොහොම දැහැමි කෙනෙක් වෙනවා. මොකද ලොකු කටයුතු කාරණා අයිත් වෙනවා. රළුවෙන් යමක් කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ මේ ජේන

දේ අල්ලන්න පුළුවන් කියන මට්ටමක හිටියොත්. එතනදී ආනිසංසෙකුත් තියෙනවා මෙහෙම, ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන් කියන මට්ටමට බොහොම වටිනා ආනිසංසයකුත් තියෙනවා, ඒ කියන්නේ ජරා මරණ කියන දුක එනවා. ඒකේ තියෙන ආනිසංසේ ඒ. ඉතින් මේ ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන් කියන එක හොඳයි ජරා මරණ සෝක පර්දේව දුක් දොමිනස් අනන්ත අපරිමාණ දුක් විඳින්න පුළුවන්. එතන තියෙන අමතර වාසිය ඕක. ඉතින් ජේන දේ අල්ලන්න බෑ කියන තැනින් මිදුණාම අර දුක එන්නේ නෑ. ඉතින් අපිට මේක ගන්න පුළුවන් කාමය අතහරින්න අපහසුයි නම්, ජේන දේ අල්ලනවා කියන මට්ටමයි කාමය. ඉතින් ඒ මට්ටම තුළම ඉන්නවනම්, කැමති වෙනවා නම්, දෙමව්පියෝ මැරීමේ දුක, දරුවෝ මැරීමේ දුක, සහොදරයෝ මැරීමේ දුක, සතර අපායේ විඳින්න තියෙන දුක්, බඩගින්න, පිපාසය වැනි හොයෙක් දුක් දොමිනස් වලටත් කැමති වෙන්න ඕන. ඒ දුක අතහැරලා මේ ජේන දේ අල්ලනවා කියන එක විතරක් ලැබෙන්නේ නෑ. අර මම කියන්නේ සූත්‍රයක මතක් කරලා තිබුණෝ, පළඟැටියාගේ කතාව. පළඟැටියට කවදාවත් පිවිචෙන්නේ නැති වෙන්නත් ඕන, නොපිවිචි ඉන්නත් ඕන, පහන් දැල්ලත් ඕන. ඔය දෙක දෙවිඳියකට ලැබෙන්නේ නෑ කවදාවත්. ඒ කියන්නේ පහන් දැල්ලට පහිනවනම් පහින්න. හැබැයි පිවිචෙන්නත් කැමති වෙන්න. එයා නොපිවිචි ඉන්න කැමතියි. පිවිචෙනවට කැමති නෑ. නමුත් පහන් දැල්ලට කැමතියි කිව්වට ඒක ලැබෙන්නේ නෑ. ඒ කියන්නේ එයා කැමති විඳියට පහන් දැල්ලක් ලැබෙනවා, පහන් දැල්ලටත් පැන්න හැකි නමුත් පිවිචෙන්නේ නෑ කියලා එකක් වෙන්නේ නෑ. නොපිවිචුණොත් තමයි ආශ්චර්ය.

ඒ වගේ ජේන දේ අල්ලනවා, අල්ලන්නත් ඕන අපිට මේ පෙනෙන දේ, හැබැයි ජරා මරණ දුක එන්නත් බෑ කියන එකයි තියෙන්නේ. එහෙම එකක් නෑ. ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන් මොකද ඔය හරහා තමයි කෙළෙස් තියෙන්නේ. ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන් හින්දා තමයි ජේන එක්කෙනෙක්ට ගහන්න යන්නේ. ජේන දේ අල්ලන්න බැරි නම් මේ ප්‍රතික්‍රියා නෑ. ආයේ රළු ද්වේශය පවත්වන්න බෑ. රාගය පවත්වන්න බෑ. ඇයි ජේන දේ කොච්චර ලස්සන වුණත්, වර්ණ රූපයක් අතගාන්න යන්නේ නෑ. ඒකට සම්බන්ධ නෑ කියන තැනකින් නතර වෙන්නේ මේ අවබෝධය නිසයි. නැත්නම් ජේන දේ අල්ලන්න යනවා කියන එක පුළුවන්තාක් තියෙනකම්, ජේන දේ ලස්සනයි නම් රාග ආදී අරමුණු ඇවිල්ලා ප්‍රතික්‍රියා දක්වනවා කියන එක නවත්වන්න බෑ. ජේන දේ අකැමැතියි නම් පටිඝය ඇවිල්ලා අප්‍රිය අමනාප ක්‍රියාවන් වෙනවා කියන එක නවත්වන්න බෑ. එතකොට ජේන දේ අල්ලනවා කියන තැනින් මිදුණොත් ප්‍රශ්නයක් නෑ. ජේනවා එව්වරයි. මේකට ආපහු හොඳට හරකටද කියලා ප්‍රතික්‍රියා දක්වන්න බෑ කියන තැනින් නතර වෙනවා.

ඉතින් පළඟැටියාගේ මට්ටම තමයි අපිටත් තියෙන්නේ. අපිට මේ පේන දේ අල්ලන්නත් ඕන, අල්ලන දේවල් පේන්නත් ඕන, හැබැයි ජරා මරණ දුක නොවන්නත් ඕන. එහෙම ලැබෙන්නේ නෑ. ඉතින් කැමතිනම් දෙකෙන් එකක් තෝරගන්න පුළුවන්. මේ පේන දේ අල්ලනවා, අල්ලන දේ පේනවා කියන මේ රූප කවලමේ පරිහරණය කරන මානසික මට්ටම පවත්වගෙන යන්න පුළුවන්. ඒකට බාධාවක් නෑ, කැමති විදියකට. හැබැයි ඉතින් නොපිටිවී ඉන්නවා නෙමෙයි. පිටිවෙනවා. ඒ වගේ ඒ මට්ටම හොඳයි නම් ජරා මරණ දුකටත් කැමති වෙන්න ඕන. එකක් නෙමෙයි සමහර විට කල්පාන්තර ගණන් අවිච්ඡේ ලෝභ ගුලි ගිලින මට්ටම් අභිචාර්යයන් එනවාමයි. මේ සන්පුරුෂ වටපිටාව, මේ පේන මට්ටමේ කර්ම නිමිති රැස් වෙනකොට හැමදාම සසර ඉපදෙමින් මැරෙමින් ඉපදෙමින් මැරෙමින් යනකොට බුද්ධෝත්පාද කාලයකම ඉපදෙනවා නෙමෙයි. බෞද්ධ කියන පවුලකම උපදිනවා නෙමෙයි. මේ ශාසනේ හැමදාම තියෙනවා නෙමෙයි. එන්න එන්න පිරිහෙනවා. මේ තියෙන යහපතවත් හිටින්නේ නෑ. ඒදාට කවුද, කොහෙද අපිට උපකාර වෙන්නේ? නමුත් මේ ගැටගැහිල්ල තිබුණොත් නතර වෙන්නේ නෑ ඉපදීම.

ඒ හින්දා මේ මෝඩකම තිබුණට වරදක් නෑ ප්‍රශ්නයක් නෑ ඉතින් සසරේ දුක් විඳින්න මනාපයි නම්. ඉතින් දුක එපා නම්, දුකට අකැමැති නම් කොහොමහරි ඉතින් මේ දර්ශනයේ නියැලෙන්න වෙනවා. ඒකයි, වෙන මුකුත් නෙමෙයි මේ සත්‍ය අවබෝධයක් කරන්න තියෙන්නේ. අපිට තියෙන තණ්හාව අධිකකම කියන්නේ අපිට හිතෙන්නේ මේ ගෙවල් දොරවල් වල තියෙන කැසට්, ඊට්ටි ඒවයිත් වෙන් වෙන් වෙයි කියන තැනකින් තමයි ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. බැරවෙලා නිවන් දැකින්න ක්‍රමයක් පැහැවිනම් ඕය ගෙවල්වල තියෙන කැසට්, ඩෙක්, ඊට්ටි, ශීතකරණ කියන ඕවත් පටවලා හරක් බාන, ඉඩකඩමුත් දාගෙන ලොරියකවත් පටවගෙන නිවනට යන්න කැමතියිද කියලා ඇහුවනම්, කවුරුත් දාහට දාහක්ම කැමැති වෙයි. නමුත් දැන් හිතෙන්නේ මේවා අත්හරින්න වෙනවානේ අප්පා නිවන් දැකින්න කියනකොටයි ඕය ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. ඉතින් මේවත් ඕන, නිවනත් ඕන.

ඉතින් ඕක වෙන්නේ නෑ. ප්‍රශ්ණ තියෙන්නේ අපේ අනවබෝධය. ඕය පින්වතුන් කැසට්, ඩෙක්, ඊට්ටි, ශීතකරණ, ගෙවල් දොරවල්, යාන වාහන, මිල මුදල්, දෑදරුවෝ අතහරින්න හදන්න එපා. ඒකට වෙහෙසක් ගන්න එපා. බුදුදහමෙන් එහෙම ඊද්දලා නෑ බුදුහාමුදුරුවෝ. ඕය පින්වතුන් ඒවා අතර ජීවත්වෙන ගමන් තම තමන් ගැන බලාගන්න. ඇත්ත ජීවත්වී සිටි කරන්න. වෙහෙසකින් තොරව මේ සංයෝජන වලින් මිදෙයි. අමුතු වෙහෙසක් තියෙන්නේ අපි මේවා අතහරින්න ඕන කියන තැනකින් පටන්ගන්න හදන නිසා.

ඔතන වැරැද්ද තියෙන්නේ. අපි දරුවොත් අතහැරිය යුතුයි දෙයියනේ නිවන් දකින්න, ගෙවලුත් අතහැරිය යුතුයි කියනකොට බඩ පපුව පිවිච්චා යනවා වගේ. ඉතින් ගෙවල් අතහැරින්න යන්නත් ච්ඡා, දරුමල්ලෝ අතහැරින්න යන්නත් ච්ඡා, මිල මුදල් අතහැරින්න යන්නත් ච්ඡා. ඕවා ඕනොම තියාගන්න. අපේ දුක නැතිවෙන්න, දුක නැතිකරන්න. මේවා අතහැරින්න නෙමෙයි, දුක නැතිකරන්නයි ඕන. දුක නැතිකරන්න කියලත් අමුතුවෙන් සැප ගන්නවා කියලා එකකටවත් යන්න නෙමෙයි. අපිට රූපයක් තියෙනවා කියන තැන තියෙන්නේ මෙන්න මෙතෙම ඇත්තක් නේ. දුර්ගනයක් කියලා කියන්නේ බලාගන්න යමක්. බලන්න තියෙන්නේ. අපිට ඇහැට, කනට, දිවට, නාසයට, ශරීරයට අරමුණක් හම්බවෙනකොට ඒ අරමුණක් හම්බවෙනවා කියන තැන රූපයක් පෙනෙනවා කියන තැනක තියෙන්නේ මෙන්න මේ ඇත්ත නේද කියලා බලන එක, මේ දරුවෙක් ගෙදරින් චලවනවා, මිල මුදල් අයින් කරනවා, ඉඩකඩම් අතහැරලා දානවා වගේ අමාරු දෙයක්ද? ඉතින් එනෙම එකක් බුදුනාමුදුරුවෝ කියලා නෑ, දරුවෝ චලවන්න, ගෙවල් දොරවල් අතහැරින්න, ඉඩකඩම් අතහැරින්න කියලා නෑ. බුදුනාමුදුරුවෝ දේශනා කලේ රූපය පිරිසිඳ දකින්න. රූපය කියන්නේ මොකක්ද කියලා තේරුම් ගන්නකෝ. එච්චරයි. ඒක කරන්න. එතකොට ඉබේමයි අපිට කැසට්, ඩෙක්, ටීවී, ශීතකරණ ඔච්චර මහා විශාල බඩු ගොඩක් අමාරුවකින් පටවගෙන ගිහිල්ලක් ලැබෙන්නේ චූට් ආස්වාදයක් නම්, ඕවා පටවන්න ඕනෙත් නැති විදියේ ඊටත් වඩා සිය දහස් ගුණයකින් වටිනා සැනසිල්ලක් ආස්වාදයක් ලැබෙන තැනකට එයි ඉබේම.

අපිට බොහොම ප්‍රිය මනාප රූප බලන්න පුළුවන් සිතමා ශාලාවක් බලලා, හොඳ ලස්සන රූපයක් බලලා සතුටු වෙන්න පුළුවන්නේ. ඒ විශාල තිරයක් ගෙදර චල්ලගන්න ඕනෙද අපිට ඒ දුර්ගනය, ඒ ආස්වාදය ඊට වඩා පොඩි රූපවාහිනියෙන් ලැබෙනවනම්. අර වගේ ලොකු තිරයක් ඕන නෑනේ. අල්ලගෙන ඒවා හදාගෙන මහා දුක් විඳින්නේ නැතුව ටීවී එකක් ගෙනල්ලා බලනවනේ නේ? මහා තඩ් ටීවී එකක් එතාට මෙහාට උස්සගෙන ගිහිල්ලා බලනවට වඩා අර ලැප්ටොප් ක්‍රමයට හදපු ටීවී එකක් ගෙනල්ලා බලන්න පුළුවන්නම් අපි ඒකට කැමැති නැද්ද? ඒ ආස්වාදය තියෙනවා. ආදීනව අඩුයිනේ ඒකේ ටිකක් නේ? ඊටත් වඩා සියුම් කැලන්ඩරයක් වගේ බිත්තියක චල්ලලා බලන්න පුළුවන් ඒ ටීවී එකෙන් වෙන කෘත්‍යය ටික ඔක්කොම වෙනවා. ඒ සැප සතුට සොම්නස ඔක්කොම ලැබෙනවා. අච්චර බර එකක් නෑ කැලන්ඩරයක් චල්ලලගෙන වගේ එකක් කියන තැනකට ටීවී එකක් හදලා තිබුණොත් හොඳ නැද්ද? හොඳයි ඇයි? අච්චර බරක් උස්සගෙන එතාට මෙහාට යන්න ඕන නෑ. නමුත් අර ආස්වාදයම ලැබෙනවනේ.

ඉතින් නිවන් මග කියලා කියන්නේ කැලන්ඩරයක් උස්සගෙන ගිහිල්ලා විඳින ආදීනවයක් තියෙනවනම් ඒ ටිකත් නැතුව ඒ රූප බලනකොට එන ආස්වාදය එනවා. හිතන්න එපා මේ රූප බලනකොට තියෙන සැනසිල්ලක් ආස්වාදයක් සතුවක් තියෙනවනම් ඒක නැතිවෙනවා කියලා රහත් වුණාම. රූපයක් බලනකොට ලෝකයට සැපක් සොමිනසක් තියෙනවනම් ඒක සිය දහස් ගුණයකින්ම එනවා කිසිම ද්‍රව්‍යයක් උස්සගෙන යන්න ඕන නෑ. ඒ විතරක් නෙමෙයි රූපය බලනකොට තියෙන ආදීනවයක් තියෙනවනම් ඒ ටික අතහැරෙනවා. කැසට් එක, ටීවී එක කැඩුණොත් අපිට ආදීනවයක්නේ. සැප වගේම ආදීනවයකුත් තියෙනවනේ. අර සැපම එනවා ආදීනව නැතුව. රහතන් වහන්සේලා විතර මේ ඇහෙන්න රූප බලලා සතුවු වෙන තව කෙනෙක් නෑ. ඔය ටේර ගාථා ටේර ගාථා වල බලන්නකෝ රහතන් වහන්සේලා වර්ණනා කරලා තියෙන ලස්සන. ලස්සන විල් තෙරවල් ගැන, මොණරු කෑ ගහන හැටි, පරිසරයේ සෞන්දර්ය ගැන, ලස්සන කඳු වැටි ගැන. විරාග මනසකින් රූපය ගැන හොඳට විඳින්න පුළුවන්. නමුත් ඒකේ ඇලෙන්නෙන් නැති විදිනට, ඒකට ආපහු හිමිති නෑ එව්වරයි. ඒ තැනට මනස ගන්න මිසක කියන්නේ මේවා අතහැරලා දාලා යන්න නෙමෙයි. මේ බය ගොඩක් අන්න ඒකයි මේ. මේවායින් එන සැපේ නැතිවෙයි කියලා. බඩු මුට්ටු මහා ගොඩක් කරපින්න ගෙන යන්න ඕන නෑ. ඕවා ඔක්කොම දාලා ටිකක් ආදීනව අඩු විදියට සැනසිල්ලක් ලබන්න ක්‍රමයකුයි බුදුදහම පෙන්නන්නේ. අපි මේ රූප කොටසෙදි **සබ්බං රූපං** සියළු රූපය කියලා ඒ සියළු රූප දෙකට බෙදුවා මහා භූත රූපය හා උපාදාය රූපය කියලා. ඒ උපාදාය රූපය බෙදුවා රූප විසි හතරකට. ඒකෙනුත් උපාදාය රූපය අපිට හම්බවුණා ඕදාර්ක, සුබ්‍රම කියලා. ඒකෙන් සුබ්‍රම කොටස තියලා ඕදාර්ක නැත්නම් රළු කොටස අරගන්නා.

අපිට හම්බවුණා රූප කීයක්ද? කීයක්ද හම්බවුණේ? උපාදාය රූප නමයක් හම්බවුණා. මහා භූත රූප එකක් හම්බවුණා. ඔන්න ඔය රූප දහය ගැන තමයි අපි කතා කලේ. එයින් පහක්ම වස්තු රූප. ඒවා අතිදර්ශනයයි. ඒ ගැන මම විස්තර ගොඩක් කලේ නැහැ. විශේෂයෙන්ම අපි කළේ ගෝචර රූප පහ. විෂය රූප පහ ගැන ඉගෙන ගන්න එක. ඔය ටික ඉගෙන ගත්තහම ඔක්කොම කෙළෙස් ටික නැති කරගන්න පුළුවන්, රූපය අරඹයා තියෙන. ඔය රූප පහ ගැන හොඳට ඉගෙන ගන්න දක්‍ෂ වෙන්න ඕන. මේ ඉගෙන ගැනීමෙන් කරන්නේ මොකක්ද? එක රූපයක් හම්බවෙනකොට අතින් රූපය ඒකට අෂ්‍රැන්තේ නැතුව ඉන්න පුළුවන්කම ඇතිවෙන්න ඕන. තේරෙනවද? රූපය කියන එකේ අර්ථය හොඳට ගන්න ඕනේ. රූපය කියන එක මහා භූත නෙමෙයි. උපාදායයි. බාහිරයි. ඊගාචට එකක් උගන්නන්න ඕන. රූපායතනය කියන එක බාහිරයි. උපාදායයි. මහා භූත නෙමෙයි. සතිදර්ශනයයි. දකින්න පුළුවන්. දැන් මෙහෙම බලනකොට අපිට ඇස්, කන්, දිව, නාසවල්, ශරීරවල්

පේන්න බෑ. අපිට හම්බවෙන්න ඕනේ මේ රූපය හොඳට දැක්කහම එකම රූපය, රූපායතනය මේ.

තේරෙනවද මේ කියන එක? ඇහැට පේන්නේ රූපයේ. එතකොට පේන රූප නම් කරනවා අපි මේකට පොත කිව්වා, කෝප්පය කිව්වා වගේ මේ රූපෙට ඇහැ කිව්වා, කන කිව්වා, ඇහැ කන කියලා මේ රූප මේ. මිනිස් රූපය කියනවා, අශ්ව රූපය කියනවා, ධීවරයේ රූප මේ රූපායතන. මේ රූපය. එතකොට මේ ශබ්දය කියනකොට අපිට අශ්ව ශබ්ද, බෙර ශබ්ද කියලා පෙනෙනකොට අපි අද අශ්වයෝ කෑගහනවා, මනුස්සයෝ කෑගහනවා, රට කියලා, බෙර කියලා අපිට ඇහෙන ශබ්දය කියනවා. ඒ ශබ්දයට කියන්න ශබ්දයක් කියලා. දැන් මේ කොච්චර දක්ෂ ද කිව්වොත් ශබ්දයක් ඇහෙනකොට දන්නවා රූපය විතරයි සනිදර්ශන, ශබ්දය අනිදර්ශනයි. දකින්න බෑ. එහෙනම් දකින්න බැර ශබ්දය ඇහෙනකොට පේනවනම් රූපයක්, හිතට අනුවෙනවා නම් ක්ෂණිකව තේරුම්ගන්නවා, ශබ්දය ඇහෙන රූපයක් මට තේරෙන්න බෑ. පේන්න බෑ. දැනෙන්න බෑ.

හක් ගෙඩිය කියනකොට හිතට පේනවනම් සුදු පාටට රවුම් රවුම් එකක්, තේරෙන්න ඕනේ මෙතන තියෙන කෙළෙස් ටික මේ. මෙතන ශබ්දය ඇහෙන ටිකේ කරන්න දෙයක් නෑ මේ ටික පිරිසිදුයි. ඒ ශබ්දය අරඹයා දැන් පේනවනම් සුදු පාට හක් ගෙඩියක් එතන හඳුනාගන්න ඕනේ වහාම මේ දැන් පේන්නේ මහසටයි. මේ දැකපු එකක් සිහි කරගන්න එක කියලා. දෙක වෙන් කරනකොට එකට ගැට ගැනෙන්නේ නෑ. බැරවෙලා ඒ පේන හක් ගෙඩිය මේ ශබ්දයට ගැට ගැනුවොත් බය වෙන්න එපා නිසැකවම ජරා මරණයි. මේ පේන දේ ඇල්ලුවා වගේ. ආයේ දෙකක් නෑ. ඒකයි මේ කාම මට්ටම කියන්නේ සසර දුක ගෙවෙන්නේ නැති විදියකට තියෙන්නේ. ඉතින් මේ ආයතන පහ පිසිරිඳ දැකලා ඔය ටික කරන්න. ඔය ටිකේ දක්ෂ වෙන්න. හොඳට හිතන්න අපි කොච්චර කතා කෙරුවත් ඔය පින්වතුන් හිතන්නේ නෑ ගෙවල්වලට ගිහිල්ලා. බණ කියලා අහනකොට හොඳයි කියනවා. අහලා ඔහොමම පැත්තකට දානවා, ආයෙත් සිල් රෙදි ටික මතක් වෙන්නේ පෝයට ඉස්සෙල්ලා දවසේ.

ඉතින් ඒක හෝදලා වේලලා පඬු ගහලා ආපහු එනවා එහෙම බෑ. තමන්ට අවංකවම සසර ගෙවාගන්න උවමනාව තියෙනවනම් මේකට ටිකක් උත්සහවත් වෙන්න වෙනවා. වෙන මේ අමුතුවෙන් සල්ලි වැය වෙන එකක් කිව්වා නෙමෙයි. ඔය පින්වතුන්ට මේ ජීවිතයෙන් අතහරින්න කිව්වා නෙමෙයි. රස්සාවට යන්න. ගෙවල් දොරවල වැඩ කරන්න. කරනකොට හිකන් හිකන් ඒ යන එනකොට වාහනයක යන එනකොට මේවා ටිකක් හිතන්න. අපිට විදිනෙදා ලෝකේ දේවල් සිහි කරගෙන යනකොට ආස්වාදයක් නැතුව නෙමෙයි තියෙනවා. නමුත් හොඳට මතක තියාගන්න ඔය හැම ආස්වාදයකම

ආදීනවයක් තියෙනවා ලෝකේ තුළ. ජරා මරණ දුක තැවරිලා තියෙනවා කියන එක මතක තියාගන්න ඕන. ඒ හින්දා මේ කතා කරපු රූප ටික ගැන සාකච්ඡා කරන්න. එකතු වෙලා කතා කරන්න. කෙලින්ම මේ භාවනාමය ආනිසංසය. ඛණ ආර්ථික, ධර්ම සාකච්ඡාව කියන මේ දෙකෙන්ම වෙනවා තව ආයතනයක් තව ආයතනයකට ගැට ගහන්නේ නැති විදියට කටයුතු කරන්න හැමෝම උත්සහවත් වෙන්න ඕන.

ප්‍රශ්ණයකට පිළිතුරු වශයෙන් **විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්ථං** කියන්නේ දැනගන්න දේ දැනගැනීමක් විතරයි. ඔය **විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්ථං** කියන තැනට එනකොට අපිට අර සුඛම රූප ටික කරන්න වෙනවා. අපි රූප විසි අටෙන් අද ඕදාර්ක රූප විතරයිනේ කතා කලේ රූප දහය ගැන. එතකොට තව කොටසක් තිබුණහේ **ස්ත්‍රි ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය, ආකාස ධාතු, කාය විඤ්ඤාප්ති, වචි විඤ්ඤාප්ති, රූපස්ස ලහුතා, මුද්‍රතා, කම්මඤ්ඤතා, උපවය, සන්තති, ජරතා, අභිච්චතා, කබලිංකාර ආහාර** කියලා තව සියුම් රූප දාහතරක් තියෙනවා. ඔන්න ඔය දාහතර ධර්මායතනය පරියාපන්න රූප. මනෝමයෙන් දැනගන්න වෙන රූප. ඉතින් **විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්ථං** කියනකොට එතන අපි තේරෙන විදියකට ගත්තොත් අපි සිතින් යමක් දැනගන්නවා නම් ඒ දැනගත්ත දේ දැන ගැනිලිලක් විතරයි. එතකොට අර කුඤ්ඤ කැලි හයේ උපමාව, ඒකෙදි මනසෙන් උපදින දේ අතින් ආයතනයන්ට ගැටගහන්නේ නැතුව ඉන්න පුළුවන් වෙන්න ඕනේ.

හිතෙන් අපිට යමක් සිහි වුණා කියන්නකෝ, සිහි වෙනකොට අපි මොකද කරන්නේ, හිතින් සිහි කරන එක ඇහෙන්න දැකපු රූපෙ කියලා හිතනවා. එතකොට **විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්ථං** වෙන්නේ නෑ. එහෙම නැත්තම් හිතින් සිහි කරපු දේ ඇහුණු ශබ්දය කියලා හිතනවා. හිතින් සිහි කරගත්ත ගන්ධය, බාහිර ගන්ධය කියලා හිතනවා. එතකොට අපිට නුවණ එන්න ඕනේ දැකපු දෙයක් අපිට සිහි කරන්න පුළුවන්, සිහි කරලා දැනගන්න පුළුවන්, මනෝමයෙන් දැන ගන්නකොට දැනගත්ත දේ දැනගැනීමක් පමණක් වෙන්නේ, අපිට නුවණ තියෙන්න ඕනේ, අපි කියමු දැන් අපි ගෙදර සිහි කරනවා, මේ සිහි කරන දේ අපි මනසින්ම සිහි කරන දෙයක් මනසින්ම දැනගන්නවා නේද කියන මට්ටමට නුවණ තියෙන්න ඕනේ අපිට.

ඒක තව ආයතනයකට හාර වෙන්නේ නෑ. අයිති වෙන්නේ නෑ. එතකොට **විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්ථං** වෙනවා. ඒ ගෝචර රූප ටික ගැනම තමා අපි කතා කෙරුවේ ඔය හරහා තමයි මේ ඔක්කොම සසර දුක තියෙන්නේ. ඉස්සෙල්ලාම ඒ රූප ටික හොඳට හඳුනාගන්න ඕනේ. මෙතනදී සම්පූර්ණ ඔය ඕදාර්ක රූප ටික තේරුම් ගත්තොත් එපමණකින් අපිට කාම රාග සංයෝජනය ගෙවාගන්න පුළුවන්. අතහැරෙනවා. ඉතින් අපිට අද

තේරුණේ නැති වුණාට මහා විශාල වෙනසක් මේ ආයතන අතර තියෙනවා. නමුත් අපි මේ ආයතන ඔක්කොම එකට බැඳගෙන තියෙන්නේ. අපි කියමු දැන් අපි ඇහෙන්න රජපායක් දිනා බලාගෙන ඉන්නවා කියලා හිතන්න. කවුරුගේ ඇවිල්ලා අපිට ඇල්පෙනෙන්නකින් ඇන්නොත්, මේ ඇඟට ඇහෙන එකයි අර පෙනෙන දේයි අතර කොච්චර වෙනසක්ද? දෙක සමීප නෑ නේද? ජේන දේ මොන විදියකටවත් අර ඇඟට ඇහුණු දේට සම්බන්ධයක් නෑනේ. සම්බන්ධද? නෑ. ඒ විදියටමයි අපි මේ අතින් යමක් අල්ලනවා කියනකොට අපිට ඇහැට ජේන සිද්ධියයි අතර අනුවෙනවා කියන සිද්ධියයි පරස්පරයි. අර බාහිර බිත්තියේ ජේන රජපාය වගේම මේ ඇහැට ජේන එක රජපායක්. එතකොට අර ඇල්පෙනෙන්නකින් ඇඟට ඇහන්නම දැනෙනවා වගේ මේ ඇඟට අල්ලන එක දැනෙන එක කාය පොට්ඨබ්බය. කායට පොට්ඨබ්බය ගැටුන එක කාය විඤ්ඤාණය. ඇහැට ජේන එක වක්ඛු විඤ්ඤාණය. ඉතින් මේ දෙක එකට අරගෙන අපි හිතන්නේ පෙනෙන දේ අල්ලනවා කියන තැනින්. ඒ හින්දයි මේ කෙලෙස් යෙදෙන්න ඉඩ තියෙන්නේ.

අපිට මේ රජපාය වෙන් කරගන්න පුළුවන් වුණොත් මේ දැකින අහන දේවල්වලට ප්‍රතිචාර දක්වන්න බැරි වෙනවා. ඒකයි මං කිව්වේ හැමවෙලාවෙම නිමිති හිටින්නේ නැති විදියට ජීවත් වෙනවා නම්, අරමුණු ගන්නවනම් අන්න ඒකයි අපි කරන්න ඕනේ. ඒකටයි හුරුවෙන්න ඕනේ. අර බහුධාතුක සුත්‍රයේ පෙන්වුවේ ඒකයි විමසා බලා කටයුතු කරන පණ්ඩිතයෙක් වෙන්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ. ස්කන්ධ වශයෙන් ධාතු වශයෙන් ආයතන වශයෙන් විමසන්න කියලා. එතකොට මේ රජපාය ගැන ඉස්සෙල්ලා දැනුම ඇති කරගන්න ඕනේ. ඒ රජපාය ගැන දැනුම නැති නිසයි අපිට පෙනෙන දේ අල්ලන්න පුළුවන්, අල්ලන දේ පෙනෙනවා, ඇහෙන දේ ජේනවා, ජේන දේ ඇහෙනවා, ඇහෙන දේ අල්ලන්න පුළුවන් කියලා මේ වගේ විපරිත සංඥාවක් තියෙනවා. අදහසක් තියෙනවා. ඔය මට්ටම ඇතිතාක් කවදාවත් ආශ්‍රව ඤාය වෙන්නේ නෑ. කෙළෙස් නැතිවෙන්නේ නෑ. මොකද කෙළෙස් ටික ඔක්කොම රැස් වෙලා තියෙනවා ඔය වටා. අර කුඤ්ඤ කැලි හයේ ලණු ටික බැන්දුනම මැද දැලක් බැඳෙනවා වගේ ඉතින් මේ ආයතන ටික වෙන් වෙන් වශයෙන් හඳුනාගත්තොත් මේ කෙළෙස් මුකුත් නැහැ.

අපි අහලා කියනවා දන්නවා වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් විඤ්ඤෙය්‍ය රජපාය විතරමයි. එතකොට කවදාවත් වක්ඛු විඤ්ඤාණයට නැත්තම් ඇහෙන්න බලලා අපිට ශබ්දයක් අහන්න හෝ රසක් දැනගන්න හෝ කායට දැනෙන ශීතයක් උෂ්ණයක් දැනගන්න පුළුවන්කමක් නෑ. ඇහැට පුළුවන් රජපායක් බලන්න විතරමයි. මේ චිත්‍රයක් විතරමයි ඇහැට සාපේක්ෂව. මේ දැන් චිත්‍රය ඇතුලේ ඉන්නේ අපි. ඒකයි මේ චිත්‍රය ඇත්ත වෙලා අපිට. අපි

දැන් මේ සටහනම කැමරාවකින් මෙහෙම ගත්තොත් ගොටෝ එකක් ඒක සම්පූර්ණයෙන් විත්‍රයක් වෙයිනේ. හේද?

ඒ විදිනටම ඇහැට විත්‍රයක් විතරයි මේක. දැන් මේ විදියටම අපිට මේ විත්‍රය ඇතුලේ ඇත්ත වෙලයි අපිට මේ පුද්ගලයෝ ඉන්නවාද? නෑ. සත්වයෝ ඉන්නවාද? නෑ. කෝප්ප බඩු තියෙනවාද? විහෙම පරිහරණය කරන්න පුළුවන් ඒකේ තියෙනවාද මොකවත්? නෑ. ඒක විත්‍රයක් හේද? මේ දැනුත් විහෙමමයි. මේ ඇහැට පේන ටික මේක විත්‍රයක් මේ තියෙන්නේ. කෙළෙස් වශයෙන් තමයි මේ විත්‍රය ඇතුලේ අපි ඉන්නේ.

ඒ නිසයි මේ මනුස්සයෝ, පිගන් කෝප්ප, බඩු කියලා මේ ඇත්ත වෙලා තියෙන්නේ. දැන් ඔය විත්‍රය ඇතුලේ ඉන්න මනුස්සයන්ව අල්ලන්න පුළුවන්ද අපිට. එතකොට ඒකේ තියෙන කෝප්පයක් අරගෙන පිගානක් අරගෙන පරිහරණය කරන්න පුළුවන්ද? දැන් ඒ සටහන අරගෙන අපිට ගොටෝ එකක් ගහන්න බැරද? පුළුවන්. ඒක ඇතුලේ තියෙන දෙයක් අරගෙන පරිහරණය කරගත්ත හැකිද? බෑ. දකින්න විතරමයි පුළුවන්. කිසිම වටිනාකමක් ඒකේ නෑ. විත්‍රය විතරයි. ඒ වගේ මේ ඇහැට බලනකොට පේනවනම්, මේ ඇහැට සාපේක්ෂව විත්‍රයක් විතරයි තියෙන්නේ. ඊට එහා කිසිම දෙයක් කරන්න බෑ. අපිට යම්වෙලාවකදී මේ ඇහැ ගැන, ඇහෙන්න දකින රූපය ගැන ඔය මට්ටමට තේරුණොත් වටිනාකම භාගයක් අඩු වෙනවා. ඇයි ඒ? අපිට පේන දේවල් ගන්න කරන්න මුකුත් බැහැ. පේන දේ එක්ක තියෙන ගනුදෙනුව මේ පේන එක පමණමයි. අන්න ඒ මට්ටමට ආවහම **දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්ථං** දකින දේ දැකීමක් විතරමමයි.

ආයේ ගොටෝ එක ගොටෝ එක විතරමමයි. ඒක ඇතුලේ සජීවී බවක් හෝ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා හෝ සත්වයෙක් ඉන්නවා හෝ මේ ද්‍රව්‍ය කාරණා තියෙනවා කියන කරුණාකට යන්නේ නෑ. ඊටපස්සේ අපි හැම වෙලාවෙම ගොටෝ එක ඇතුලට යන්නේ නැතුව, ගොටෝ එක ඇත්ත වෙන්නේ නැතුව ඉන්න පුළුවන්නම්, අන්න එතකොටයි තෘෂ්ණා දෘෂ්ඨි වශයෙන් හිඳින නොවී ඉන්නවා කියලා කියන්නේ. දැන් මේ පේන අය එක්ක ගනුදෙනු කරන්න පුළුවන් මට්ටමක ඉන්නවා කියලා කියන්නෙම හැමවෙලාවෙම අපි තෘෂ්ණා දෘෂ්ඨි දෙකෙන් හිඳිනවා ඉන්නවා. ඇතුලේ ඉන්නේ මේ. හැමවෙලාවෙම දකින දේ දැකීමක් පමණක් වුණොත් අපි ඒකට සම්බන්ධ නෑ.

ඒ විත්‍රය එක්ක අපේ සම්බන්ධයක් නෑ. ඒක විත්‍රයක් විතරයි. අනිත් ආයතන වලටත් විහෙමයි. මේ පේන එක විත්‍රයක්නම්, දැන් මොකක්හරි ශබ්දයක් ඇහුණොත් ඒ ඇහෙන ශබ්දය අපිට, ඇහීම විතරමමයි. ශබ්දය එන දේ දකින්න බෑ අපිට. දැන් ඕකේදී ගොඩක් දක්ෂ වෙන්න ඕන අපි දැන්

මේ කතා කරනකොට මේ ඇහෙන ශබ්දය, ඒක සෝත විඤ්ඤාණයෙන්, කනෙන් දැනගන්නේ, මේ ජේන සටහන වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් ඇහෙන් දැනගන්නේ ඕය ආයතන දෙකම ඒකතු කරලා තමයි හාමුදුරුවෝ බණ කියනවා කියලා ඒකක් අපි හදාගෙන තියෙන්නේ. එතකොට අපිට **සුතේ සුත මත්ථං** කියනකොට ඇහීම ඇහීමක් පමණක් වෙන්න නම්, ඇහෙන ශබ්දය අරඹයා හිමිති නැති වෙන්න ඕනේ. හිමිති නෑ කියලා කියන්නේ වෙන මුකුත් නෙමෙයි, එයා නුවණින් දන්නවා. මොනවහර් ශබ්දයක් ඇහුණොත් ඇහෙන දේවල් දකින්න පුළුවන් කියන මෝඩකම හින්දයි කොහෙත්ද ශබ්දෙ ආවේ මොකෙන්ද ශබ්දෙ ආවේ කියලා බලනවා.

මේ ආපු ශබ්දෙ බලනවා. බලලා ඊටපස්සේ කෝටු කැල්ලක් හරි මොකක්හරි අරන් පෙන්නනවා මේ බලන්න මෙන්න ශබ්දෙ කියලා. ඔන්න ශබ්දෙ කියලා පෙන්නන්නේ මොකක්ද කෝටු කැල්ලක්. මේ කෝටු කැල්ලෙන්ම මේ ශබ්දෙ ඇති වෙලා තියෙන්නේ කියලා. වෙන්නේ වෙන සිද්ධියක්, අපි කරන්නේ වෙන සිද්ධියක්. එතකොට අපි දැනගත්තොත් ශබ්දය කියන එක අනිදස්සනයි, දකින්න බැහැ කියන තැනට යනකම් එන්න ඕනේ.

මේ පොතේ යම් විදියකටද තියෙන්නේ ඒ තැනටම අපේ මහස ගෙනිච්ච දවසටයි අපිට මේ දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ. දැන් නුවණ කියලා කියන්නේ මේ ආයතන පරිහරණය කරනකොට හොඳට සිහි ඇතුළු නුවණ ඇතුළු පරිහරණය කරන්න ඕන. යමක් අල්ලනකොට හොඳට නුවණ ගෙනියන්න ඕන. දැන් මේ අල්ලන දේ අයිති වෙන්නේ මොකේද? අනුච්ඡෝ කොතෙන්ද? දැන් අපි හිතන්නේ ජේන පොතයි මේ ඇල්ලුවේ කියලා. නමුත් මේ අනුවෙච්ච දේට ජේන දේ වුට්ටක්වත් සම්බන්ධයක් නෑ. එහෙම වුණොත් අතට දැනුන දේ ගැන අපිට හිමිති නෑ. ඒ කියන්නේ දැන් මේ ඇහෙන් දකින සිද්ධියෙන් රූපය, ඒක රූපයනම් කයට සාපේක්ෂව පොට්ඨබ්බය තිබ්බලා තියෙනවා. ගැටුනහම තේරෙනවා. නමුත් ගැටෙන දේ ආපහු ස්පර්ශ කරගන්න හොයාගෙන යන්න බෑ අපිට. ඇයි ඒ? ඒ දෙය අරඹයා හිමිති නැති නිසා. ඒ වගේමයි මං කිව්වේ රස ගැනත්. අර ලුණු රසක් හරි ඇඹුල් රසක් හරි කිව්වොත් ඒ රසය අපිට හොයාගන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ ඒ අරඹයා ඇහෙන් දකින දේ ගැටගහන හින්දයි. මේ ආයතනයෙන් ආයතනය ගැට හොගැහුණොත් ඉබේමයි අපිට **දුට්ඨෙ දුට්ඨ මත්ථං, සුතේ සුත මත්ථං, මුතේ මුතමත්ථං** වෙන්නේ. එතකොට නුවණ එනවා **විඤ්ඤාතේ විඤ්ඤාත මත්ථං** කියන තැනට ඉබේම.

ඇයි දැන් දන්නවා අපි යමක් සිහිකරනකොට සිහිකරන දේ අහිත් ආයතන එකකටවත් අයිති නෑ කියලා. රූපායතනය විතරයි අපිට හිමිති වශයෙන් අනුවෙන්නේ. අහිත් ඒවා තියෙනවා. අපි කියමුකෝ දැන් ගන්ධයක්

ඇතිවුණාත් රසයක් ඇතිවුණාත් ඒ ගන්ධයයි රසයයි බැඳලා අපි ගන්නවා. එතකොට අපි කියමුකො දැරියන්. දැන් ඒ ගඳ එතකොටම ඒක ඇහැට පේන්නේ නෑ. නමුත් අපි දන්නවා අහවල් රස මේකේ තියෙන්නේ කියලා. ඒ වගේ අනිත් ආයතනත් අපි එකට බැඳලා තියෙන්නේ.

මේ පහම එකට තියෙන්නේ, වෙන් කරන්න බෑ. ඒකයි දැන් කාම භූමියේදී එක නිමිත්තකට ප්‍රතිසන්ධිය ගත්තොත් ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය ඔක්කොම ටික හැඳෙන්නේ. මේ පහ එකට බැඳලා තියෙන්නේ. ඉතින් විශේෂම දේ තමයි කාමභූමියේදී මේ රූපය තමයි අපිට ගොඩක්ම අහු වෙන්නේ. ඒකයි ජාති අන්ධ කෙනෙකුට නිවන් දුකින්හ බෑ කියලා කියන්නේ. මොකද මේ රූපය හරහා තියෙන අවබෝධයෙන්, ඇහැට පෙනෙන රූපය හරහා තියෙන අවබෝධයෙන් තමයි මේකෙන් ගැලවෙන්නේ තියෙන්නේ ගොඩක්. දැන් අපි කියමු ශබ්දයක් ඇහෙනවනම් වාහනයක්, බස් එකක් කියනකොටම අපිට චිත්‍රයක් හිතට පෙනෙනවා. ඇහෙන ශබ්දය වෙනම එකක් අර හිතට දැනෙන රූප සටහන වෙනම එකක්. නමුත් මේ දෙකම එකට කලාමයි අපිට බස් එකක ශබ්දය අහගන්න පුළුවන්. එතකොටයි ඒ බස් එකේ ශබ්දය තියෙන තැනට අපිට යන්න පුළුවන්. දැන් අපි අනිත්‍ය බලනවා කියලා කරන්න ඕන දේ මෙන්න මේකයි.

අපි දැනගත්තත් නොදැනගත්තත් හටගත්ත දේවල් නැති වෙනවා කියන එක ධර්මතාවයක්. අනිත්‍ය වෙනවා කියන එක. අනිත්‍ය නොවෙන්නේ, මේ නිත්‍ය ස්වභාවය හිටින්නේ, මේ ආයතනයන්ගේ ලක්ෂණ නොදන්නා අවිද්‍යාව නිසා අපි ඇති කරගන්න සංඛාරයන්ගේ නිමිති වලයි. ශබ්දය ඇහෙනකොට අපිට බස් එක කියලා සිහි වෙනකොට ක්ෂණිකව තේරුම් කරගන්න පුළුවනින්ම බස් එක කියලා අපිට ඇඳෙන චිත්‍රය, හිතට සිහි වෙන පැහැ සටහන මේක මනෝ විඤ්ඤාණයයි, ඇහෙන ශබ්දය සෝත විඤ්ඤාණයයි කියලා, මේ ඇහෙන ශබ්දය අතහැරෙන්නේ ඉබේමයි. මොකද ඇහෙන ශබ්දයට රැඳෙන්න වෙන තැනක් නෑ. අපි අර මනෝමයෙන් හදාගන්න සටහනට තමයි ආපහු ඒ ශබ්දය කියන එක හොයාගෙන යන්න පුළුවනිකම තියෙන්නේ. කරන්න ඕන දේ තමයි ආයතනයෙන් ආයතනය එකට සම්බන්ධ නොවෙන විදියට ජීවත් වෙන්න ඕන. එහෙම ජීවත් වෙන්නනම් ආයතන ගැන අපි හොඳට ඉගෙන ගෙන තියෙන්න ඕන. දැනගන්න ඕනේ. එහෙම දැනගත්තහම අපිට කිසිම වෙලාවක පුළුවනිකමක් නැහැ පෙනෙන දේ අල්ලන්න. අපිට මේකේ තියෙන රළුකම තේරෙන්නේ නෑ.

මිරිඟුව පේනකොට ජලය තියෙන්නේ කියලා හිතාගෙන තිරිසන් සතෙක් ඒ ඔස්සේ දුවනවනම් ඒකයි, මේ ඉදිරියෙන් පේන දේ ගන්න අත දාන අපි අතරයි වෙනසක් නෑ. දෙකේම තියෙන්නේ එකම විදියේ රැවටිල්ලක්. මොකද වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් විඤ්ඤායය වෙන දේ කාය

විඤ්ඤාණයෙනුත් විඤ්ඤෙය්‍ය වුණ හැකි කියන එකයි මේ ජේන දේ මෙහෙම අල්ලනවා කියන එකේ තියෙන්නේ. හැබැයි ඉතින් මේ දේම කරන්න පුළුවන් නුවණින්. රහත් වුණොත් ජේන දේ අල්ලන්න බැරිද කියලා ප්‍රශ්නයක් එයි අපිට නේ? පුළුවන්. ඒ කියන්නේ එයා රැවටිලා නෑ. දැන් අපි රැවටීම මත, මේ ජේන දේමයි ඇල්ලුවේ කියන අදහස. ජේන දේ අනිකක් අනුවෙන දේ අනිකක් කියන මේ නුවණ ඇතිව අපි මේක කලොත්? එතකොට තියෙන්නේ තණ්හාවට ඉඩ නෑ. භොයාගෙන යන්න බෑ. මං කිව්වේ දැන් ලුණු ටිකක් මදි වුණොත් කෑම පිඟානට, අපිට අද ගිහිල්ලා ලුණු ටිකක් ආපනු දාගන්න පුළුවන්. ආපනු අපේ කැමැත්තට ආයතනය ආපනු උපදවා ගන්න පුළුවන්. මේ තණ්හාව තිබුණොත් වෙන්නේ ආයත් ආයතන උපදවා ගන්න එක. හිමිති හැතිවුණොත් වෙන්නේ මොකක්ද? ඒ ආයතනය ආපනු උපදවා ගන්න බෑ අපිට.

ඇහැට ජේන රූපය පිරිසිඳ දැක්කොත්, අර සුදු පාටට කැට කැට ජේන එක රූපය වුණොත්, දිවට දැනෙන රසයට අපි නම් කරනවා ලුණු කියලා. ලුණු වලට අපිට පැහැ සටහනක් හිටින්නේ නෑ. මේ ආයතන මේ මට්ටමට අරගෙන යන මේ සිද්ධිය කාම ලෝකේට සාධාරණ නෑ. කාම ලෝකය පවතින්නෙම මේ ආයතන ගැටගැහීම තුළ. ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන් කියන තැන තිබුණේ හැත්තම් කාම ලෝකේ ජීවත් වෙන්න බෑ. කාම ලෝකේ තියෙන්නෙම මෝඩකම එක්ක. ජේන දේ අල්ලන්න පුළුවන්, අල්ලන දේ ජේනවා, ඇහෙන දේ බලන්න පුළුවන්, බලන දේ ඇහෙනවා කියලා මේ ආයතන එකින් එකට එකින් එකට සම්බන්ධ කරන මේ මානසික මට්ටම තමයි කාම ලෝකේ පැවැත්ම තියෙන්නේ. ඉතින් කාම ලෝකය තුළ සතර අපාය දුක, ජරා මරණ දුක මේ ආදීනව ටික දුකින නිසා, දන්න නිසා මේකෙන් එතෙර වීම වටිනවා. එහෙම එතෙර වෙන්න නම් තියෙන්නේ වෙන මුකුත් නෙමෙයි, කාම ලෝකයට ආපනු එන්න තියෙන හේතුව නැති වෙන විදියට කටයුතු කරන එක. ඒක එන්න තියෙන හේතුව තමයි ආයතනයක් එක්ක තියෙන සම්බන්ධය තව ආයතනයකට සම්බන්ධ නොකරන එක. අර වැටිලා ඉන්න මනුස්සයාට හැගිටින්න අත්වැලක් නොදෙන එක තමයි කරන්න ඕන. එහෙම දුන්නොත් අතිවාර්යෙන් එයා හැගිටිනවා. දැන් අපි භාවනා කරනකොට ඔය වතු ධාතු වචන්ථාන වගේ භාවනාවක් කරනකොට ගොඩක් දෙනෙක් අධිය තියෙන කොටත් පධවී පධවී කියලා හිකන් හිතනවා. මේ හිතන ඒකේ ලොකු අර්ථයක් තියෙනවා. ඒක දැනගෙන කළාම හරියටම හරි. නොදැන කළොත් ඉතින් තේරුමක් නෑ.

ඇයි මේ පධවී කියලා හිතන්නේ, එයා දන්නවා කයට යමක් ගැටෙනවනම් ගැටෙන්නේ පොට්ඨබ්බ ධාතුව, පධවී ධාතුව. අධිය තියන වාරයක් ගානේ එයා පධවී කියන එකෙන්, මේ අධිය තියන එකට පෙනෙන

දේ සම්බන්ධයක් නෑ කියන එක කියනවා. නැත්නම් දැන් අපිට පේන්නේ මේ බිමයි අඩිය තියන්නේ කියලනේ. ජේන දේ අනිකක් අපිට කයට හැපෙන්නේ මෙන්න මෙහෙම තැනකුයි කියන එක. ඒකයි මං කිව්වේ කය ගැන දැන ගන්නොත් තමයි කායානුපස්සනාව වඩන්න පුළුවන්. ඉස්සෙල්ලා රූපය ගැන දැනගන්න ඕනේ, කායානුපස්සනාව වඩන්න ඕනේ කෙනා රූපය කියන්නේ මොකක්ද කියන එක දැනගන්න ඕනේ. රූපය ගැන දන්නේ නැතුව අපිට පුළුවන්කමක් නෑ කායානුපස්සනාව වඩන්න. එතනදී පොට්ඨබ්බ ආයතනය කයට ගැටෙන දේ විතරමයි මහා භූත, අනිත් හැම රූපයක්ම උපාදාය රූප. උපාදාය රූප හැම එකකටම හිත සම්බන්ධයි.

මම නැවත මතක් කරන්නම් උපාදාය රූප සහ මහා භූත රූප. උපාදාය කියලා කියන්නේ ඇසුරු කරගෙන පවතිනවා කියන එක. සතර මහා ධාතූන් ඇසුරු කරගෙන පවතින රූප වලට කියනවා උපාදාය රූප කියලා. එතකොට මේ උපාදාය රූපයන්ගේ ස්වභාවය තමයි පඨවි, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ නිසාම පෙනී හිටිනවා, නමුත් පඨවි, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ නෙමෙයි. අපි වැලි ටිකක් ගෙනල්ලා දැමීමොත්, ට්‍රැක්ටරයකින් වැලි ටිකක් ගෙනල්ලා බෑවොත්, දැන් වැලි කැට තියෙන්නේ, මේ වැලි කැටේ දන්නේ නෑ අනිත් වැලි කැටය. අනිත් වැලි කැටේ දන්නේ නෑ අනිත් වැලි කැටය. ඔය විදියට මේ වැලි කැට ටික අවකාශ ධාතුවේ අනුරාගෙන රාශි වුණාම, ඒ දිනා අපි බලනකොට අපිට වැලි ගොඩක් වගේ පෙනෙයි. කන්දක් වගේ පෙනෙයි. නමුත් මෙතන තියෙන යථාභූත ස්වභාවය ඒ කියන්නේ ඇත්තටම ඇති හැටි නුවණින් බැලුවොත්, ඒක නුවණට විතරයි පේන්නේ, වැලි කැට ටිකකුයි අවකාශ ධාතුවයි තියෙන්නේ. එහෙම තියෙන තැනක අපිට වැලි ගොඩක් පේනවා නම්, මේ වැලි ගොඩක්, වැලි කන්දක් හැටියට පේන සටහනට තමයි හැම වෙලාවෙම උපාදාය රූපෙ කියන්නේ.

දැන් වැලි කැට ටික උපාදාය කරගෙන, වැලි කැට ටික නිසා තමයි අපිට මේ වැලි ගොඩක් හැටියට, කන්දක් හැටියට පේන්නේ. වැලි කැට ටික ඕනන නොවුනා නම් කවදාවත් අපිට වැලි ගොඩක් පෙනෙයිද? පෙන්නේ නෑ. වැලි කැට නැතුව වැලි ගොඩක් විතරක් කවදාවත් තියෙන්න පුළුවන්ද? බෑ. එතකොට අපි වැලි කැටවලට හිත තියලා බැලුවොත්, මෙතන වැලි කැට කැට කැට තියෙන්නේ, අවකාශ ධාතුවක් තියෙන්නේ කියලා බැලුවොත් තමයි තේරෙන්නේ මේ කන්දක් කියන එක පේන්නේ හිතටයි නේද කියන එක. ඒ කියන්නේ වැලි කැට වලටත් අයිති නැත්නම්, අහසටත් අයිති නැත්නම්, මේ කන්ද අයිති වෙන්න වෙන්නේ කොහෙටද? මහසට. නමුත් ලෝකේ ස්වභාවය තමයි හිත ගැන දන්නේ නෑ. ඒ කියන්නේ මේ හිතට මෙහෙම හැඩයක් පේන්නේ කියලා දන්නේ නෑ. අපි හිතන්නේ වැලි ගොඩක් තියෙන නිසයි වැලි

ගොඩක් අපිට ජේන්තේ. වැලි කන්දක්, වැලි ගොඩක් බාහිර තියෙන හින්දා අපිට වැලි ගොඩක් ජේන්තේ කියලා. ඒක තමයි ලෝකේ ස්වභාවය.

ඒ කියන්නේ උපාදාය රූපය මතයි අපි ජීවත් වෙන්නේ. එතකොට ඒ තමයි ආයතනය බැඳලා. දැන් ඊගාවට තියෙන පුදුම දේ තමයි ඒ ආයතනයම ඒ ආයතනයට බඳින්නත් පුළුවන්. මේ තියෙන දේමයි ජේන්තේ කියලා ගත්තහම ඒ ආයතනය තුළම අපි තණ්හා මාන දිට්ඨි ඇති කරගෙන. දැන් අපිට පුළුවන්කමක් තියෙනවා නම් ඇත්ත ඇති හැටියේ දැකින්න. ඇත්ත ඇති හැටියේ කියනකොට අපි දැනගන්න ඕනේ, වැලි කැට ටිකයි අවකාශ ධාතුවයි තියෙන තැන අපිට වැලි ගොඩක් හැටියට ජේනවා මිසක එහෙම නැතුව වැලි ගොඩක් තියෙන හින්දා වැලි ගොඩක් ජේනවා නෙමෙයි. ඔන්න ඔය විදියට හිත තියලා බැලුවහමයි අපිට හොඳට තේරෙන්නේ ජේන දේ පෙනීමක් විතරයි. එතකොට ඉබේමයි නුවණ වන්නේ අපිට. ජේන දේ අල්ලන්න බැහැ කියන එකට නුවණ එනවා ඉබේම. ඇයි වැලි ගොඩක් හැටියට ජේනවා, අපිට නුවණ තියෙනවා වැලි කැට ටිකයි, අවකාශ ධාතුවයි තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් ජේනවා. එතකොට අපි අල්ලන්න ගියොත් අපි දන්නවා මට වැලි කැට ටිකක් අනුවෙයි නමුත් වැලි ගොඩ අනු වෙන්නේ නෑ කවදාවත්. අපිට මහා විශාල වැලි කන්දක් ජේන්න පුළුවන්. අත දැමීමොත් වැලි කන්ද අනුවෙයිද අපිට? වැලි ගොඩම? නෑ.

ඒ අනුවෙන ප්‍රමාණයේ තියෙන වැලි කැට ටිකක් අනුවෙයි මිසක, අර වැලි ගොඩම අපිට ජේන සිද්ධිය කවදාවත් අනුවෙන්නේ නෑ. කවදාවත් අල්ලන්න බෑ. එතකොට ඒක පෙනීම් මාත්‍රයක් විතරයි අපිට. එතකොට උපාදාය රූපයට මම කිව්වේ හිත සම්බන්ධයි කියලා මහා භූතයි, හිතයි කියන දෙකම සම්බන්ධ වෙලා තමයි අපිට මේ වැලි ගොඩක් ජේන්තේ. වැලි කැට ටික නොතිබුණානම් ඒත් මෙහෙම හැඩයක් ජේන්න බෑ. හිත නොතිබුණානම් ඒත් මෙහෙම හැඩයක් ජේන්න බෑ. එතකොට වැලි කැටයි, හිතයි කියන දෙකම සම්බන්ධ වෙලා තමයි අපිට මෙහෙම කන්දක් වගේ, ගොඩක් වගේ සටහනක් ජේන්තේ. මෙතනදී ඒ උපමාවෙන් මම කිව්වේ හැමවෙලාවෙම අර වැලි කැට ටික අවකාශ ධාතුවේ රාශි වෙලා තියෙනවා වගේ මේ ලෝකේ හැම තැනම තියෙන්නේ පඨව්, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතුව අවකාශ ධාතුවේ රාශි වෙලා තියෙන්නේ.

එහෙම සතර මහා ධාතුව අවකාශ ධාතුවේ රාශි වෙලා තියෙනකොට ඒ දිහා මෙහෙම බලනකොට අපිට හැඩතලයක් ජේනවා. වැලි කැට ටික අවකාශ ධාතුවේ තියෙනකොට අපිට හැඩතලයක් ජේනවා හිතට වැලි ගොඩක්, කන්දක්, ඒක දිගට ජේන්න පුළුවන්, හතරැස්ව ජේන්න පුළුවන්, රවුම්ව ජේනවා වෙන්න පුළුවන් වගේ සතර මහා ධාතුව අවකාශ ධාතුවේ රාශි වෙලා තියෙන තැනක් මේ ඇහෙන්න බැලුවොත් අපිට හැඩයක් ජේනවා.

ඇහැර හරහා පේන හැඩතලයට තමයි අපි උපාදාය රූපය, වර්ණ රූපය කියලා කියන්නේ. එතකොට මේ රූපය මෙහෙම පෙනී හිටින්නේ මෙතන, අර වැලි ගොඩ පෙනී හිටින්නේ වැලි කැට තිබුණ නිසා වගේ, මෙතන පඬුවී, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතුව තිබුණ නිසයි මෙහෙම අපිට පේන්නේ. එතකොට අපි මේ අනුසාරයෙන් දැනගන්න ඕනේ, පේන්නේ මෙන්න මේ වර්ණ සටහන, හැඩ සටහන, නමුත් තියෙන්නේ මෙන්න මේ දේ. එතකොට දන්නවා මේ පේන දේ අල්ලන්න බෑ කියලා. ඔය විදියටම මේ ආයතන ටික වෙන් කරගන්න, ආයතනයන්ගේ ආයතන ලක්ෂණ ටික ඉස්සෙල්ලා හොඳට හුරුකරගන්න. ස්කන්ධ කියලා කියන්නේ, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන කියලා කියනකොට ස්කන්ධ කියලා කියන්නේ සමූහයක්, රාශියක්, ගොඩක් කියන අර්ථයෙන් තමයි ස්කන්ධ කියලා කියන්නේ.

ආයතන කියලා කියන්නේ නැවත නැවත එත්ත වෛතසික ධර්ම උපද්දන අර්ථය. ආයතනයක් කියලා කියන්නේ යමක් පවත්වගෙන යනවා. දහමේ පෙන්නන්නේ **අයදානත්ථො ආයතනත්ථො, ආකාරත්ථො ආයතනත්ථො** කියලා කියන්නේ ස්වර්ණාකර රතනාකර වගේ දේවල් වලින් නැවත නැවත වස්තු උපද්දන නිසා ඒවට ආයතන කියනවා. ඒ වගේ මේ එත්ත වෛතසික ධර්ම නැවත නැවත උපද්දන නිසා, ඇහැරට ආයතනයක්, රූපයට ආයතනයක්, කනට ආයතනයක්, ශබ්දෙට ආයතනයක් කියලා කියනවා. එතකොට මෙන්න මේ ආයතනයන්ගේ ආයතන ලක්ෂණ, ස්කන්ධයන්ගේ ස්කන්ධ ලක්ෂණ ටික තේරුම් කරගන්න. ඉතින් ඒක අපිට මෙහෙම කියලා දෙන්න පුළුවන් චුණාට, කෙනා කෙනාම හිතීන් තීරණය කරන්න ඕනේ, මේ රූප හඳුනාගන්නකොට.

භාවනා කරනවා කියන්නේ වෙන මුකුත්ම නෙමෙයි, ඒ තම තමන් සිහි කරන, දැනගන්න ආකාරය මතයි තම තමන්ටම ඒ කාරණා ගැන අවබෝධය ලැබෙන්නේ. ඉස්සෙල්ලාම රූපෙ කියන්නේ මොකක්ද? වර්ණ රූපෙ, හිල් පාට හෝ කහ පාට හෝ රතු පාට හෝ මදුටිය පාට හෝ පේනවනම් යම් වර්ණ සටහනක්, හැඩ සටහනක් පේනවනම් මෙන්න මේකයි රූපායතනය කියන්නේ. එතකොට ඒ රූපය පෙනෙනවා විතරමමයි. ඒකෙන් දුකක් විඳින්නත් බෑ, සැපක් විඳින්නත් බෑ, අල්ලන්නත් බෑ, සීතක් දැනෙන්නෙත් නෑ, උෂ්ණයක් දැනෙන්නෙත් නෑ, සීත හැඟි කරන්නෙත් නෑ, උෂ්ණ හැඟි කරන්නෙත් නෑ, බඩගින්නක් එන්නෙත් නෑ, පිපාසයක් එන්නෙත් නෑ, ඒවා හැඟි කරන්නත් බෑ.

මෙන්න මේ විදියට දැනගන්න වෙනවා රූපය කියන එක. ඒ කියන්නේ බිත්තියක චල්ලපු රූපයකට මොනම දෙයක්වත් කරන්න බෑනේ අපිට. ඒ ටික තමයි මේ ඇහෙන්න කරන්නේ ඇහෙන්න පෙන්නන්නේ රූපයක් විතරමමයි.

ඊටපස්සේ ශබ්දය කියන එක, ඇසීමේ මාත්‍රයක් විතරමයි. ඒකට ආයේ වෙන කිසිම සම්බන්ධයක් නෑ. එහෙම වුණොත් බැනපු කෙනාට ආපහු බහින්න බෑ. ඇයි ඒ? බැනපු කෙනා දන්නේ නෑනේ.

දැන් මේ ජේන දේ රූපායතනය වුණොත්, ඒක වෙනම සිද්ධියක් වුණොත්, කනට ඇහෙන ශබ්දය වෙනම එකක් වුණොත්, දැන් අපිට බැන්න කෙනා කවුද? බැන්න කෙනෙක් නොයන්න නැති වෙනවා. මට ඕකට අර මතක් වුණා මේක එව්වර ගැඹුරට නම් හිතන්න නැතුව ඇති ඔය ඉස්සර පොඩ් තේරවිල්ලක්. එක රජ කෙනෙක්, මුව දඩයමේ ගිහිල්ලා, මුවෙක් පිරිපස්සේ පන්නගෙන යනවලු. ගොඩක් දුර දුවලා දුවලා රජපුරුවන්ට ඉස්සරහින් මුවා දුවලා දෙමං සන්ධියකින් මුවා එක පැත්තකට ගියා. දැන් රජපුරුවන්ට නොයාගන්න බෑ මුවා කොහාටද ගියේ කියලා. ඔය දෙමං සන්ධියේ පෙනෙන තැන හරියටම තාපස කෙනෙක් ඉන්නවා භාවනා කර කර. ඊටපස්සේ මේ තාපසයා ගාවට ඇවිල්ලා රජපුරුවෝ අහනවා, "තාපසතුමනි, මේ දැන් ආපු මුවා ගියේ කොයි පාරෙන්ද කොයි පැත්තෙන්ද?" දැන් තාපසතුමා කල්පනා කරනවා මුවා ගිය පැත්ත දැන් කිව්වේ නැත්තම් මරනවා. දැන් නොකිව්වොත් මැරුම් කන්න වෙනවා තමන්ට, මුවා ගිය පැත්ත කිව්වොත් සතා මැරෙනවා. වැරදියට කිව්වොත් ගුණ දහම් මැරෙනවා. දැන් මේ තාපසතුමා කල්පනා කරලා දැන් මේ වැරදි තුනෙන් එකක්වත් නොවෙන්න උත්තරයක් දෙනවා. ඒ දෙන උත්තරේ තමයි මොකක්ද? "ජේන තැනට කියන්න බෑ. කියන තැනට ජේන්නේ නෑ" කිව්වා එව්වරයි.

දැන් හාමුදුරුවෝ යමක් දැක්කානම් දැකපු එකට කියන්න බැරි නම් කියන්න පුළුවන් තැනින් දැක්කේ නැත්තම් කොහොමද මං රජපුරුවන්ට කියන්නේ කියලා අහනවා. කතා කරන්න පුළුවන් තැනට පෙනුනේ නෑනේ. මුවා ගිය තැන පෙනුනා, පෙනුන තැනට කතා කරන්න බෑ. ඉතින් දැන් කොහොමද ඒක කියන්නේ? ඉතින් රජපුරුවෝ කල්පනා කරලා ගියාලු යන්න. ඒ වගේ ඉතින් මට හිතුවේ, ඔහොම වුණොත් අපිට මොකද කරන්නේ? ඕක තමයි ඕතන ඇත්ත. ජේන දේට අපිට කතා කරන්න බෑ. කතා කරන්න පුළුවන් තැනට ජේන්නේ නෑ. ඒ වගේ අපිට ජේන දේ ඇහෙන්නේ නෑ. ඇහෙන දේ ජේන්නේ නෑ. එහෙම වුණොත් අපි කොහොමද ශබ්දය ආපු තැනට ආපහු ප්‍රතික්‍රියාවක් දක්වන්නේ? දැකගන්න ක්‍රමයක් නැති වෙද්දී.

අපි හුවණින් දැනගන්න ඕන ඇහැ කියන එකේ මූලික ලක්ෂණය කිව්ව අපි, ඇහැ අහිදර්ශනයයි. ඇහැ කියන එක කවදාවත් දකින්න බැහැ. දකින්න බැරි එකක්. මේ බුදුදහමේ බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නලා තියෙන තැනටම අපි යම් දවසක මනස ගෙහිවිච්ච දවසටයි අපි රූපය පිරිසිදු දැක්කා කියලා කියන්නේ. අපිට ඇහැ අල්ලන්න පුළුවන් වෙනතාක්, ඇහැ අතගන්න පුළුවන් වෙනතාක්, ඇහැ දකින්න පුළුවන් වෙනතාක්, ඇහැ සිහි කරන්න

පුළුවන් වෙනකාක් ඇහැට තණ්හාව නැති කරන්න බෑ. ඇයි ඇහැ දකින්න බැහැ කියලා කිව්වේ? අපිට අපේ ඇහැ ජේනවද? ඇහෙන් අතින් දෙයක් බලන්න පුළුවන්, ඇහැට ඇහැ ජේනවද? ජේනේ නෑ. එහෙනම් අතීතයෙදින් ඇහැට ඇහැ පෙනිලා නෑනේ? අනාගතයටත් ඇහැට ඇහැ ජේනේ නෑනේ? නෑ. ඔන්න දැන් ඇහැට ඇහැ ජේනේ නෑ. එහෙනම් ඇහෙන් ඇහැ බලන්න පුළුවන්ද? රූපය ඇහැ නෙමෙයිනේ. ඇහෙන් ඇහැ බලන්න පුළුවන්ද? බෑ. ඇයි ඒ? අපි කිව්වා ඇහෙන් බලන්න පුළුවන් මොකක්ද? රූප විතරයි. ඇහැට ජේනේ රූප විතරයි. රූපය ආධ්‍යාත්මිකද? බාහිරද? රූපය බාහිරයි. ඇහෙන් බලන්න පුළුවන් බාහිර රූපයක් විතරමමනේ. හොඳයි එහෙනම් ඇහැට ඇහැ බලන්න පුළුවන්ද? ඇහැට ඇහැ ජේනේ නෑ. ඇහෙන් ඇස් බලන්න පුළුවන්ද? බෑ. රූප බලන්න පුළුවන්. ඒ රූපවලට නම් දානවා අපි. මේ ඇස් දෙක, මේ පොත, මේ කඩඩි එක කියලා රූපවලට නම් දාගන්නවා නමුත් ඒක රූප. ඒකයි අපිට ධින්තියක වුණත් රූපයක් ඇඳලා මේ ඇස් කියලා නම් කරන්න බැරිද ඒකේ? මේ ජේන විදියෙම රූපයක් ඇඳලා ඒකටත් නම් කරන්න පුළුවන් ඇස් කියලා. ඒ වුණාට ඒකෙන් ඇහෙන් වෙන කෘත්‍යය වෙනවද? නෑ. මේ ජේන ඇහැ කියලා ජේන එකත් රූපයක් විතරයි. ඒකෙන් ඇහෙන් වෙන කෘත්‍යය වෙන්නේ නෑ. ඇහැ කියන එකේ කෘත්‍යය නැමවෙලේම බාහිරෙන් දකින්න එපා. මේ පැත්තෙන් තියෙන්නේ. යමක් පෙන්නන කෘත්‍යයටයි, යමක් පෙන්නන ගතියටයි ඇහැ කියලා කියන්නේ.

ඒ ඇහැ දකින්න බැහැ අපිට කිසිම වෙලාවක. දැන් මේ ඇහැ දකිනකොටත් අපි නුවණ ගෙනියනවා මේ ඇහැට ජේන රූපයක්. එහෙම තිබ්බහම ඔන්න අපිට ඇහැ දකින්න බැහැ. පත්තරයක, කඩදාසියක තිබුණොත් ඒකත් දකිනවා මොකක්ද? රූපයක්. ඊටපස්සේ ශබ්දයක් ඇහුණොත්, ඇහැ කියන ශබ්දය ඇහුණොත් ඔන්න ඒ ඇහෙන ශබ්දයට අයිති රූපයක් නෑ. ඒ ශබ්දයත් එක්ක අපිට හිතට සිහි වුණොත් ඇස් දෙකක්, දැන් අපි දන්නවා මොකක්ද මේ? මනෝ රූපයක්. ඇහෙන් දැකපු එක හිතෙන් සිහි කරගෙන මේ ඉන්නේ. රූපායතනය හිතෙන් සිහි කරගෙනයි මේ තියෙන්නේ. ඒක හඳුනාගත්තහම රූපායතනය හිතෙන් සිහි කිරීමත් ඇහැද? නෑ. එහෙම වුණොත් වයාට ඇහැ කියන එක හම්බවෙන්නේ නැති තැනකට යනකම් යනවා. එතකොට අපිට හිතෙන් පුළුවන් අපිට අපේ ඇහැ අතගාන්න පුළුවන්නේ කියලා නේද? අල්ලන්න පුළුවන්නේ නේද කියලා හිතෙන් පුළුවන්. එතකොට අපි දන්නවා කයට ගැටෙන්නේ මොකක්ද? පොට්ට්බිබය. එතකොට කයයි පොට්ට්බිබයි දෙක අනුවෙලා තියෙනවා මිසක, පොට්ට්බිබය කියන්නේ ඇහැද? නෑ. එහෙනම් දැන් මේ ඇහැ අනුවෙලාද? අනුවෙලා තියෙන්නේ මොකක්ද? කයට පොට්ට්බිබය, පට්ටිය.

පටවිය, පොට්ටෝමිඩ ආයතනය ආධ්‍යාත්මිකද? බාහිරද? බාහිරයි. බාහිර පොට්ටෝමිඩ ආයතනයේ තියෙන්න පුළුවන්ද අපේ ඇහැ? බෑ. එහෙනම් දැන් මේ ඇල්ලුවොත් කයට සාපේක්ෂව කයයි පොට්ටෝමිඩයයි හේද තියෙන්නේ. ඇඟිලි ටික කය නම් මේ අනුවෙලා තියෙන්නේ බාහිර පොට්ටෝමිඩයනේ. ඇහැ අනුවෙලා නෑනේ එහෙනම්. තව ටිකක් ඕන නම්, ඇල්පෙනෙත්තක් වගේ එකක් අරගෙන මේ කයට ඇන්නොත් අපිට දැනෙන වේදනාවක් එනවනේ. ඒ වේදනාව කයටනේ දැනෙන්නේ. කයට දැනෙන වේදනාව කාය විඤ්ඤාණයෙන්නේ දැනගන්න පුළුවන්. මේ ඇහැටත් ඇල්පෙනෙත්තකින් ඇන්නොත් අපිට දැනෙන වේදනාව කයටනේ දැනෙන්නේ. උපදින්නේ කාය විඤ්ඤාණයනේ. එහෙනම් කෝ ඇහැ? ඇහැට ඇන්නනම් උපදින්න ඕනේ වක්කු විඤ්ඤාණය ඇනේ ගැටුනනම්. ඇහැට ගැටුනනම කාය විඤ්ඤාණ උපදිනවද? කයට ගැටුනනම උපදින්න ඕන විඤ්ඤාණය මොකක්ද? කාය විඤ්ඤාණය. ඇහැට යමක් ගැටුනනම උපදින විඤ්ඤාණය මොකක්ද? වක්කු විඤ්ඤාණය. කයට ගැට්ලා වක්කු විඤ්ඤාණය උපදින්න පුළුවන්ද? බෑ. ඇහැට ගැට්ලා කාය විඤ්ඤාණය උපදින්න පුළුවන්ද? බෑ.

එහෙනම් දැන් ඇල්පෙනෙත්තකින් ඇන්නොත් උපදින විඤ්ඤාණය මොකක්ද? කාය විඤ්ඤාණය. එහෙනම් ඇතිලා තියෙන්නේ කයට මිසක ඇහැට නෙමෙයිනේ? පිළිගන්න වෙනවා අපිට. එහෙනම් කෝ ඇහැ? ඔන්න ඔතැනට ආවනමයි බුදුදහම ගැඹුරැයි කියන්නේ මේ අතිධර්මය. ඇහැ කියන එක කියන්නේ යම් රූපයක් පෙනෙන අවස්ථාවට, පෙනෙන ගතියටයි, ඒ ඇහැ කියන්නේ. වක්කු ධාතු කියන්නේ ඒකයි. පෙනෙන ස්වභාවයයි වක්කු එතෙක් තියෙනවා නෙමෙයි. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ රූප දැනෙන දිව තියෙනවා කියලනේ. ඇල්පෙනෙත්තක් අරගෙන මේ දිවේ ඕනම තැනකට ඇනලා බලන්න. ඇන්නොත් උපදින විඤ්ඤාණය මොකක්ද? කාය විඤ්ඤාණය. දිවට ගැට්ලා කාය විඤ්ඤාණය උපදින්න පුළුවන් ද? දිවට ගැටුණොත්, දිවත් රසත් නිසා උපදින්නේ පිච්චා විඤ්ඤාණය. කයට ගැටුණොත් උපදින්නේ කාය විඤ්ඤාණය මිසක පිච්චා විඤ්ඤාණය නෙමෙයිනේ. දැන් ඇල්පෙනෙත්තකින් අපි දිවයි කියන එකට ඇන්නොත් ඇතිවෙන වේදනාව කාය විඤ්ඤාණයෙන් විඤ්ඤෙය්‍යයි මිසක ඒ වේදනාවේ ඇඹුල් රසක්, තිත්ත රසක් දැනෙන්නේ නෑනේ අපිට.

කයට ගැටුනනම තියෙන්නේ සැප දුක් දෙක ලැබෙන එක. එතකොට ඒ කය හින්දා මිසක එහෙම වුණෝ එහෙම නැතුව දිවට ඇන්නනම් ඇල්පෙනෙත්තකින් ඒක ඇඹුල් කියලයි දැනෙන්න ඕන අපිට. නැත්නම් ඇල්පෙනෙත්ත තිත්තයි කියලයි දැනෙන්න වෙන්නේ. වෙන වේදනාවක් එන්න බෑ. දිවට ඇන්නනම් ඇල්පෙනෙත්තෙන් දිවට වැදුනනම් දිවෙන් පුළුවන් රස

දැනගන්න හේ. මේ ඇල්පෙනෙත්ත තිත්තයි කියලා තේරුණානම්, ඇමුලයි කියලා තේරුණානම්, කහට රහයි කියලා තේරුණානම්, පැණි රසයි කියලා තේරුණානම් අන්න ඒ ගැටීම තේරුම් අරගෙන තියෙන්නේ මොකෙන්ද? ජීවිතා විඤ්ඤාණයෙන්. ඇනුනහම ඉන්න බැර වේදනාවක් ආවනම්, ඒ දුක් වේදනාව ඇවිල්ලා තියෙන්නේ කාය විඤ්ඤාණයෙන්. එහෙනම් ඒ කයට ඇතිලා තියෙනවා මිසක දිවට නෙමෙයි ඇල්පෙනෙති පාර වැදිලා තියෙන්නේ. එහෙනම් හොඳට තේරුම් කරගන්න දිව කියන එක රසට සාපේක්ෂව අවස්ථාවට උපදින ධර්මතාවයක්. ජීවිතා ධාතු කියලා කියන්නේ ඒකයි. අන්න ඒ තත්වට අපේ මනස ගත්තොත් අපිට අපේ දිව දකින්න පුළුවන් වෙයිද? බෑ. එතකොට තමයි මේ ශාසනේ දර්ශනයට එන්නේ. පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිවම නැති වෙනවා. දැන් අද අපිට දිව කියන එක පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිව නැති වෙනවා කියලා දර්ශනයක් තියෙනවද? ඉඳගත්තත්, හිටගත්තත්, ඇවිද්දත්, නිදාගෙන හිටියත්, නැගිටලා හිටියත් මේ දිව කියන එක තියෙනවමයි. ඇහැ කියන එක තියෙනවමයි. ඉබේමයි, අපි නිත්‍ය බව උඩයි හිටගෙන ඉන්නේ, ජීවිතේ පවතින්නේ. අනිත්‍යයි කියලා කියන්නේ, ඒ දිව රසත් වින්දනම්, ඒ රසයි දිවයි ඒ දෙක ගැටෙනකොට ගැටීම නිසා රස දැනෙනවා. දිවත් රසත් ඒ නිසා ඇති වෙච්ච ස්පර්ශයත් ඔක්කොම ටික අනිත්‍ය වෙනවා. පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිව නැති වෙනවා කියන තැනට එන්න ඕනේ.

බුදුනාමුදුරුවෝ ඇහැ අනිදර්ශනය, දකින්න බෑ, කන අනිදස්සනය, නාසය අනිදස්සනය, දිව අනිදර්ශනය, කියලා මේ දහම පෙන්නන්නේ මේ අපි දකින මට්ටමෙන් හිතා ගන්න ව්‍යා. එතකොට අපිට හිතෙයි මේ මොකක්ද මේ කියන්නේ කියලා. බුදුනාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ බුදුදහම දර්ශනයක් කියලා කියන්නේ මෙන්න මේ වගේ දාර්ශනික පැත්තෙන් දැකලයි මේක කියන්නේ ඇත්ත. ඒ කියන්නේ අපිට ඒ දර්ශනය හුරු නැති හින්දයි මේ ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. අපි ඉන්නේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය මේවා ඔක්කොම දකින්න පුළුවන් කියලා හිමිති අරගෙන, තණ්හාව ඇති කරගන්න පුළුවන් මට්ටමේ. දැන් දිව කියන එක අර වගේ රස දැනීමත් සමඟම අවස්ථාවට නම් උපදින්නේ, අපිට තණ්හා කරන්න දිවක් හිටින්නේ නෑ. හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕනේ, දිව කියන එකේ, ජීවිතා ධාතු කියන එකේ කෘත්‍යය දකින්න, දිව දකින්න රසයට සාපේක්ෂව. රසක් දැනුනහම ඒ දිව ඉපදිලා. දිව උපන්නොත් කොයි වෙලාවක හරි රසක් දැනෙනවාමයි. දිව උපන්න බව තේරුම් ගන්න පුළුවන් රස දැනීමෙන්, රස දැනුන බව තේරුම් ගන්න පුළුවන් දිව ඉපදීමෙන්. එතෙක් ආපනු එහෙම යන්නේ නෑ. ඇහැ තියෙනවා කියලා වක්බු ධාතු පෙනෙන ස්වභාවය කියන එක විද්‍යමාන වෙන්නේ පෙනෙන රූපය නිසා. රූපයක් තියෙනවා කියන එක විද්‍යමාන වෙන්නේ ඇහැ නිසා. ඒ දෙන්නා අතහැරෙනකොට ආයේ ඇහැ හෝ රූප

දැන් හැ. නාසයත් එහෙමයි. දැන් ගඳ සුවඳ දැනෙන්නට ඕනේ මොන විඤ්ඤාණයටද?

ඝාණ විඤ්ඤාණයට. එතකොට අපිට මල් සුවඳක් හරි හඳුන්කුරු සුවඳක් හරි දුගඳක් හරි දැනුනහමි දැනෙන්නේ ඝාණ විඤ්ඤාණයටනේ. එතකොට ඝාණ ආයතනයට ගැටුනොත් උපදින විඤ්ඤාණය මොකක්ද? ඝාණ විඤ්ඤාණයනේ. නාසයට ගැටෙන්නත් පුළුවන් ගඳ විතරයි. නහය කියන එකට අපි ඇල්පෙනෙත්තකින් ඇන්නොත් මොකක් වෙයිද? ඝාණ විඤ්ඤාණය උපදිනවනමි මේ ඇල්පෙනෙත්ත සුවඳ ද දුගඳ ද කියන එක තමයි දැනෙන්න තියෙන්නේ. එහෙම දැනෙන්නේ නැතුව කැක්කුමක් දැනෙන්නවනමි ඒ කියන්නේ එහෙනමි ඇතිලා තියෙන්නේ කොහාටද? කයට. නහයට නෙමෙයි. එතකොට කෝ එහෙනමි අපි මෙච්චර කල් කියපු නහය? දැන් හැමදාම අපි නහයයි කියපු එක ඇල්පෙනෙත්තකින් ඇනලා බැලුවහම පේනවා මෙච්චර කල් නහය කියන තැන තියෙන්නේ කයයි එහෙනමි. දැන් මේ අනුච්ඡානමි අනුච්ඡේ මොකක්ද තද ගතියට? කය. කොතිත්තලා ඕන නමි බලන්න.

ඝාණ විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ ගඳ සුවඳ විතරයි දැනගන්න පුළුවන්. ගඳ සුවඳ දැනෙන නාසය එහෙනමි දකින්න පුළුවන් එකක්ද? දකින්න බෑ. දැකලා තියෙනවද? හැ. එහෙනමි දැන් අපිට නාසය කියලා සිහි වෙනකොට හොඳට තේරුම් අරගන්න ඕන මෙන්න මේක තමයි අපි ගාව තියෙන ක්ලේශය. අපි ගාව තියෙන ප්‍රපංච කියන එක. නාසය නොවුන දේ අපිට මේ නාසය කියලා පේන්නේ අපි නාසය කියලා රැවටිලා ඉන්නේ මනෝමයෙන් පේන චිත්‍රයකට. ඊටපස්සේ දැන් කන. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා කන අනිදර්ශනයයි කියලා. කනට ඇහෙන්න ඕන මොනවද? ශබ්දයක්. එතකොට කන නිසා උපදින විඤ්ඤාණයට කියන්න වෙන්නේ මොකක්ද? සෝත විඤ්ඤාණය. සෝත විඤ්ඤාණයෙන් දැනගන්න පුළුවන් මොකක්ද? ශබ්ද. සැප දුක් එහෙම දැනගන්න පුළුවන්ද ඒකෙන්? බෑ. දැන් මේ කනට අපි කටුවකින් හරි ඇල්පෙනෙත්තකින් හරි ඇන්නොත්, අද අපි කන කියන එකට අපිට මිනිරි හඬක් හෝ අමිනිරි හඬක් ද ඇහෙන්නේ? හැ. එහෙනමි කැක්කුම දැනෙන්නේ කාය විඤ්ඤාණයට. කැක්කුමක් දැනෙන්න පුළුවන්ද සෝත විඤ්ඤාණයට? බෑ. එහෙනමි ඒ ඇල්පෙනෙති පහර කටු පහර කියලා කියන්නේ ඒක ඇතිලා තියෙන්නේ කනට ද? කයට ද? කයට. එතකොට ප්‍රශ්නේ කෝ කන කියන එක. දැන් මෙච්චර කාලයක් අපි කන කියපු එක නෙමෙයි බුදුදහමෙන් හඳුන්වන්නේ. සෝත ධාතු කියන්නේ ස්වභාවය.

නමුත් මුද්‍රානාමය වශයෙන් පෙනෙන විදිහට ඇතැම් පිරිසිඳු දැක්කොත් තණ්හාකරන්න බැහැ. කන පිරිසිඳු දැක්කොත් තණ්හා කරන්න බැහැ. එතකොට කන කියන එක ශබ්දය ඇහෙන කෘත්‍යයට සාපේක්ෂව දුග යුතුයි. ශබ්දය ඇහුණා කියන්නෙම කන උපන්නා කියන එක. කන උපන්නොත් ශබ්දය ඇහුණා. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියලා, ඇහ, කන, දිව, නාසය තුනට කය, කය කියලා ඇහැට ඇහලා පෙන්නුවා කය කියලා. නාසයට ඇහලා පෙන්නුවා කය කියලා. දිවට ඇහලා පෙන්නුවා කය කියලා. දැන් එහෙනම් ඒ ස්පර්ශ වෙන කය මොකක්ද? දැන් ඇල්ලුවොත් කය දැනෙනවා. දැන් ඒ ඇල්ලන කයේ හැඩය මොනවගේද? දැන් ඒ අපිට ස්පර්ශ වෙන රූපය සුදුපාට එකක්ද කහ පාට, රතු පාට, කළු පාට එකක්ද? එහෙනම් අපිට සැප දුක් උපදින කය මොන පාටින් යුක්තද? පාටක් ගන්න බෑ. මොනවිදියේ හැඩයකින් යුක්තද මේ මනුස්ස හැඩය, අමනුස්ස හැඩය? දිගයි, හතරැස් කියලා එහෙනම් එතකොට ප්‍රශ්නය කෝ මම? අපි කෝ? ඔය ආයතන ටික පිරිසිඳු දැන ගත්තම මම කියන මාන්‍යය පවත්වන්න ඉඩ තමයි හැක්කේ. මම කියලා පෙනෙන ගන්න තැනක් නෑ. ඇයි ඒ?

අපි දැන් දකිනවා මෙහෙම තමන් දිනාම බැලුවාම, මේ දැන් ඇහැට පෙනෙන කය කියන එක තීරණය වෙන්න ඕනේ පොට්ටෝමයට සාපේක්ෂව. කය කියන එක මොන විදිහටවත් පේන්න පුළුවන්ද? පෙනෙන බෑ. එහෙනම් මෙව්වර කාලයක් සැප දුක් වින්ද කය, ඕගොල්ලන්ට මොන පාට ද කියලාවත් කියන්න බෑනේ. පුළුවන්ද? පුළුවන්, හපන් කෙනෙක් ඉන්නවා නම් කියන්න මොන හැඩයද? මොන පාටද? යථාර්ථ වශයෙන් ගත්තම එහෙම නෑ. එහෙම බෑ.

ඔන්න ඔය මට්ටමට කෙනෙකුට තමන්ගේ නුවණින් දකින්න පුළුවන්නම්, අන්න එයාට මේ කාම, රාග සංයෝජනය අතහැරෙනවා. මේ ලෝකේ මම කියලා පනවන්න තැනක් ඉතුරු වෙන්නේ නෑ එයාට. ඒ ටික තමයි මේ අභිධර්මයේ කියන්නේ. කෙලින්ම මාර්ග වල මට්ටමේ නුවණාවල් වලට හසුවෙන මට්ටම. ඒකයි අභිධර්මයේ පෙනෙන්නේ, අධි පඤ්ඤා කොටසට දාලා. ඉතින් මේ ලෝකේ ස්වභාවය අතහැරෙනවා. මේ අවබෝධයට එතකොට ලෝකය පනවන මට්ටම අතහැරෙනවා. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ටික පිරිසිඳු දකින්න ගියොත්, මෙව්වර කල් අපි පාවිච්චි කරපු ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ටිකෙන් මිඳෙනවා. එතකොට වෙන්නේ නියම විදියට ඇහැ කියන එක අභිත්‍යයි කියන එක පේනවා. ඇහැ කියන එක අභිත්‍යයි කියන්නේ දැකීම දැකීමක් විතරයි. ඇහැ ඉපදිලා යම් දර්ශනයක් පෙනෙයි නම් ඒ පෙනෙන දේ නැති වෙනකොට ඇහැත් නැති වෙනවා කියන එකට එයාට නුවණයි. හොඳට දන්නවා ඇහේ අභිත්‍යය එතකොට. කන අභිත්‍යයි. ශබ්දය අභිත්‍යයි. ඇයි ඒ? මේ ශබ්දය

අහිතයයි. ඇයි එයා දන්නවා ශබ්දයක් ඇහුණොත්, ඒ ඇහෙන්නේ කන උපන්න නිසයි. කන උපන්නේ ශබ්දයක් ඇහුණු නිසයි. ඇහෙන ශබ්දය නෑ කියන්නේ කනත් දැන් නෑ. ඊට මෙහා ඕනනම් අල්ලලා බලන්න, ඕනම තැනක්, දිව අහුවෙයිද? නෑ. කන අහුවෙයිද? නෑ. එතකොට ඕන්න කන කියන එකේ අහිතය ජේනවා.

රස ගත්තහම, රසට සාපේක්ෂවයි දිව කියන කාරණාව කියන්නේ. දිවට සාපේක්ෂවයි රස කියන කාරණාව කියන්න වෙන්නේ. එහෙම හැකිනම් මේ දැනුත් අපිට දිව තියෙනවා හෙමෙයි. දිව කියන එක, ඒ රස දැනෙන කෘත්‍යයට අනුවයි නම් කරන්නේ. හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕනේ, ඒකේ තියෙන ලක්ෂණය තමයි දිව කොයි වෙලාවක හරි තිබුණොත්, දිවට ගැටුණොත් උපදින විඤ්ඤාණය හොඳට මතක තියාගන්න ඕනේ ජීවිතා විඤ්ඤාණය. ඒ කියන්නේ, ජීවිතා විඤ්ඤාණය උපන්නොත් දැනෙන්නේ රසමයි. කයට ගැටුණොත් ජීවිතා විඤ්ඤාණය උපදින්න බැහැ. උපදින්නේ නැහැ. එහෙම වුණොත් රස දැනෙන්නේ නෑ.

එතකොට ජීවිතා විඤ්ඤාණය නොඉපදී, රසත් නොඉපදී, දිව විතරක් තියෙනවා කියලා එකක් නෑ. දැන් අපිට හිතෙන්නේ තාම ජීවිතා විඤ්ඤාණය උපන්නේ නෑ, රසත් උපන්නේ නෑ, නමුත් දිව නම් අපි ගාව තියෙනවා කියලානේ හිතාගෙන ඉන්නේ. හොඳට මතක තියාගන්න **චක්ඛුං පච්චිව රූපේව උප්පජ්ජති චක්ඛු විඤ්ඤාණං. තින්නං සංගති එස්සො ස්පර්ශ වුණා** කියලා කියන්නේ මේ තුන් දෙනාටමයි. දෙන්නෙක් විතරක් නිරුද්ධයි, එක්කෙනෙක් විතරක් ඉන්නවා යන පැහවීමක් නෑ. මේ දෙන්නා හැත්තම් අහිත් කෙනා විද්‍යමාන නෑ. මේ එක්කෙනා හැත්තම් අහිත් දෙන්නා විද්‍යමාන නෑ. ස්පර්ශය යන පැහවීමට යන්නේ නෑ. ඒ තුන්දෙනා එහෙම ස්පර්ශ නොවුණොත් ඒකෙන් සැප දුක් විඳින්නේ නෑ අපි. අපි යන කරුණට යන්නේ නෑ. ජීවිතයයි යන කරුණට යන්නේ නෑ. ඒ ස්පර්ශය නොවුණොත් වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණය ඉපදිලද? නෑ. එහෙම වුණොත් පුද්ගලයා, ජීවිතය යන කරුණට යනවද? යන්නේ නෑ. එතකොට හොඳට මතක තියාගන්න ඕනේ, රසත් නෑ, ජීවිතා විඤ්ඤාණයත් නෑ, දිව විතරක් තියෙනවා කියන කරුණ යෙදෙන්නේ නෑ. එහෙනම් ඒ අවස්ථාව දිවද? නෑ. අර කෘත්‍ය ටිකෙන් දකින්න ඕනේ. මේ **තින්නං සංගති එස්සො** තුන්දෙනා එකතු වුණහමයි **එස්ස පඤ්ඤායති.** ස්පර්ශය යන පැහවීම පනවන්න පුළුවන්. එහෙම වුණොත් තමයි ස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීම පනවන්න පුළුවන්.

ඒ ධර්මය නිරුද්ධ වෙනකොට, ඒ ස්පර්ශය නිරුද්ධ වෙනකොට ඒ වේදනාවත් නිරුද්ධ වෙනවා. ආපනු එතකොට ඇති බවකින් පනවන්න බැහැ. ඒ ඇති බවට හිමිති අද අපිට තියෙන්නේ, අපි සැප දුක් විඳින දිව හඳුනා නොගත්ත නිසා. දිව කියලා වෙන හිතේ තියෙන රූපයක් ඇඳගෙන ඉන්න

හින්දුයි මේ ප්‍රශ්නය. ඇහැ නොදන්නකම නිසා ඇහැ හිතේ හදාගෙන තියෙන්නේ මේ අපි. කන නොදන්න නිසා කන හිතේ හදාගෙන මේ තියෙන්නේ. නාසය නොදන්න නිසා නාසය හිතේ හදාගෙන තියෙන්නේ අපි. එතකොට දිව නොදන්න නිසා දිව හිතේ හදාගෙන. ඔය මනෝමයෙන් හදාගත්ත ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරයක තමයි අපි ජීවත් වෙන්නේ. එහෙම දේවල් නැතුව නෙමෙයි තියෙනවා.

ඒකෙන් අපිට බාධාවක් නෑ. ඒ අවස්ථාට ඒ කෘතිය වෙනවා, අතහැරෙනවා. රහතන් වහන්සේලාටත් බුදුරජාණන් වහන්සේලාටත් රස නොතේරෙයිද? තේරෙනවා. ඒ ස්පර්ශය නැති වුණහම ඒ රසත් ඉවරයි, ඒ දිවත් ඉවරයි, ඒ ස්පර්ශයත් ඉවරයි, ඒ මුකුත් නෑ. එතකොට ඔන්න ඔය තැනට ඉස්සෙල්ලා එන්නකෝ. ඔය දර්ශනයේ තවත් එතාට තියෙනවා. සිතුවලි මැරී මැරී උපදින සිද්ධිය නෙමෙයි මං මේ කියන්නේ. පුරාණ කථමයට හටගත්ත මේ වස්තූන් නිසා, ගැටෙනකොට සැප දුක් උපදිනවා, අනිත්‍ය බැලුවත් නැතත් ඒක අනිත්‍ය වෙනවා. ඒක නිත්‍ය වෙන විදියට පරිහරණය කරන්න එපා කියලා කියන්නේ. නිත්‍ය වෙන විදියට කියලා කියන්නේ, ඒකට තව රූප ඇඳගන්න එපා. දැන් මෙහෙම කයට ගැටුණොත්, හිතෙන් ඇඳගන්න එපා මේ නහයයි කියලා. හොඳට සිහිය, නුවණ ගෙනියන්න මේ කයයි, පොට්ඨබ්බයයි හේද ගැටුණේ කියලා, ඇත්ත ඇති විදියට ගෙනියන්න. කයයි, පොට්ඨබ්බයයි ගැටුණේ කිව්වහම අපිට නහය කියන එකක් ඇඳගන්න බෑ. ඇත්තටම ගැටුණේ නහය නෙමෙයි හේ! මෙතන තියෙන්නේ ගැටෙන එක නෙමෙයි දෝෂය, අර හිතේ ඇඳගන්න චිත්‍රයෙයි දෝෂය තියෙන්නේ. මේ කන ඇල්ලුවා කියලා ගන්න එපා. හොඳට සිහිය, නුවණ ගෙනියන්න මේ කයයි, පොට්ඨබ්බයයි. දෝෂය තියෙන්නේ කන ඇඳගන්න එක. මහස සම්බන්ධ කරගන්න එක.

ඒ ටික අතහරින්න. ඒ ටිකෙයි දෝෂය. මේ සැප දුක් විඳින එක විඳින්න වෙනවා මේ කය තියෙනකමී. ප්‍රශ්නයකුත් නෑ, සැප හරි දුක හරි තිබුණත්, ඒක එහෙමම අතහැරෙනවා. අනිත්‍ය වෙනවා. ඒ මොකද? දැන් මේ වේදනාව අරඹයා තණ්හාව ඇති කරගන්න බෑ අපිට නිමිත්තක් හිතෙන් අල්ලගන්නේ නැතුව. ගොයම් කපන කෙනාට, ගොයම් මීට අතින් අල්ලගන්නේ නැතුව කපන්න බෑහේ හේද? තනි අතකින් දැකැත්තක් අරන් කපන්න පුළුවන් ද? බෑ. ඒ වගේ මේ ඇතිවෙන වේදනාවට තණ්හාව ඇති කරගන්න බෑ හිතෙන් අල්ලගන්නේ නැත්තමී. හිතෙන් අල්ලගන්න වෙන්නේ මොකක්ද? කන කියලයි අල්ලගන්න වෙන්නේ. තේරෙනවද? එහෙම නැත්තමී දැකපු ඔක්කොම සටහන සිහි කලොත් කයයි කියලා, හිතෙන් එකක් හදලයි මේක අල්ලගන්නේ. එහෙම හිතෙන් නිමිත්තක් අල්ලා නොගත්තොත්, මේකට තණ්හාව හිටින්නේ නෑ. තණ්හා කරන්න තැනක් නෑ. ඇයි කොතෙන්නද

තණ්හා කරන්නේ? ඒ වේදනාව ආපු රූපය ගැන අපිට අල්ලගන්න හිමිත්තක් නැති වුණොත්? වේදනාව ආපු රූපය, මෙන්න මේක හොඳයි කියලා මොකක්ද අපි විනිශ්චය කරන්නේ? විනිශ්චය කරන්න තැනක් නෑ අපිට.

ඉතින් ඒකෙන් කියන්නේ, කයට ගැටීම නිසා වේදනාව එනවා, එන වේදනාවන් අරඹයා ආපහු මෙහාට යන්න ඒවා කියන එක. බාහිරය නිසා තමා තුළ චිත්ත වෛතසික ධර්ම උපදින්න පුළුවන්. උපදින චිත්ත වෛතසිකයන්ගෙන් බාහිරය හොයාගෙන යන්න බැර වෙන්න ඕනේ. අපිට දැන් මේ මොහොතේදී, දැකපු විකුදු රූපයක් හරි සිහි කරගන්න පුළුවන්තාක් දැනගන්න මේ තමයි කෙලෙස් කියලා. මේ තමයි ප්‍රපඤ්ච. අහපු විකුදු ශබ්දයක් හරි අපිට සිහි කරගන්න පුළුවන්නම්, අහවලා බැන්නා නේද? අර විදියට බැන්නා නේද? කියලා මේ අපිට රාගය හෝ පටිසය ඇතිකරගන්න හේතු ටික තියෙන්නේ මේ. ඒවා සිහි කරලා තරහව, අකැමැත්ත ඇති කරගන්න බැරේද? පුළුවන්. ඔය තමයි කර්ම. කර්ම ක්ෂේත්‍රය.

නමුත් මේකෙන් කියන කාරණාව මෙහෙමයි. අර මං කිව්වේ වැලි කැට ටික ඉදිරියට ගියහම වැලි කන්දක් අපිට ජේන්න පුළුවන්. නමුත් පැත්තකට ගිහිල්ලා මට වැලි කන්ද සිහි කරන්න බැර වෙන්න ඕනේ. ඇයි? වැලි කැට ටික නිසා කන්දක් පෙනුනා මිසක, කන්දක් තිබුණා හින්දා මට කන්දක් පෙනුනා නෙමෙයි නේ! වැලි කැට තිබුණා තැනක කන්දක් පෙනුනා නම්, ජේන්න පුළුවන්. මට පැත්තකට ගියොත් සිහි කරන්න පුළුවන් වෙනවනම්, සිහි කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ මොකක්ද? වැලි කැට ටික මිසක කන්ද සිහි කරන්න බැර වෙන්න ඕන. මට පැත්තකට ගිහිල්ලා වැලි කන්ද සිහි කරන්න පුළුවන්නම්, වැලි ගොඩ සිහි කරන්න පුළුවන්නම් ඒ තමයි ප්‍රපඤ්ච මට. දැකපු දේ මෙහේ තියෙනවා කියලා අපිට, ඒ කියන්නේ ඒ නිසා තමයි පෙනුනේ, ජේද දේ සිහි කරනවා කියලා කියන්නේ අන්න බොරුව, විපල්ලාසය වැලි කන්දක් තියෙනවා කියලා අපි මෙහේ හිතාගෙන හිටියට එහේ තියෙන්නේ වැලිකැට. ඒ අර්ථයකින් මම කියන්නේ, මෙතන තියෙන මහා භූත නිසා මෙහෙම යමක් අපිට ජේන්න පුළුවන්. පෙනීමේ කිසිම ප්‍රශ්නයක් නෑ. ජේන දේ සිහි කරනවනම් අන්න ඒක ප්‍රපඤ්ච. දැන් පෙනුන දේ අපි සිහි කරනවා කියලා කියන්නේ, පැත්තකට ගිහිල්ලා වැලි කන්ද, වැලි ගොඩ සිහි කරනවා කියලා කියන්නේත් එක මේ. ඕගොල්ලෝ ආපහු ඒ ඒ වැලි කැට තියෙන තැනට ගියහම ඒ හැඩතල ජේනවා වගේ, ඒ ඒ ධාතු ගැටෙනකොට අපිට හැඩතල පෙනෙයි. ඇත්ත දන්නේ නැති හින්දා අපි හිතන්නේ මේ තිබුණා ගේ ජේනවා, තිබුණා ගේට්ටුව ජේනවා, තිබුණා කාර් එක ජේනවා කියලයි හිතන්නේ.

අපි කියමු මෙන්න මෙතන අවකාශ ධාතුවේ වැලි කරට ගොඩක්, මෙතන වැලි කරට ගොඩක්, මෙතන වැලි කරට ගොඩක් තියෙනවා කියන්නකෝ. දැන් මේ වැලි කරට ගොඩ තියෙන අවකාශ ධාතුවේ වැලි කරට දිහා බලනකොට අපිට හැඩයක් පෙනෙයි. දැන් අපි අහිත් වැලි කරට ටික දිහා බලනකොට අර නිසා ආපු හැඩය ජේන්තේ නෑ එතන දැන් වැලි කරට ටික එතරයි තියෙන්නේ, වැලි කරටයි අහසයි. මේ වැලි කරට නිසා හැඩයක් පෙනෙයි. අහිත් වැලි කරට දිහා බලනකොට දැන් අර පෙනුන දෙකම අතහැරෙනවා. දැන් එතන තියෙන යටාස්වභාවය අපි තේරුම්ගන්න ඕනේ දැන් තියෙන්නේ වැලි කරටයි අහසයි. හැමවෙලාවෙම මම එකකින් අතහැරෙනකොට තව එකක් ජේන මට්ටමට ගිහිල්ලා. මේ වැලි කරට දිහා බලනකොට මට හැඩයක් ජේනවා. අහිත් වැලි කරට දිහා බලනකොට අර හැඩය අතහැරෙනවා, ඉතරු නැතිවම අතහැරෙනවා. මට මෙතන තියෙන වැලි කරට නිසා හැඩයක් පෙනෙයි දැන්. එතකොට ඊගාව තැනට යනකොට අර දැකපු වැලි ගොඩ ජේන එකත් අතහැරෙයි, මෙතන වැලි කරට නිසා හැඩයක් පෙනෙයි. මෙතන ඉන්න මට, පුළුවන් චුණොත් ඉස්සෙල්ලා වැලි ගොඩවල් දෙක තියෙනවා කියලා සිහි කරගන්න ඒ තමයි ප්‍රපඤ්චය. ක්ලේෂය.

දැන් එහෙම දෙයක් නෑනේ. හැඩැයි මට සිහි කරගන්න පුළුවන්නම් ඇත්ත, ආපහු ඒ පැත්ත බැලුවොත් එතන තියෙන වැලි කරට නිසා මට මෙහෙම පෙනෙයි කියලා, මේකෙ කෙළෙස් නෑ. මේක නුවණ. මේක ඇත්ත. එහෙම සිහි කරලා බලන්නත් පුළුවන්. බලනකොටත් සම්මා දිට්ඨි කියන්නේ එයා හිතපු විදියටත් වෙනවා. ආපහු හැරලා බලන්න බැර නෑ. බලන්නේ මෙහෙම දෙයක් තියෙනවා කියන එකකින් නෙමෙයි, ඇත්ත ඒ බලන්නේ. වැලි කරට දිහා බැලුවොත් ආයෙත් මෙහෙම සටහනක් පෙනෙයි කියලයි බලන්නේ. නමුත් අපි බලන්නේ එහෙම නෙමෙයි නේ! එතෙන තියෙන වැලි කරට දිහා බැලුවොත් මේ වැලි ගොඩ පෙනෙයි කියලානේ බලන්නේ. දැන් නිකන් හිතන්න, වැලි කරට ගොඩක් අවකාශ ධාතුවේ තියෙන තැනක මෙහෙම හැඩයක් මට ජේනවා. දැන් පැත්තකට යනකොට, දැන් මේ ජේන දේ තියෙනවා නෙමෙයි, මෙතන තියෙන වැලි කරට ටිකයි, අවකාශ ධාතුවයි තියෙන්නේ.

නමුත් මට නුවණ තියෙන්න ඕනේ, මං ආපහු බැලුවොත් වැලි කරට ටිකයි අවකාශ ධාතුවයි තියෙන තැන මට ධාතු නානත්වය නිසා මෙහෙම හැඩයක් පෙනෙයි කියන නුවණින් මට බැලුව හැකි. එතකොට මං මේ ඇත්තෙන් ඉන්නේ. මේ දැකපු එක දැක්කා නෙමෙයි මම ආපහු. පෙනුන දේ ආපහු බැලුවා නෙමෙයි මම. මේ ජේන සිද්ධිය අළුතෙන්ම මට එතකොට උපදින්නේ. පෙර නොතිබීමයි මේ පෙනෙන දේ වෙන්නේ කියන එක. තේරුනා ද කියන එක මම? ඔන්න ඔහොම ඇත්තක් මේකේ තියෙන්නේ. එහෙම

ගත්තහම බාහිරයේ ඉඳන් මෙහාට එන්න පුළුවන්. මෙහේ ඉඳන් ආපහු යන්න බෑ. අපිට රූපය ගැන හිතෙන් සිහි කරන්න පුළුවන්තාක් ප්‍රපඤ්චයි, කෙළෙස්. අපි යම් කලෙක දැක්කොත් මට රූපය සිහි කරන්න බැහැ, මම රූපය සිහි කරනවා කියලා කරන්නේ මේ දේ හේද? නමුත් රූපය සිහි කරනවා කියලා කරලා තියෙන්නේ මේ ටික හේද කියන ටිකට නුවණයි. එතකොට එයාට ඒක රූපය නෙමෙයි. ලෝකයාට වගේ දැකපු රූපය එහේ තියෙනවා කියලා සිහි කරනවා කියලා කරන්නේ මේක හේද කියලා සිහි කරන්න පුළුවන්. අපි එහෙම නෙමෙයි, දැකපු රූපයමනේ සිහි කරන්නේ. ඒ තාක් කෙළෙස්.

අහපු ශබ්දය සිහි කරනවා කියලා කරන්නේ මේකයි හේද කියලා අපිට සිහි කරන්න පුළුවන්. නමුත් ලෝකය එහෙම නෙමෙයි. අහපු ශබ්දයම සිහි කරනවා. ඒ තාක් ප්‍රපඤ්චයි. අහපු ගන්ධයම සිහි කරන තාක්. ඒ කියන්නේ බාහිර ආයතන ගැටීම නිසා මෙහෙ විත්ත වෛතසික ධර්ම ඉපදුන එකේ ප්‍රතිඵලයක් තමයි පෙනුනා, ඇහුනා, දැනුනා, දැනගත්තා. පෙනුණු ඇහුණු දැනුණු දැනගත්ත දේවල් එකක් හරි අපිට බාහිරෙන් හම්බවෙනතාක් තාම සසර තියෙනවා, ජරා මරණ තියෙනවා කියලා දැනගන්න. යම් දුටුක අපිට එහේ නිසා මෙහේ උපදිනවා, නමුත් මෙහේ උපදින දේ මෙහෙට අයිති නෑ කියන නුවණක් හිටියොත්, එදාට ඉපදීම ඉවරයි කියලත් දැනගන්න. පොඩි වෙනසක් තියෙන්නේ, අපි හිතන්නේ ගොඩක් අමාරුයි කියලා, නෑ මේ හුරුව හින්දයි, බොරුවට මෙච්චර හුරු වුණහම මෙච්චර පහසුවෙන් කෙරෙනවනම් ඇත්ත ඊට වඩා බලයි. ඇත්ත ගොඩාක් ලේසියි. නමුත් බොරුවේ හුරුව වැඩියි. ඒ කියන්නේ ඇත්ත දකින්න විතරයි තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ වැලි කැට තියෙන හින්දා මට වැලි ගොඩක් හැටියට පේනවා, ඇත්තම ඇත්ත. වැරැද්දකට තියෙන්නේ මෙතන වැලි කන්නේ තියෙනවා තියෙන එක පේනවා කියන එකේ වැරැද්ද. ඔය වැරැද්දෙන් බලන්න එපා කියලා කියන්නේ වෙන මුකුත් නෙමෙයි, පැත්තකට ගියහමත් දැකපු දේ තියෙනවා කියලා හිටින්නේ ඉබේමයි ඔහොම බැලුවොත්. වැලි ගොඩක් තියෙනවා, ගොඩක් තියෙන නිසයි මට ගොඩක් පෙනුනේ කියලා අපි හිටියොත් පැත්තකට ගියහමත් අපිට හිතෙන්නේ වැලි ගොඩක් තියෙනවා මම දැකපු එක තියෙනවා කියලා.

ඒකේ තේරුම තමයි ඔය විදියටමයි දැකපු අහපු ප්‍රිය මනාප දේවල් තියෙනවා කියලා බාහිරයෙන් හිටියොත් නොයාගෙන යනවා අපි. කෙළෙස් ඇතිවෙන්න තියෙන ඉඩ මේ. දැකපු අහපු ප්‍රිය මනාප දේවල් පෙනීම නෙමෙයි දෝෂය. පෙනෙන දේවල් තියෙනවා තියෙනවා කියපු හින්දනේ යන්නේ. පෙනෙන දේ අනිත්‍ය වුණානම්, හැකි වුණානම් යනවද අපි? තණ්හාවට ඉඩ තියෙනවා ද? නෑ. පෙනෙන දේවල් පෙනීමෙන් පස්සේ ඉවර නොවෙන එකනේ

මේකේ ජෝෂය. ඒ ඉවර නොවෙන්නේ මෙන්න මේ වැරැද්ද නිසයි. මේ ආයතන ගැටගහන්න විපා කියන්නේ ඒක. කිසිම වෙලාවක, අපිට ලස්සන රූපයකුත් පෙනුනානම්, ජේන රූපයත් අපි අහකට ගියත් තියෙනවා නම් තණ්හාව ඇති වුණොත් ඒක හොයාගෙන හොයා ඉන්නේ නෑ. පුද්ගලයෙක් කරනවා නෙමෙයි, මේ ස්වභාවය තමයි **වේදනා පච්චයා තණ්හා**. ධර්මතාවය තමයි වේදනාවටයි තණ්හා කරන්නේ. යම් යම් තැනකද සැප වේදනාව වැඩිය තියෙන්නේ ඒ ඒ තැනට තණ්හාව ඇති වෙනවා. තණ්හාව නිසා උපාදානය, භවය, ජාති කියලා ඒක හොයාගෙන යනවා කියන එක නවත්වන්න බැහැ. ධර්මතාවයක් මේක.

එතකොට මේක නොවෙන්න නම් වෙන්න ඕනේ අර විදියට. එහෙම කළහම වෙන දේ තමයි, ඇත්තටම ඇත්ත දැක්කාහම වෙන්නේ, පෙනෙන ඇහෙන දේවල් ඒ ඒ අවස්ථාවට හැකි වෙනවා කියලා දකිනවා ඉබේම. ඒ කියන්නේ වැලි ගොඩක් හැටියට පෙනුනාට, තියෙන්නේ වැලි කැට ටික නම්, වැලි කැට තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් පෙනුනා නම්, ජේනවා. දැන් බලාගෙන ඉන්නත් පුළුවන්. පැයක් හරි බලාගෙන ඉන්න පුළුවන්. ඒක ප්‍රශ්නයක් නෑ. පැත්තකට යනකොට ඉවරයි. ආයේ හිතෙන්නවත් සිහි කරන්න බැහැ. දැකපු දේ හිතෙන්නවත් සිහි කරන්න බැහැ කිව්වේ හිතෙන් සිහි කරනකොට ඒකට නුවණ එනවා දැන් මේ සිහි කරන එක මනෝමයයි හේද කියලා එහේ තියෙන එක දැකලා තියෙන දෙයක් සිහි කරන්න බෑ ආයේ කවදාවත් අපිට වගේ. දැන් අපි එහෙම නෙමෙයිනේ හිතෙන් සිහි කරන්නේ තියෙන එකක් නේ. ඇති එහෙම එකක් සිහි කරන්න බෑ. ඔන්න ඔය තැනට ගියහම අපි තුළ කෙළෙස් රැඳෙන්නේ නෑ.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු ලෙස දකින අහන දේ අතිතය එතනින් දකින්න. බල්ලාගේ උපමාව ගන්න පුළුවන් වැලි කන්දක් හැටියට පෙනෙන එක පෙර නොතිබීම හටගෙන හැකි වෙනවා කියන එක. හැබැයි ඒ බල්ලාගේ උපමාවෙන් අපිට පවතින දේ පෙන්නන්නේ නෑ.

දැන් මේ වැලි කන්ද උපමාවෙන් පෙන්නනවා දකින දේ දැක්මෙන් පස්සේ නිරුද්ධ වෙන්නේ ඇයි? මෙන්න මෙහෙම සිද්ධියක් වෙච්ච නිසයි මෙතන, කියන ටික. පෙනුන දේ වැලි ගොඩක් පෙනුන හැටියට පෙනෙනකොට පෙනෙන දේ පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු හැතිව හැතිවෙනවා වගේ තමයි පොකුණට චිඬුණු ජායාව. ඇතිවෙලා හැති වෙනවා. නමුත් පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු හැතිව හැති වුනේ ඇයි? ඇයි එහෙම වුණේ කියන්න තව කරුණු ටිකක් මේකේ එපැයි. ඒ උපමාවට වඩා වැඩිය, කරුණුයි, වටිනාකමයි වැඩිය මේකේ, මොකද එහෙම කියන්න හේතුව මෙහෙම සිද්ධියක් මෙතන වෙන නිසයි. ඒ කියන්නේ අපිට පෙනෙන දේම,

තියෙන දේම පෙනුනා නම්, කවදාවත් පෙනීමෙන් පස්සේ ඒක ඉවරයි කියලා කියන්න බෑ. ඇයි ඒ පෙනුන දේ තියෙනවනේ.

ඉබේමයි මහසේ හිටින්නේ දැකපු දේ තියෙනවා කියලා. ඉතින් මේ පෙනුන දේම තියෙනවා කියන අපේ මානසික මට්ටම තමයි අද අපිට කර්ම වෙන්නේ. එහෙම වෙන්නේ සම්මා දිට්ඨිය නැති නිසයි. සම්මා දිට්ඨිය කියලා කිව්වේ වෙන මුකුත් නෙමෙයි, ඇත්තටම ඇත්ත. වැලි කැට ටිකක් තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් පෙනෙනවා කියන එක තමයි ඇත්තම ඇත්ත. වැලි කන්දක් තියෙන තැනක වැලි කන්දක් පේනවා කියන එක තමයි බොරුව. තේරෙනවද? දැන් මෙහෙම බලන්න ඒවා, සම්මා දිට්ඨි ඇත්ත ඇති නැටියේ බලන්න, කිව්වහම ලොකු වෙනසක් වෙනවා. ඒ කියන්නේ දැන් වැලි ගොඩක් කියලා එකක් අපි හිතාගෙන ඉන්නේ වැලි ගොඩේ තියෙන්නේ වැලි කැට කියලානේ. නමුත් ඕක වුනේ වැලි කැට ටික හිසා වැලි ගොඩක් පෙනුනා මිසක, ඒ කියන්නේ ඉස්සෙල්ලාම අවකාශ ධාතුවේ වැලි ගොඩක් කියලා එකක් තියෙනවා, ඕකට ට්‍රැක්ටරයකින් අපි වැලි ගෙනල්ලා දැමීමද? එහෙම වෙනවද? නෑ. වැලි කැට ටිකක් බාපු හින්දා වැලි ගොඩක් පේනවා නේද? ඇත්තම ඒකනේ?

එහෙනම් වැලි ගොඩක් තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් අපිට පේනවද? නෑ. පේන්නේ කොහොමද? වැලි කැට තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් එතකොට පේන්න පුළුවන් නමුත් තියෙන්න බෑ. මොකද වැලි ගොඩ දැන් අපිට ඔබන්න පුළුවන් ද වැලි කැට ඇතුලට? බෑ. එහෙනම් මිච්ඡා දිට්ඨි කියලා කියන්නේ වෙන මුකුත් නෙමෙයි වැලි ගොඩකුයි තියෙන්නේ වැලි ගොඩකුයි පේන්නේ. මෙහෙම දකින එකේ වැරද්ද තියෙන්නේ දැකපු වැලි ගොඩ තියෙනවා මෙහේ කියලා හිටිනවා. ඔතන වැලි ටික හින්දා නම් ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඔය මෝඩකමින් බැලුවහම ලස්සන රූපයක් දැක්කාහමත් ඔය මෝඩකම හිටිනවා. දැකපු එක මෙහේ තියෙන්නේ කියලා. එතකොට ඒක නොයාගෙන යනවා අපි. එතනයි ප්‍රශ්නේ තියෙන්නේ. වැලි ගොඩේදි නම් ආපහු යන්නේ නැති වෙන්න පුළුවන්. මේ මෝඩකම මේ විදියට ගියහම හැම අරමුණක් ගානෙම යන්නේ ඔහොමනේ! දැඩි කෙලෙස් ඇතිවෙත, රාගය ඇති වෙත, අරමුණක් ඇති වුණහම ඒකෙන් මෙහෙමම, හිමිත්ත මෙහෙ තියෙනවා කියලා හිටියොත් නොයාගෙන යන්නේ නැද්ද එතකොට? යනවා. ඒකයි මේකේ තියෙන දෝෂය. දැන් මේ පොතක් බලනකොටත් මේ අරමුණේ ප්‍රශ්නයක් නැහැ. නමුත් මේ වැරද්ද එක විදියටම මෙහෙම බැලුවහම රාග, ද්වේශ ඇති වෙන්න පුළුවන් අරමුණේදිත් ඔය විදියටමයි පේන්නේ. එතකොට අපි එහෙම යනවා. අර ඇත්ත බැලුවහම වැලි කැට තියෙන තැනක මෙහෙම පේනවා කියලා බැලුවහම තියෙන වාසිය තමයි අපි දන්නවා ඒ ඒ වස්තුව ඉස්සරහට ගියහම මෙහෙම පෙනෙනවා. නමුත් පැත්තකට ගියහම පෙනෙන

දේ සිහි කරලා යන්න බැහැ ආපහු. ඒ කියන්නේ පැත්තකට ගිය නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට කිසිම දවසක දැකපු වැලි ගොඩ සිහි කරන්න බෑ. ඇයි ඒ? වියා දන්නවා සිහි කරනකොටත් මෙහෙම දෙයක් එහේ නෑ. දැන් තියෙන්නේ වැලි කැට ටික, යථාභූත ස්වභාවය සිහි කෙරුවේ හැකි වැලි කැට ටික, අවකාශ ධාතුව සිහි කෙරුවෙහැකි.

ඒ විතරක් නෙමෙයි ආයෙත් බලන්න ගියහම මෙහෙම එකක් පේනවා කියලත් දන්නවා. විතකොට හැම වෙලාවෙම වියාට හම්බවෙන්නේ, මෙයා දකින්නේ අළුත්ම දෙයක්. තිබ්බිව දෙයක් කවදාවත් බලන්න බෑ. පෙර නොතිබීම හටගන්නවා කියලා කියන්නේ හටගත්ත එක ඉතුරු හැකිව හැකි වෙනවා. අතිත්තයි කියලා කියන්නේ ඒක. හිත්ත වෙන්නේ නෑ. විතකොට තියෙන දේ බලලා තණ්හා කරලා යන්න බෑ. තණ්හා කරන්න තියන්නත් බෑ තියෙන දේකට තණ්හා කරන්නත් බැර වෙනවා. මොකද අතිත්ත කියන එක ප්‍රකට වෙනවා එව්වරයි. ඒ විදියටමයි ඇහැ, කන, දිව ඔය මට්ටමට විතකොට තමයි ඇහැ පේන්නේ අපිට අර විදියට. ඇහැ පේන්නේ චද්‍රාව. ඔය මට්ටමට විතකොටයි ඇහැ කියන එක අනිදර්ශනය කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නපු තැනට එන්නේ. ඔන්න ඔය මට්ටමට ආවහමයි කන කියන එක අනිදර්ශනය කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නපු මට්ටමට එන්නේ. ඔන්න ඔය දර්ශනය ඔය විදියට ආවහමයි, අනිදර්ශනය කියන්නේ දකින්න බෑ, නාසය දකින්න බෑ කියන එකට එන්නේ. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය දකින්න බෑ කියන මට්ටමට එන්නේ. අපිට මෙව්වර කාලයක් අපි කියලා දැකපු එකම ඉන්ද්‍රියයක් වත් දකින්න බැරි තැනට ආවහම අපිව අපෙන්න මිදෙනවා. අපිට ලෝකේ බොහෝ දෙනෙකුට ලෝකේ දේවල් වලින් මිදෙන්න පුළුවන්, තමන්ට තමන්ගෙන් මිදෙන්න බෑනේ. තමන්ට තමන්ගෙන් මිදෙන්න බෑ කියන්නේ තමන් වූ ස්කන්ධයම අතින් හැම එකකින්ම අතහැරුණත් මේ ජීවිතේට තියෙන ආශාව අතහැරෙන්නේ නෑ. තමන්ව අල්ලගන්නවා. බුදුදහමෙන් පෙන්නන්නේ, දහමෙ යථාර්තය, ලෝකේ ඔක්කොම අතහැරෙනවා තමන්ව අතහැරියොත්. මෙතන අතහැරෙන්නයි පෙන්නන්නේ. බොහෝ තැනක බොහෝ දෙනෙක් කරන්නේ ධානිර බොහෝ දේ අතහැරිනවා. තමන්ව අතහැරින්නේ නෑ. අතහැරින්න ක්‍රමයක් නෑ. තමන් කියන තැන පිහිටලා තමයි අතින් දේවල් අතහැරින්න පුළුවන් අපිට. එහේ අතහැරින්න ඕන හැහැ. වෙහෙසෙන්න ඕන නෑ. තමන් කියන තැන අතහැරිනවනම්, අතහැරෙන්න පුළුවන්නම්, අතින් ඒවා අතහැරෙන්නේ ඉබේමයි.

ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මේ ටික අතහැරෙනවනම්, මේ ටික නොදකින බවට යනවනම්, ඉබේමයි කාම ලෝකේ ජීවත් වෙන අපිව අතහැරෙන්නේ. චද්‍රාව මේ රූපය බලලා ලෝකයා අතවලා කියලා කියයි, ලෝකයා එහෙම කියද්දිත් ඒ රූපෙන් අපි මිදිලා. මෝඩකමකින් යුක්ත

ස්වභාවයකින් උපදින්නේ නැති, ඉතා තීක්ෂණ ප්‍රඥාවක් ලෞකික වශයෙන් ලෝකෝත්තර වශයෙන් ලබාගන්න තරම්, විශාල ආතිසංසයක් ලැබෙන මේ ජරා මරණ සංඛ්‍යාත සංසාර දුකින් තමන්ටත්, අතින් අයටත් චතෙර වෙන්හ පුළුවන් වටිනා කුසල ධර්මයක් මේ පින්වතුන් කළා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ **සබ්බ දානං ධර්ම දානං පිනාති**. සියලු දානයන්ටම වඩා ධර්ම දානය දිනනවා, ශ්‍රේෂ්ඨයි කියලා. ඉතින් බුද්ධාදි සත්පුරුෂ උත්තමයන් පවා ප්‍රශංසා කළ පින්කමක් සිද්ධ කළා අපේ පින්වතුන්. මේ උතුම් සම්බුද්ධ ශාසනය එක මොහොතක් හරි පවතින්නේ මහා සංඝරත්නය ලෝකේ වැඩ හිටියොත්, ඒ වගේම මේ සද්ධර්මය පැවතුණොත්. ඒ තාක් මේක අබුද්ධෝත්පාද කාලයක් කියන ගණයට යන්නේ නෑ. ඒ ධර්මයයි, සංඝරත්නයයි දෙක ලෝකේ පවතින තාක් බුද්ධිරත්නය පවතිනවා. තුනුවෙන් ලෝකේ වැඩ ඉන්න තාක් මේ ජරා මරණ සංඛ්‍යාත සසර දුක අවසන් කරලා අභිංසක ලෝකයාට සසර දුකින් චතෙර වෙන මාවත තියෙනවා. මේ ධර්ම දානමය පින්කම සියලු දෙනාටම සසර දුකින් චතෙර වීමට හේතු වේවා!

මේ පින්වතුන් අද මේ ධර්ම දේශනාව ශ්‍රවණය කිරීමෙන් යම් පමණක හෝ විචාරශීලී මනසක් ඇතිකරගන්නා නම්, ඒක හේතු පාදක කරගෙන මේ දුක් සහගත සංසාරෙන් අත මිදිලා, මේ සද්ධර්මය මේ පිවිතයේදීම අවබෝධ කරගන්නවා කියන අදහස ඇති කරගන්නට ඕන.

සියලු දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

ගලෙන් බිඳුණා වැව, ලබ්බිතෝරුව කන්ද ආරභාස
සේනාසනයේ වැඩි සිටින අතිපූජ්‍ය මාන්කඩවල
සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් "රජයෙන් මිදීම"
කළ දේශනාවේ මුද්‍රිත ප්‍රකාශනයකි.

තොම්ලේ බේදා දීම විනිසයි.